

T.C
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE İSTENMEYEN
ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI; KAYNAKLARI, SONUÇLARI VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF OYMAK

GAZİANTEP
HAZİRAN 2018

T.C

**GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE İSTENMEYEN
ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI; KAYNAKLARI, SONUÇLARI VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF OYMAK

Tez Danışmanı: Dr.Öğr. Üyesi Kevser KOÇ

**GAZİANTEP
HAZİRAN 2018**

ONAY SAYFASI

**T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ
DAVRANIŞLARI; KAYNAKLARI, SONUÇLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Elif OYMAK

Tez Savunma Tarihi:09.05.2018

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ Onayı

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr .Öğretim Üyesi

Kevser Koç

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

İmzası

.....

.....

.....

.....

ETİK BİLDİRİM SAYFASI**T.C.****GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ****EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak çalışmada bana ait olmayan tüm veri, materyal ve sonuçların tam olarak kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim (Tarih: .../06/2018)

Elif OYMAK

ÖZET

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI; KAYNAKLARI, SONUÇLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

OYMAK Elif

Yüksek Lisans Tezi; Temel Eğitim

Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr.Öğr. Üyesi Kevser KOÇ

Haziran 2018, 102 sayfa

Bu araştırmanın amacı ilkokul öğretmenlerinin algılarına göre eğitim öğretim ortamlarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını, bunların kaynaklarını ve sonuçlarını ortaya çıkarmak ve sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında başvurdukları baş etme stratejilerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Gaziantep ili merkez Şehitkâmil ilçesine bağlı Gaziantep’te bir ilkokulda görev yapmakta olan 19 bayan, 11 erkek olmak üzere toplam 30 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılarak, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenler sınıfta en fazla; sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, izinsiz ve söz almadan konuşma, öğretmene saygısızlık, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe, diğer öğrencileri rahatsız etme ve dikkat dağınıklığı davranışlarıyla karşılaşmaktadır. Bu davranışlarla baş etmek için ise en fazla; rehberlik servisinden destek alma, öğrencilerle yakından ilgi, genel sözlü uyarı, uyarı, velilerle görüşme, ödül, ceza, göz teması kurma, fiziksel müdahale yani öğrencinin yerini değiştirme yöntemlerini kullandıkları saptanmıştır. **Anahtar Kelimeler:** Sınıf Öğretmeni, İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Sınıf Yönetimi, Baş Etme Stratejileri

ABSTRACT**UNWANTED STUDENT BEHAVIORS ACCORDING TO THEIR PRIMARY SCHOOL TEACHERS; RESULTS AND RESULTS STRATEGIES**

OYMAK Elif

Master Thesis; Department of Elementary Education

Supervisor: Assoc. Dr.Öğr. Üyesi Kevser KOÇ

June 2017, 102 paper

The aim of this research is about result strategies the undesirable behaviors to primary school teacher, sources and result of consequences of primary school teachers 'perceptions of unfavorable student behaviors they encounter in teaching and learning environments. The sample of the research consists of a total of 30 class teachers, 19 female and 11 male, working in the Primary School affiliated to the Şehitkâmil district in the provincial borders of Gaziantep. In the research methods were collected through interview method, semi-structured interview technique. According to the findings obtained in the research, disregarding classroom rules, disturbing others in activities, unauthorized and uninvited conversation, disrespect for the teacher, physical and verbal violence by others, disturbing attention students and distracting behavior. In order to handle with these behaviors, firstly; It was determined that they used the methods of getting support from the guidance service, close attention general verbal warning, warning, interviewing with the parents, reward, punishment, visual theme setting, physical intervention.

Key Words: Primary School Teachers, Unwanted Student Behaviors, Classroom Management, Handling Strategies

ÖNSÖZ

Sınıf yönetiminin merkezi olarak gördüğümüz sınıflar öğretmen ve öğrenci arasında sadece bilgi akışının gerçekleştiği durgun bir eğitim ortamı olarak değerlendirilmemelidir. Sınıflar bireysel farklılıkları barındıran homojen olmayan dinamik bir yapıdadır. Öğretimsel amaçların gerçekleşebilmesi için öğrenci işbirliği önemlidir. Öğrenci işbirliği ise öğretmen ve öğrencilerin de aynı hedeflere yönelmeleri ve bu yönde çaba göstermeleriyle mümkün olabilir.

Öğretmenlerin etkili bir sınıf yönetimi için öğrencilerin sahip oldukları bireysel farklılıkları tanımaları, farklılıklara saygı göstermeleri ve öğrenci beklentilerini kendi hedefleriyle uyumlu hale getirecek formasyon becerilerine sahip olmaları gerekir. Sınıf içinde her bireyin sahip olduğu kültürel özelliklerin aynı zamanda farklı yaşantı ve davranışlara neden olduğu iyi bilinmelidir. Bu konuda gerekli bilgi, beceri ve donanımına sahip öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda başarısız olmaları düşünülemez.

Öğrencilerin ilgi duydukları alanların farklılığı sınıf yönetiminin en önemli zorluğudur. Bu durum öğrencilerde farklı öğretimsel beklentilere neden olmaktadır. Akademik başarıya odaklanan öğrenciler sınıf içerisinde daha çok bilgiye ulaşmak isterler. Ancak sınıf içerisinde gerçekleşen etkinliklerin akademik bilgi yoğunluğu öğrencilerin beklentilerini karşılayamazsa bu öğrenciler istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelebilirler. Aynı şekilde akademik açıdan başarısız görülen öğrencilerde ders içeriklerinin kendilerine göre düzenlenmemesi durumunda aynı davranışları sergilemektedirler (Öztürk, 2007:161).

Sınıf içinde hem öğrencilerin davranışlarının şekillenip oluşmasında hem de olumsuz davranışların meydana gelmesinde birinci derecede etkili ve önemli olan öğretmendir (Mursal, 2005:36). Öğretmenlerin sınıf içinde öğrencilere karşı göstermiş oldukları olumsuz davranışlar eğitim öğretim ortamına zarar verir. Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade ettikleri sınıf ortamında, öğrencilerin özgüveni artıracak ve bunun sonucunda da öğrenci başarılarının artacağı bilinmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin çatıştığı sınıflarda, öğrenciler derse katılmaz ve eğitim öğretimden uzaklaşır. Aksine öğrenci ile öğretmenin uyum içinde olduğu sınıflarda öğrencilerin derse katılımı artar böylece başarı da artmaktadır (Tümekaya, 2005:553).

İstenmeyen öğrenci davranışlarının engellenmesinde öğretmenin öğrencilerden beklentisini tam olarak anlatması ve öğretimsel süreçlere öğrencinin de aktif bir şekilde katılımını sağlaması önemlidir. Böylece öğrenciler sınıf içinde gerçekleşen etkinliklerden haberdar olurlar ve öğretmenin beklentileriyle ilgili çelişki yaşamazlar. Ayrıca yapılan etkinlikler sonunda öğrencilerin kendi çalışmalarını değerlendirmelerine de rehberlik edilmelidir. Öğrencilerin kendi başarılarının ve başarısızlıklarının sorumluluğunu üstlenmelerine fırsat verilerek başarıyı etkileyen faktörleri fark etmeleri sağlanmalıdır.

Bu bağlamda yapılan tez araştırmasında ilkokullarda görülen istenmeyen öğrenci davranışları, nedenleri ve çözüm önerileri öğretmen görüşleri açısından incelenmiştir. Öğretmen görüşleri dikkate alınarak yapılan araştırma konu ile ilgilenen araştırmacılara ve uygulayıcılara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Tez hazırlama sürecinde görüş ve eleştirileriyle çalışmama yön veren danışman hocam Dr.Öğr. Üyesi Sayın Kevser KOÇ'a; görüşme formlarının uygulanmasında görüş, düşünce ve önerilerini esirgemeyen değerli öğretmenlere ve her zaman yanımda olan aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Elif OYMAK / Mayıs 2018

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
TABLolar CETVELİ	viii
ŞEKİLLER CETVELİ	i
TANIMLAR	ii
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem Cümlesi	1
1.2 Araştırma Alt Problemleri	1
1.3 Çalışmanın Amacı	1
1.4 Çalışmanın Önemi	2
1.5 Sayıtlılar	3
1.6 Sınırlılıklar.....	3
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	4
2.1 SINIF YÖNETİMİ	4
2.1.1 Ülkemizde Sınıf Yönetimi Eğitimi	6
2.1.2 Sınıf Yönetimi Yaklaşımları	7
2.1.3 Sınıf Yönetim Modelleri	10
2.1.4 Sınıf Yönetimine Etki Eden Faktörler.....	12
2.1.5 Sınıf Yönetiminin Boyutları.....	17
2.2 SINIF İÇİNDE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	23
2.2.1 Sınıf İçinde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri.....	23
2.2.2 Sınıf İçinde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etme Yolları	31
2.3. İlgili Araştırmalar	42

2.3.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	42
2.3.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	49
3. YÖNTEM	53
3.1 Çalışmanın Modeli	53
3.1.1 Durum Çalışmasının Planlanması	53
3.1.2 Durum Çalışmasında Geçerlik, Güvenirlik ve Genelleme.....	54
3.2 Çalışma Deseni.....	59
3.3 Araştırma Örnekleme.....	60
3.4 Veri Toplama Aracı.....	61
3.5 Görüşme Formunun Hazırlanması	62
3.6 Verilerin Analizi.....	63
4. BULGULAR.....	64
4.1 Kişisel Değişkenlere Yönelik Bulgular	64
4.2 SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI; KAYNAKLARI, SONUÇLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	65
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	77
5.1 Sonuçlar ve Tartışma.....	77
5.2 Öneriler.....	85
5.2.1 Uygulayıcılara Öneriler	85
5.2.2 Araştırmacılara Öneriler	86
KAYNAKÇA	87
EKLER	97
EK-1 İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Uygulama İzni	97
EK-2 Görüşme Formu	101
ÖZGEÇMİŞ.....	102
VİTAE	103

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
vd.	: ve diğerleri
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
yy.	: yüzyıl

TABLOLAR CETVELİ

Tablo 3.1.Lincoln ve Guba (1985:43)'nın geçerlik ve güvenirlik modeli	56
Tablo 3.2. Creswell (2009)'in nitel araştırmalar için geçerlik ve güvenirlik aşamaları (190-193)	59
Tablo 4.1. Cinsiyet ile ilgili sıklık dağılımı	64
Tablo 4.2. Kıdem ile ilgili sıklık dağılımı.....	64
Tablo 4.3. Yaş ile ilgili sıklık dağılımı	65
Tablo 4.4. İlkokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Baş Etme Stratejileri.....	66
Tablo 4.5. İlkokul Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Baş Etme Stratejileri.....	68
Tablo 4.6. İlkokul Öğretmenlerinin Kıdemine Göre Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar ve Baş Etme Stratejileri.....	71
Tablo 4.7. İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar Arasında En Çok Rahatsız Edenler	74
Tablo 4.8. İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Öğretmen Üzerindeki Etkileri	74
Tablo 4.9. İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Sınıf İçi Etkinlikler ve Sonuçları Üzerindeki Etkileri	75
Tablo 4.10. İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Nedenleri	75

ŞEKİLLER CETVELİ

Şekil 3.1 Durum Çalışması Desenleri	59
Şekil 3.2 Örnekleme Yöntemleri.....	60

TANIMLAR

Öğretmen:

Yükseköğretim kurumlarında genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon eğitimi alarak yetişmiş olan ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütmek üzere atanan kişidir.

İstenmeyen davranış:

Sınıf yönetiminde eğitim ve öğretim faaliyetlerine engel olan davranışların tamamı olarak tanımlanabilir (Başar, 2004:36).

Sınıf Yönetimi:

Sınıf yönetimi; öğretim programı, dersin işlenişi, süre, fiziki ortam, eğitim teknolojileri ve öğretim stratejileri ile öğretmen, öğrenci arasındaki ahengi ortaya çıkararak sınıfı öğrenmenin önemli bir ögesi haline getirmeye dönük öğretimsel çabaların tamamıdır. (Sarıtış, 2003:48).

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumuna, çalışmanın amacına, çalışmanın önemine ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1 Problem Cümlesi

İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin eğitim öğretim ortamlarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?

1.2 Araştırma Alt Problemleri

Araştırmanın amacına bağlı kalarak aşağıda verilen alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarına kaynaklık eden nedenler nelerdir?
2. Öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarının eğitim ve öğretim açısından sonuçları nelerdir?
3. Öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları içinde öğretmenlerde en çok olumsuz etkiye neden olan davranışlar hangileridir?
4. Öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları öğretmeni nasıl etkilemektedir ve hangi duygulara neden olmaktadır?
5. Öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları sınıf ortamını nasıl etkilemektedir?
6. İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesine yönelik baş etme stratejileri nelerdir?

1.3 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada ilkokul öğretmenlerinin eğitim öğretim ortamlarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını, bunların kaynakları ve sonuçlarını ortaya çıkarmak ve sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında başvurdukları baş etme stratejilerinin öğretmen algılarına göre incelenmesi amaçlanmıştır.

1.4 Çalışmanın Önemi

Öğretmenin sınıf yönetiminde karşılaştığı eğitim öğretim ortamı karmaşık bir yapıdadır. Bu yapı içerisinde öğretmenin sınıf yönetimiyle ilgili becerileri uygulama ve tecrübe yoluyla edinmesi mümkün değildir. Öğretmenin sınıf yönetme becerileri ancak bu alanda ortaya koyacağı eğitimsel çabalarla gelişebilir.

Öğretmenlerin sınıf içinde çeşitli rolleri bulunmaktadır. Öğretimsel rollerinin yanında yönetsel rollerinin varlığının önemi de göz ardı edilemez. Başlangıçta eğitimi yönetme çabası sadece okulların yönetimi olarak değerlendirilmiştir. Ancak eğitim yönetiminin tarihsel gelişimi içerisinde sınıf yönetiminin rolü öğretim hedeflerine ulaşılmasındaki önemi anlaşıldıktan sonra fark edilebilmiştir (Çelik, 2009:154).

Etkili bir öğretim lideri olarak öğretmenin sınıf içi etkinliklerini beklenen düzeyde gerçekleştirmesi öğrencilerin davranış düzenlemelerine ilişkin etkinlikler gibi sınıf yönetimi etkinlikleri konusunda bilgi ve etkili becerilere sahip olması ile mümkün olabilir (Ağaoğlu, 2005:11). Sınıf yönetiminin en önemli amacı, sınıf içerisinde öğrenci motivasyonunu arttıracak, öğrencilerin öğrenme faaliyetlerindeki sorumluluklarının farkına varmasını sağlayacak düzenli bir eğitim ve öğretim ortamı hazırlamaktır. Bu anlayışla hareket eden öğretmenler sınıfta yapılacak etkinlikler ve bunların tamamlanma süreçleri konusunda öğrencilerinde beklentilerini de dikkat alır ve tüm bu süreçlerde öğrencilerinde sorumluluk almasına rehberlik eder. Bu durum öğrenci davranışlarının olumlu yönde gelişmesiyle gerçekleşebilir.

Sınıf içinde öğrenci davranışlarını önceden belirlemek oldukça zordur. Öğretmen bu konuda ne kadar hazırlık yaparsa yapsın istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkması kaçınılmazdır. İstenmeyen öğrenci davranışları hemen her eğitim ve öğretim ortamında görülür. İnsan doğasının karmaşıklığı ve insan davranışlarının öngörülemez yapısı, öğrencinin sahip olduğu sosyal ve kültürel temeller, öğrencinin bireysel farklılıkları ve bunun sonucu ortaya çıkan farklı öğretimsel beklentiler, eğitim programlarının yapısı ve içeriği gibi faktörler istenmeyen öğrenci davranışlarına neden olabilir. Burada önemli olan istenmeyen öğrenci davranışları ve önlenmesi konusunda öğretmenin gerekli bilgi ve beceriye sahip olması ve bunları etkili şekilde kullanmasıdır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının bilinmesi ve sınıf içerisinde doğru şekilde belirlenmesi; istenmeyen

davranışların istendik olanlarla değiştirilmesi ya da söndürülmesi açısından önemlidir (Aydın, 2000:150).

Sonuç olarak sınıf içerisinde önceden belirlenmiş eğitimsel ve öğretimsel hedeflere ulaşmak önemli ölçüde sınıfın hem öğretimsel lideri ve aynı zamanda yöneticisi konumundaki öğretmenin sınıf yönetimindeki etkililiğine bağlıdır. Öğretmenin sınıf yönetimindeki etkililiği ise öğrenci davranış düzenlemelerine ilişkin etkinlikleri doğru yönetmesi ile doğrudan ilişkilidir. Öğrenci davranış düzenlemelerine ilişkin etkinliklerin en önemli alanı ise istenmeyen öğrenci davranışları, kaynakları ve bunlarla baş etme stratejileridir. Bundan dolayı sınıf yönetiminde öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, kaynakları, sonuçları ve baş etme stratejilerinin bilinmesi öğretmenlerin sınıf yönetimindeki etkililiğinin artırılması açısından önemlidir.

1.5 Sayıtlılar

Öğretmenlerin anket görüşme formu sorularına içtenlikle cevap verdikleri ve ölçme aracının öğretmen görüşlerini yeterince ölçtüğü varsayılmaktadır.

1.6 Sınırlılıklar

Araştırma verileri 2016-2017 öğretim yılında Gaziantep il merkezinde bulunan Şahinbey ilçesine bağlı Gaziantep'te bir ilkokul öğretmenlerinden seçilen örneklem ile sınırlıdır.

Örneklem kitlesinin sadece kamu sektöründe çalışan öğretmenlerden meydana gelmesi kısıtlı bir katılımcı kitlesiyle çalışılması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ankete katılan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları algılarının farklılığı da bir sınırlılık sebebidir.

Tek bir çalışma grubuyla çalışılıyor olması genellemede bulunma açısından bir sınırlılık meydana getirmektedir. Bununla birlikte kişisel özellikler de bir sınırlama meydana getirmektedir. Bunlar: cinsiyet, yaş, görev, medeni durum, mesleki kıdem ve okuldaki kıdemdir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; araştırmayla ilgili kuramsal açıklamalara, sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğuna, istenmeyen öğrenci davranışlarının kaynaklarına, sonuçlarına ve istenmeyen davranışlara ilişkin çözüm önerilerine değinilmiştir.

2.1 SINIF YÖNETİMİ

Sınıf yönetimi kavramı denince önce okul ve sınıf kavramlarını açıklamak gerekir. Okul, birbirini tanımayan bireyleri topluma kazandırmak amacıyla bir araya getiren kurumlardır (Gardner, 1991:25). Ayrıca okul, her türlü eğitim-öğretimin yapıldığı yerdir (TDK, 2017) ve eğitimin amaçlarını gerçekleştirecek olanları işleri ve birbirleri ile etkileşim biçimleri tarafından nitelenen toplumsal bir sistemdir (Pehlivan Aydın, 2002:315). Bu tanımlar çerçevesinde okulun önemi; öğrencinin eğitimin amaçları çerçevesinde belirlenmiş olan davranışlara yönlendirme süreci olduğu söylenebilir (Demirtaş, 2012:5).

Aydın' a (2000:316) göre sınıf, öğretmen ve öğrencilerin eğitimin amaçları doğrultusunda kendilerinde var olan ve çeşitli iletişim araçlarıyla sağladıkları bilgi ve yaşantıları, uygun bir şekilde paylaştıkları ortamdır. Ayrıca sınıf, öğretmenin yönettiği formal bir yapıdır (Okutan, 2004:67), eğitimin çeşitli amaçlarına ulaşmak amacıyla oluşturulmuş gruplar (TDK, 2017) ve eğitim-öğretim etkinliklerinin üretim yerleridir (Celep, 2000:54) şeklindeki tanımlardır. Sınıf, öğrencilerin hayatında ailesinden sonraki ikinci derecede önemli ilişkiler sistemidir. Sınıf ortamında öğrenciler ailesinden öğrendiği iyi davranışların üzerine sınıf ortamında yeni davranışlar kazanır; bununla birlikte ailesinden öğrendiği yanlış davranışlar ve bilgiler de varsa bunlar düzeltilmeye çalışılır. Öğrencilerin, bir taraftan kültürlenerek toplumsallaşması sağlanırken, diğer yandan kendi kabiliyetlerinin ortaya çıkarılıp geliştirmesine ortam ve olanak sağlanarak bireyselleşmesine çalışılır. Böylece toplumsallaşma ve bireyselleşme süreçleri eğitim-öğretim etkinliklerinde iç içe bir süreç olarak sergilenir (Demirtaş, 2012:7).

Eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağı, sınıf yönetimidir. Sınıf yönetimi, hazır bulunuşlukları birbirine yakın insan grubunun yönetilmesidir. Eğitimin kalitesi, bir anlamda sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır (Başar, 2004:37).

Erdoğan'a (2011:11) göre sınıf yönetimi; öğrenme için uygun ortamın oluşması ve bu durumun sürdürülmesidir. Öğretmen ve öğrencilerin sınıf ortamında meydana gelebilecek engellerin ortadan kaldırılması, öğretim zamanının uygun şekilde kullanılması, öğrencilerin sınıf içindeki etkinliklere katılımının sağlanması, sınıftaki materyallerin kullanılması, insanların ve zamanın yönetilmesidir.

Başar (2004:38), sınıf yönetimini farklı araştırmacılardan faydalananak şu şekilde tanımlamıştır: Sınıf yönetimi, sınıfı bir orkestra şefi gibi yönetmektir. Öğrenmenin amacına uygun bir şekilde gerçekleşmesi için gerekli imkân ve süreçlerin, öğrenme ortamının, düzeninin ve kurallarının sağlanması şekilde yönetilmesidir.

Sınıf yönetimi, sınıf kurallarının oluşturulması, sınıf düzeninin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkili bir şekilde ayarlanması ve öğrenci davranışlarının denetlenerek uygun bir öğrenme ortamını oluşturulması sürecidir. Sınıf yönetimi konusunda bilimsel araştırmalar çerçevesinde öğretmenin sınıf yönetimi becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bilim dalı, sınıf yönetimidir (Çelik, 2009:154). Özsoy'a (2004) göre sınıf yönetimi, öğrencilerin kendilerini anlaması, değerlendirmesi ve kontrol etmesini sağlayan bir araçtır. Köktaş'a (2003:126) göre sınıf yönetimi, öğretmenin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırıp geliştirdiği, eğitimin amaçlarına ulaşabilmek için hazırlanması gereken ortam ve etkinlikler bütünüdür. Binbaşıoğlu'na (1994:41) göre sınıf yönetimi, öğretmenin sınıfta belirlenmiş kurallar ve eğitim anlayışıyla öğretim amacına en kısa yoldan götürmesidir.

Demirel'e (2006:36) göre sınıf yönetimi, öğretmenin otorite ve disiplininin sınıfta etkin olmasıdır. Günümüzde ise sınıf yönetimi, öğrenmenin gerçekleştiği bir sınıf ortamının oluşturulmasıdır.

Daha geniş anlamıyla sınıf yönetimi, öğretmenin mutlak otoriter olması değil, öğrenmeyi sağlayıcı bir ortam oluşturmasıdır. Sınıf yönetimiyle ilgili yapılan araştırmalarda, etkili bir sınıf yönetiminin öğrenci başarısına olumlu katkılar yaptığı, olumsuz davranışlarda ise azalmalar olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sağlanması etkili bir sınıf yönetiminin oluşması için sınıflarda yapılan etkinliklerin amaçlı, planlı ve düzenli olması gerekir (Tertemiz, 2006:68).

Öğretmen sınıf içi etkinliklerde öğreticilik rolünün yanında sınıf yönetimi açısından yöneticilik rolünü de diğer rolleriyle beraber uyum içinde yapmalıdır. Öğretmenin öğretim etkinliklerinin başarıya ulaşması sınıf yönetiminde göstereceği başarıyla doğrudan ilişkilidir. Sınıf yönetiminde öncelikli olarak fiziki koşulların ve öğrenci oturma düzeninin doğru bir şekilde düzenlenmesi önemlidir (Başar, 2004:92).

Sınıf yönetimi; öğretim programı, dersin işlenişi, süre, fiziki ortam, eğitim teknolojileri ve öğretim stratejileri ile öğretmen, öğrenci arasındaki ahengi ortaya çıkararak sınıfı öğrenmenin önemli bir ögesi haline getirmeye dönük öğretimsel çabaların tamamı olarak ifade edilebilir (Sarıtaş, 2003:48). Sınıf içi kuralların belirlenmesi, fiziki koşulların ve öğrenci oturma düzeninin uygun bir şekilde düzenlenmesi, ders içi sürenin etkin şekilde kullanılması ve davranışların kontrol edilerek pozitif yönde öğrenme ortamının oluşturulması süreçleri sınıf yönetimi olarak tanımlanabilir (Çelik, 2009:156). Sınıf yönetimi genel olarak beş boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; öğretimsel etkinlikler, fiziki ortamın etkili şekilde kullanılması, öğretim programının yönetimi, öğrenci davranışlarının denetlenmesi ve zamanın etkili kullanımıdır (Başar, 2004:14). Öğrenci davranışlarının denetimi boyutu sınıf yöneticisi olarak öğretmene öğrenci davranışlarını gözlemleme ve istenmeyen davranışları istedik yönde değiştirmesi yönünde görevler tanımlamaktadır (Ağaoğlu, 2005:7).

Sınıf yönetimi öğretmene öğretimsel sorumlulukların yanında yöneticilik sorumlulukları da yüklemektedir. Etkili bir sınıf yönetiminin ancak her iki unsurun ahenk içinde sürdürülmesi ile mümkün olabileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrenci davranışlarının denetimi, zamanın etkili kullanılması, ders içi etkinliklerin doğru şekilde yönlendirilmesi ve sınıf içi fiziki koşullardan en yüksek verimin alınmaya çalışılması konusunda ortaya koyacağı çaba öğretmenin sınıf yönetimi konusunda başarı durumunu belirleyecek önemli faktörler olarak önümüze çıkmaktadır.

2.1.1 Türkiye’de Sınıf Yönetimi Eğitimi

Sınıf yönetimi tanımlarının ardından sınıf yönetimi uygulamalarının ülkemizdeki durumuna kısaca bir göz atarsak, 1997 yılına kadar Türkiye’de “Sınıf Yönetimi” dersi, öğretmenlik formasyonu programlarında yer almamıştır. 1997 yılına kadar sınıf yönetimi sadece Eğitim Yönetimi, Genel Öğretim Yöntemleri ve

Eğitim Psikolojisi gibi dersler içerisinde kısa bölümler halinde yer almıştır. Eğitim Fakültelerinde yeniden yapılanma çerçevesinde, 1997-1998 yılından itibaren sınıf yönetimi, öğretmen yetiştiren programlarda zorunlu ders hale gelmiştir (Şentürk ve Oral, 2008:24). Eğitimi yönetme düşüncesi, okullarla sınırlı kalmayıp sınıfların yönetimi de eğitim yönetiminin önemli bir parçası haline gelmiştir. Yönetimsel yaklaşımlar, okul ve sınıf yönetimini etkilemiştir. Öğretmenin etkili olması sadece öğretimle sınırlı olmayıp aynı zamanda yönetim ve öğretim birleştirilerek öğretmenin etkili olmasının temel bir ölçütü haline gelmiştir (Çelik, 2009:158).

Her öğretmenin sınıf yönetimi anlayışı kendine özgüdür. Mesela bazı öğretmenler, sınıftaki olaya sorun oluştuğunda müdahale ederek sınıf yönetmeyi tercih eder, bazı öğretmenler ise sorun çıkmasını önleyici bir yönetim tercih eder. Literatürde sınıf yönetimi yaklaşımları farklı başlıklara ayrılmıştır.

2.1.2 Sınıf Yönetimi Yaklaşımları

Günümüzde, olgucu ve yorumsamacı paradigmlar arasında çatışmanın varlığından söz edilebilir. Bu paradigmlar sosyal bilimlerde içinde genel anlamda örgüt ve yönetim alanlarını, özel anlamda ise eğitim ve eğitim yönetimi alanlarını etkilemiştir. Buna bağlı olarak eğitim ve eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağı sınıf yönetimini de etkilemiştir (Demirtaş, 2012:15).

Örgüt ve yönetim kuramları, klasik yaklaşımdan neoklasik yaklaşıma, neoklasik yaklaşımından sistem ve postmodern yaklaşıma, bunlardan da kaos ortamına uzanan bir tarihi süreç izlemiştir. Kuramlar arası gelişim sürecinde herhangi bir kopukluk yoktur. İleri sürülen her yeni yaklaşım, kendinden önceki yaklaşımın izlerini taşır. Bu gelişim sürecinde pozitivist paradigmadan olguculuk sonrası ya da yorumsamacı paradigmaya doğru bir gelişim olarak adlandırılabilir. Başlangıçta olgucu paradigma ile şekillenen yaklaşımlar son zamanlarda yorumsamacı paradigma ile şekillenmeye ya da yorumsamacı paradigmanın tartışmaya açıldığını söyleyebiliriz. Hiç şüphesiz, yönetsel eylemlerin sadece olgucu ya da yorumsamacı paradigma ile şekillenmesi doğru olmaz. Yönetsel eylemler her ikisinden de faydalanmalıdır. Yıllardır hakim olan olgucu paradigmanın eğitim ve öğretim yönetiminin sorunlarına çözüm bulduğunu söylemek doğru değildir. Bu sebeple yorumsamacı yaklaşımın da okul ve sınıf içi unsurları dikkate alması gerekmektedir (İnal, 1996).

Sınıf yönetiminin etkili ve verimli yürütülebilmesinde izlenen yaklaşımlar çok önemlidir (Demirtaş, 2012:35). Aydın'a (2000:321) göre sınıf yönetimindeki yaklaşımlar geleneksel sınıf yönetimi yaklaşımı ve çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımı olarak ikiye ayrılır.

2.1.2.1 Geleneksel Yaklaşım

Geleneksel yaklaşımda, eğitim faaliyetlerinin gerçekleşmesinde öğretmen merkezi konumdadır. Geleneksel yaklaşımın etkili olduğu sınıflarda, öğretmen aktif, öğrenci pasiftir. Öğrenciler öğretmenin anlattıklarını dinler, yani buradaki iletişim öğretmenden öğrenciye doğrudur. Sınıf kuralları oluşturulurken öğrenciler bu süreçte katılmaz. Sınıf ortamında öğretmen tarafından hazırlanan katı kurallar vardır. Öğrenciler bu katı kurallara uymak mecburiyetindedir. Bu katı kurallar öğrencilerde davranış bozukluklarına sebep olur. Öğrenci, otoriter olan öğretmene karşı başkaldırı anlamında farklı davranışlar sergiler. Ancak öğretmen bu başkaldırı davranışını öğrencilerin uyum sorunu olduğunu fark edemez ve öğrencisi ile mücadeleye başlar (Aydın, 2000:307).

Bu yaklaşımda öğretmen, görevinin sadece öğrenciye bilgiyi ezberletmek olarak kabul eder. Burada öğrencinin görevi, dersi sessiz bir şekilde dinlemesidir. Öğretmen sınıf ortamında disiplini sağlamak amacıyla şiddete başvurabilir. Böylece şiddetle diğer öğrencilere gözdağı verebileceğini düşünür. Bu yaklaşımda öğretmen, öğrencinin hazır bulunuşluğuna dikkate almaz (Cüceloğlu, 2003:34).

Diğer taraftan geleneksel yaklaşımda disiplin; şiddet, cezalandırma, korkutma gibi araçlarla sağlanır. Böylece olumsuz davranışların önüne geçilip itaat kültürü oluşturulabileceği düşünülür (Yaka, 2006:37).

2.1.2.2 Çağdaş Yaklaşım

Oktaş'a (2001) göre, geçmişte değerli olan bilgili insan, yerini bilgiyi nerede bulacağı ve bunu nerede kullanabileceğini bilen insan anlayışına bırakmıştır. Bu yeni anlayış çerçevesinde eğitim anlayışında değişimler zorunlu hale gelmiştir. Bu değişimlere paralel öğrencilerin beklentilerini dikkate alan, öğretmen merkezli yönetim anlayışından öğrenci merkezli yönetim anlayışına geçildiği çağdaş yaklaşıma geçilmiştir.

Black'a (2005:39) göre çağdaş yaklaşım; otokratik yönetim anlayışından demokratik yönetim anlayışına geçiştir. Aydın'a (2000:309) göre çağdaş yaklaşım; katılımcı ve esnek bir yapıdır. Bu yaklaşım öğrencilerin duygusal, zihinsel ve düşünsel gelişimine uygun insancıl bir yaklaşımdır. Merkezde öğretmen değil öğrenci vardır. Öğrenci sınıfın nesnesi değil öznesidir. Sınıfta uyulması gereken kurallar, öğretim yöntemleri, dersin amaçları gibi etkinlikler öğrencilerin fikirleri dikkate alınarak oluşturulur. Bu durumlarda öğretmenin rolü öğrencilere rehberlik etmektir. Bu yaklaşımda öğretmen, öğrenci, sınıf, program, eğitim ortamı gibi iç unsurlar; okul, aile, çevre gibi dış unsurların etkileştiği bir sistemdir. Sınıf içi ortam, dış dünyadan soyutlanmış değil, bilakis ikisinin canlı ve dinamik süreçler toplamıdır. Öğretmen bunların farkında olan ve bu iç-dış unsurları eğitimin amaçları doğrultusunda yönlendirendir.

Geleneksel yaklaşımdaki öğretmenin otoritesi yerini, çağdaş yaklaşımda sınıf içi etkileşime bırakmıştır (Ünal ve Ada, 2000:101). Demirtaş'a (2012:37) göre çağdaş yaklaşımda sınıf, düzen ve kuralların sabit olduğu bir yer değildir. Aksine sınıf, kolektif ve duyarlı bir havanın hakim olduğu yerdir. Öğretmen yine etkin bir şekilde sınıfı yönetir ancak otoritesini öğrencileri ile paylaşır. Bu yaklaşımda sınıf, içe kapalı bir yer olmaktan çıkar ve dış unsurlara açık hale gelir. Sınıfta öğrenmenin gerçekleşeceği, öğrencilerin kendilerini kontrol edebilecekleri öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.

Demokratik bir öğretmen, karar alma süreçlerinde öğrencilerine rehberlik ederek yol gösteren kişidir. Gereken açıklamaları yapar, bu açıklamalar doğrultusunda öğrencilerin karar almasına yardımcı olur (Sarı ve Dilmaç, 2004:74). Bu yaklaşımda ideal bir öğretmen vasıfları şunlardır: İnsanı seven, değer veren, eğitim hakkına saygı gösteren, bireysel farklılıkları dikkate alan, insan haklarına saygılı, disiplin kurallarını geliştirip uygulayabilen, ayrımcılığa karşı olan, iletişim kabiliyeti üst düzeyde olan ve her türlü yeniliğe ve eleştiriye açık olabilendir (Aytekin, 2006:96).

Çağdaş yaklaşımda sınıf yönetiminden beklenen şey, öğrencilerde öz denetim oluşturmaktır. Bunu yapabilmek için; öğrencileri motive etmeli, onlarda sorumluluk duygusu, planlama, uygulama, karar verme ve sorgulama kabiliyetlerini geliştirmeye çalışmalıdır (Çelik, 2009:158).

2.1.3 Sınıf Yönetim Modelleri

Sınıf yönetiminde öğretmenlerin benimsediği disiplin yaklaşımları dikkate alınarak farklı sınıf yönetimi modellerinden bahsedilebilir. Öğretmenler bu modellerden birini uygulayabilir veya eğitim-öğretim yılı içerisinde ihtiyaç duyduğu zaman ve koşullarda, sınıf içi faaliyetlere göre farklı modellerden yararlanabilir (Başar, 2004:16).

Toplumsal gelişmelerin hızla gerçekleşmesiyle birlikte eğitim alanındaki gelişmeler sınıf yönetimi modellerini baskıcı modelden demokrasiğe, şekil yönelimli modelden amaç yönelimliye, öğretmen merkezli modelden öğrenci merkezli modele sürüklemiştir. Bu modellerin seçimi; yönetim durumuna, ortama, olaylara, çevre şartlarına göre değişir. Farklı şartlara göre ortaya çıkan sınıf yönetim modelleri; tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve bütünsel olarak adlandırılır (Başar, 2004). Öğretmenler eğitim-öğretim yılı içerisinde bu modellerden birini veya bir kaçını farklı zaman ve koşullarda kullanabilir (Demirtaş, 2012:26).

2.1.3.1 Tepkisel Model

Bu model, istenmeyen davranışa tepki şeklinde ortaya çıkan sınıf yönetimi modelidir. Tepkisel modelin amacı, sınıf ortamında istenmeyen durum ve davranışların değiştirilmesidir. Bundan dolayı sınıf yönetiminin klasik modeli olduğu söylenebilir. Bu modelin işleyişi, istenmeyen davranışlar karşısında sonuç-tepki şeklindedir. Düzeni sağlama ve ödül-ceza türü etkinliklerini içinde barındırır. Etkinliklerin yönelimi gruptan ziyade bireye yöneliktir. Öğrencinin anlamasına faydası olmayan ders aracının değiştirilmesi, devamsızlık yapan bir öğrencinin ailesiyle görüşülmesi, diğer öğrencileri rahatsız eden öğrencilerin uyarılması, bu modelin kullanımına örnek verilebilir. Aynı zamanda bu modele sık başvuran bir öğretmenin, sınıf becerilerinin yüksek olmadığı, diğer üç modeli gerektiği kadar kullanmadığı söylenebilir. Bu modelin zayıf taraflarında biri, her tepkinin bir karşı tepki doğurmasıdır. Ama sınıfta istenmeyen bir davranış meydana geldiğinde bu modelin kullanılmasına da ihtiyaç duyulur (Başar, 2004:19).

2.1.3.2 Önleyici Model

Bu model, gerekli planlama yapılarak ileriye tahmin etme, istenmeyen davranış ve sonucu ortaya çıkmadan önce önlemek esastır. Yani bu modelde

planlama çok önemlidir. Bu modelin amacı, sınıf ortamında sorunların ortaya çıkmasına engel olacak bir düzen ve işleyiş meydana getirerek tepkisel modele ihtiyacın azaltılmasıdır. Sınıf etkinliklerini kültürel anlamda sosyalleşme olarak ele alan bu model, sınıfta ortaya çıkabilecek sorunlu davranışa olanak vermeyen bir sosyal sistem oluşturmayı amaçlar. Eğitim öncesinde, istenen davranışın sergilenebileceği bir ortamı, sınıf kuralları, plan ve programları yani kısacası ders hazırlıklarını içermektedir. Bu modelde etkinlikler gruba yöneliktir (Başar, 2004:34). Öğrencileri yanlış davranışlara yöneltecek çevresel koşullar kontrol altına alınabilirse istenilen özellikler kazandırılabilir. Bu modelde amaç, sınıf ortamının en güzel şekilde düzenlenerek öğrencinin kendisini yönetmeye hazır hale gelmesidir (Sarıtış, 2003:12). İnsan kaynaklarında olayı önleme, olaya müdahaleden daha az masraf gerektirir. Sınıftaki disiplin sorunları, öğretmenler arasındaki öz disiplinin olması ve öğrencilerine otokontrolü öğretmesi ile azalacaktır (Humphreys, 1998:44). Önleyici model, öğretmenlerden, öğretmenlik bilgi ve beceri bakımından, birikim ve tecrübe ister (Yaka, 2006:43).

Sınıf ortamında her ne kadar disiplin sorunlarına önlem alırsak alalım farklı durumlar ortaya çıkabilir. Bundan dolayı önleyici modelin yanı sıra psikolojik durumları da içeren gelişimsel modelde kullanılabilir.

2.1.3.3 Gelişimsel Model

Gelişimsel modelde çocukların fiziksel, duyuşal ve psikomotor anlamda geliştirilmesi esastır (Sarı ve Dilmaç, 2004:96). Bu modelde hedef, sınıfta yapılacak etkinlikler ve belirlenecek kuralların öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun olmasıdır (Ağaoğlu, 2005:42). Demirtaş'a (2012:31) göre; gelişimsel model, sınıf ortamında öğrencilerin, fiziksel, duyuşal ve deneyimsel gelişim düzeylerine uygun uygulamaların gerçekleşmesidir. Öğrencilerin ilkökul, ortaokul ve lise dönemindeki gelişim özellikleri farklılık gösterir. Buna göre öğretmenlerin de sınıf yönetimi uygulamaları farklılık göstermelidir.

İlkokul döneminde öğretmenler sınıf yönetiminde daha çok zorlanabilir. Çünkü bu dönemde öğrenciler somut düşünme aşamasında olduğundan soyut kuralları anlamakta ve uymakta sıkıntı yaşarlar. Bundan dolayı öğretmenin bu dönemde öğrencilerin kurallara uymasında esnek davranmalıdır. İleriki zamanlarda soyut kuralları anlamaları kolaylaşacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken dönem

ergenlik öncesi ve ergenlik dönemidir. Bu dönemdeki öğrenciler, öğretmenine belli konularda sıkıntı çıkarabilirler (Demirtaş, 2012:31).

2.1.3.4 Bütünsel Model

Bu model, önleyici modele önem vermesinin yanında gruba olduğu kadar bireye de yönelen, istenen davranışın gerçekleşmesi için istenmeyen davranışın nedenlerini ortadan kaldıran, öğrenci özelliklerini dikkate alarak sınıf yönetimi algılarını bütünleştiren bir sınıf yönetimi modelidir. Bu modelde öğrencinin gelişim basamakları ile davranış örgüleri uyumlu olmalıdır. Bu modelin çevre boyutunda, okul, aile ve arkadaşları vardır. (Başar, 2004:174).

Sınıf yönetimi modelleri içerisinde her ortamda geçerli olabilecek bir modelden bahsedilemez. Bu yüzden öğretmenler, sınıftaki sorunlarla baş edebilmek için yerine göre bu modellerden birini seçebilir ya da bu modelleri birlikte kullanabilirler. Ama yine de öğretmenler en az tepkisel modele başvurmalıdır. Çünkü her tepki bir karşı tepki doğurur (Demirtaş, 2012:33).

2.1.4 Sınıf Yönetimine Etki Eden Faktörler

Sınıf yönetiminde etkili faktörler çok fazladır. Bunların arasında en etkili olarak öğretmen, öğrenci, okul, aile ve çevre gösterilebilir. Bunlar içinde en önemli olan faktör öğretmendir. Çünkü diğer faktörleri tahlil edip yönetecek olan kişidir.

2.1.4.1 Öğretmen

Günümüzde öğretmenin rolü; her şeyi bilen kişi değildir. Zaten bir insanın her şeyi bilmesi de olanaksızdır. Öğretmen öğrenmeyi öğreten, öğrenme etkinliğini iyi yönlendiren kişidir. Öğretmenin bu rolünü yerine getirebilmesi için kendi öğrencilerini iyi tanımasına ve sınıfı eğitim-öğretim amaçlarına uygun bir şekilde yönetebilmesine bağlıdır (Demirtaş, 2012:34).

Çağdaş eğitim ve öğretim ilkelerinde öğretmen, sadece ders anlatan, sınav yapan ve not veren kişi olamaz. Bunların yanında yerine göre bir yönetici, iyi bir rehber, etkinlikleri organize eden, iyi bir izleyici ve iyi bir değerlendircidir. Öğretmen öğrencilerinin davranışlarını iyi tahlil eder, böylece öğrencilerinin belirlenen amaçlara ulaşmasına yardım eder ve istenilen davranışlara sahip bireyler olmasına çalışır. Öğretmen öğrenme ortamını olumlu hale getirmedikçe etkili bir

öğretim gerçekleşmez. Öğrenme ortamı sınıf içi ve dışıyla bir bütündür (Küçükahmet, 2004:73).

Öğretmenin öğretim tekniği, mesleki deneyimi, kişisel özellikleri, yetiştiği kültürü ve sağlığı gibi faktörler de sınıf yönetimini etkileyebilir. Öğretmenin öğrencilere bakış açısı da etkilidir. Örneğin; öğretmen öğrencilerini değerli olarak görmesi veya başarısız olarak nitelenmesi farklı sınıf yönetimi modellerini uygulamasına yol açar (Erdoğan, 2011:12).

Akçadağ'a (2012) göre, öğretmenin sınıftaki varlığı, sınıf atmosferini ya korku ve tehdidin olduğu nefret ortamına ya da bunların tersi olarak sevgi ortamına dönüştürür. Çağdaş modelde öğretmen sınıfın tek hâkimi değildir.

Öğretmenin merkezde olduğu otokratik yapı, yerini öğrencinin merkeze alındığı demokratik yapıya bırakmıştır. Demokratik yönetim anlayışının sınıfta uygulanışının kriterleri şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin duygusal, zihinsel ve düşünsel gelişimleri dikkate alınmalıdır.
- Sınıf içerisindeki etkinlikler demokratik bir biçimde ortaya konulmalıdır.
- Kararların olumlu ve olumsuz yönleri ile ele alınıp, öğrencilerin karara katılımına fırsatlar oluşturulmalıdır.
- Öğretmenin öğrencilere yol göstericilik rolünü ön plana çıkarmalıdır.
- Öğrencilere eşit söz hakkı verilmelidir.
- Öğrencilere hem kendi haklarını korumaları hem de başkalarının haklarına saygı gösterme davranışı kazandırılmalıdır.

Öğretmenlerin başarılı olabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri şunlardır:

- Sınıfta etkili bir öğrenme ortamı oluşturabilmelidir.
- Davranış değiştirme yöntem ve tekniklerini bilmelidir.
- Öğretmen öğrenci davranışlarını etkileyen faktörleri bilmelidir.
- Sınıf ortamında olumlu öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci ilişkisi oluşturabilmelidir.

- Öğretmen öğrencilerine her zaman örnek olabilmeli, kendini sürekli yenilemeli, eğitimin her alanıyla iletişimi üst düzeyde olmalı, mesleki açıdan alanına hakim olmalıdır(Erden, 2005).

2.1.4.2 Öğrenci

Öğrenci, eğitim için okula gelen kişidir. Öğrenci kavramı denince sadece öğrenen, bilgilenen değil, genel olarak eğitilmek istenen kişi vardır. Bu anlamıyla öğrenci, eğitim ve öğretim faaliyetlerini bir bütün olarak yaşayan ve bu yaşantı neticesinde, bilişsel, duyuşsal, devinişsel davranışlar yanında, töresel davranışlarının da olumlu yönde değiştirilmek istenen kişidir. Arap ve Fars dillerinde talep eden anlamında ‘talebe’ teriminin karşılığıdır. Eğitimin karşılığı olan terbiye kavramının içinde nasıl etik bir amaçlanmışsa, talebe teriminin karşılığı olan öğrenci teriminin içeriğinde de, bu tür bir etik içerik bulunması gerekir. Eğitim, öğretimin yanında bilgilendirme sürecini de içine alan geniş bir kavramdır (Topses, 2007).

Sınıf yönetiminde öğrencilerin özellikleri önemlidir. Öğrencilerin gelişimi, yaşı, kültürel özellikleri, başarı ve ruhsal durumları gibi özellikleri sınıf yönetimini etkiler. Mesela, kendini ifade etmekte zorlanan, kişiliği oturmamış kişilerden meydana gelen bir sınıf ortamı, öğretmenin sınıf içi etkinliklerini etkiler (Erdoğan, 2011:14). Burada öğretmene düşen görev; öğrencileri etkileyen durumları, etkileme düzeylerini bilmeleri ve bu doğrultuda öğrencileri olumlu şekilde yönlendirebilmeleridir. Sınıf ortamında farklı yaş grubu öğrencilerin farklı ihtiyaç ve beklentileri doğaldır, bu farklılıklar gözetilmeli ve her bir öğrenci için farklı motive ediciler uygulanmalıdır (Taş, 2012).

2.1.4.3 Okul

Okul, bireylere toplumun ve bireyin beklentileri doğrultusunda, önceden hazırlanmış programlar çerçevesinde öğretim etkinlikleri ile olumlu davranış değişikliği oluşturulmaya çalışılan yerdir. Okulun özellikleri ve iklimi, sınıf ve sınıf yönetimini etkiler (Çalık, 2007).

Başaran’a (2000) göre iyi bir okul, çevresini etkileyen, çekici olan, insanın değerlere önem veren, öğretmen ve öğrencileri yüksek başarıya ulaştıran, öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayan, sorun çözen ve sorunların çözümüne ortam hazırlayan, demokratik bir toplum ve kültür oluşturur.

Sınıf yönetimini etkileyen faktörler arasında şüphesiz ilk sırayı alan okulun öğrenci sayısıdır. Yapılan araştırmalarda mevcudu az olan okulların eğitim faaliyetleri daha iyi yürümekte, öğrenci başarı oranı yüksek, disiplin problemi de az olmaktadır. Bunun yanında sınıfın fiziki ortamı çok önemlidir. Çünkü fiziksel ortam etkili sınıf yönetiminin en önemli şartıdır (Erdoğan, 2011:18). İyi bir sınıf yönetimi için ilk adım öğretmenin derse hazırlıklı ve planlı gelmesidir. Öğretmen iyi bir plan yaparak olumsuz öğrenci davranışını ortaya çıkaracak durumları hesaba katmalıdır (Demirel, 2006:39). Bunun için sınıf yönetiminde eğitim programı çok önemlidir. Programın kalitesi sınıf yönetimini olumlu ya da olumsuz yönde etkiler.

2.1.4.4 Aile

Toplumun en küçük birimi ailedir. Çocuğun ilk eğitimi burada başlar. Çocuğun gelişiminde ailenin önemi büyüktür. Çocuğun sağlıklı gelişimi adına ailenin tutumu belirleyicidir. Çocuğun kendine yeten, elindekini paylaşan ve diğer kişisel davranışlarının temeli ailede atılır (Ayhan, 2000).

Ailesi yoksul olan çocuklar bu durumdan olumsuz etkilenir. Böyle bir öğrenci, eğitim ihtiyaçlarını karşılamada güçlük çekebilir. Örneğin, kendisinin alamadığı bir eşyayı arkadaşından çalabilir. Yoksul öğrenciler, zengin öğrencilere kin besleyebilirler. Ailenin eğitim düzeyi de çocuğun davranışlarına etki eder. Eğitim düzeyi yüksek olan aileler, çocuklarının eğitimine karşı daha duyarlıdır ve çocuklarının öğretmenleri ile her zaman diyalog halinde olurlar. Bunun yanında çocuğunun eğitim hayatı boyunca okuluna hiç uğramayan veliler vardır (Çelik, 2009:159)

Demokratik aile ortamında yetişen çocukların güven duygusu ve kendini ifade etme kabiliyeti yüksektir. Bu güven ortamında büyüyen çocuklar kendilerini önemli ve değerli hisseder (Güven, 2005). Otoriter ailelerin çocukları ise genelde mutsuz, uyumsuz, korkak, çekingen ve güvensiz olurlar. Bu öğrencilerin sınıf başarıları genellikle düşüktür (Bacanlı, 2003). İlgisiz ve duyarsız ailelerde yetişen çocuklar, çevrelerine karşı saldırganlık ve zarar verme duyguları geliştirebilirler (Yavuzer,2002). Bu açıklamalar doğrultusunda öğretmenlerin etkili bir sınıf yönetimi için öğrenci velilerini iyi tanıması gerektiği ve onları ziyaret etmesi gerektiği söylenebilir.

2.1.4.5 Çevre

Her insan belli bir toplum içinde yaşar. Her toplumun da kendine özgü sosyal ve kültürel yapısı vardır. Bu yapı bireyi bir şekilde olumlu ya da olumsuz etkiler. Burada kişi hem çevreden etkilenir hem de çevreyi etkiler (Akar, 2003).

Toplumsal bir çevre olan okul, kişilerin yetiştirilmesinde ve onların topluma kazandırılmasında hayati bir görevi yerine getirir. Bu görev sırasında bir taraftan bireyi ilgilendiren faaliyetlerle ilgilenirken diğer taraftan bunları gerçekleştiren grup veya kurumları denetler. Bu unsurlar okulun çevresini meydana getirir. Çevrenin beklentileri ile okulun amaçları örtüştüğü zaman ortada sorun kalmaz (Çalık, 2007).

Çevre unsurlarının davranışın ortaya çıkması veya çıkmamasında etkisi büyüktür. Öğretmenler istedik davranışların ortaya çıkması için uygun ortamlar oluşturmalıdır. Bu ortamları oluştururken eğitim öğretim faaliyetlerini etkileyen faktörler olabilir. Bu faktörler hem yakın hem de uzak çevreden gelebilir. Yakın çevre dediğimiz; okul, aile, sınıf, sokak, eğlenme alanları gibi bireylerin her an içinde bulundukları çevredir. Uzak çevre dediğimiz ise, öğrencinin çeşitli araçlarla öğrendiği bilgilerle birlikte kendi toplumunun ve yabancı toplumların kültürlerine kadar geniş bir alan ve öğrenciyi zaman zaman etkileyen çevredir. Öğretmen ve okula düşen görev, öğrencileri uzak çevrenin olumsuzluklarına karşı koruma, olumsuzlukların giderilmesine çaba göstermesidir. Yani uzak çevrenin birey tarafından kontrol edilerek genişletilmesidir (Başar, 2004:76). Öğretmen beklenen çevreyi bir sınıf gibi kullanabilmesidir. Bunun için çevreyi iyi tanımalı, kültürünü, güçlü ve zayıf yanlarını iyi bilmelidir.

Öğretmenin bu çabaları okul tarafından da değerlendirilip uygulamaya geçirilmelidir. Öğrencilerdeki olumsuz davranışların değiştirilmesi sınıfta yapılan faaliyetlerin çevreye taşınmasıyla da gerçekleştirilebilir. Mesela, eğitsel kol faaliyetleriyle olumlu davranışlar çevreye taşınır ve velilere örnek teşkil edecektir (Başar, 2004:82). Öğretmen öğrencilerinin yakın çevresini ne kadar çok tanırsa onlardan gelebilecek olumsuz davranışları önleme noktasında farklı stratejiler geliştirebilir. Öğretmen yakın ve uzak çevreden gelebilecek olumsuzluklar konusunda öğrencilerini bilgilendirmeli ve gerekli tedbirleri almalıdır. Çevreyi eğitime katacak her türlü fırsatı değerlendirmelidir. Bunun sayesinde sınıf yönetimi sağlıklı bir şekilde yürüyecek ve olumsuz davranışlar da azalacaktır.

2.1.5 Sınıf Yönetiminin Boyutları

Sınıfın etkili yönetilmesi, başarının ilk adımı sayılır. Lider olan öğretmenin grup etkileşimini iyi bilmesi gerekir. Bunun yanında öğretmenin kişisel özellikleri ile kullandığı yöntem ve teknikler de sınıf yönetimini etkiler. Okul veli işbirliği, çevreyle olan etkileşim ve sınıfın fiziki durumu da sınıf yönetiminde etkilidir (Çalık, 2007).

Başar'a (2004:86) göre, sınıf yönetimi beş boyuttan oluşur. Bunlar; sınıfın fiziksel yönü, öğretimin planlanması, zamanı etkili yönetme, iletişimin yönetimi ve davranış yönetimidir.

2.1.5.1 Sınıfın Fiziksel Yönü

Sınıfın fiziksel yönü, etkili sınıf yönetiminde önemlidir. Mesela, sınıfın büyüklüğü, ortamın temizliği, düzeni ve ortamın rengi öğrenmeyi etkiler (Çalık, 2007). Sınıfın düzenlenmesinde öğrencilerin görüşleri de dikkate alınmalıdır (Saritaş, 2003:24). Fiziksel düzenlemeler, öğrencinin sınıf ortamında rahat hareket etmesini sağlamak, okulun çekiciliğini artırıp öğrencilerin okula seerek gelmesini sağlamak ve öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla yapılır. Çünkü eğitim-öğretim uygun ortamlar oluştuğunda gerçekleşir (Başar, 2004:88). Sınıfın, eğitim-öğretim amaçlarına uygun fiziksel etkenlerinin düzenlenmesi öğretmenin sorumluluğu altındadır (Yalçınkaya, 2005). Bunun yanında okul ve sınıfın olumsuz fiziksel durumu öğrenmeyi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuzluklar; sınıfın düzensiz, havasız, çekici olmayan, karanlık, çok koyu renkte ve gürültülü olması gibi faktörler olarak sayılabilir (Kalaycı, 2005).

2.1.5.2 Öğretimin Planlanması

Öğretim, öğrencilerin yeteneklerini kendi kapasitesine uygun bir şekilde geliştirmesidir (Karlı, 2004). Öğretimin yönetimi, sınıfta oluşabilecek olumsuz öğrenci davranışlarına karşılık dersin etkili planlanması ve bu plan çerçevesinde yürütülmesidir. Bu sürecin iyi yönetilmesi durumunda öğrenciler arasında işbirliği artacak ve olumsuz davranış problemleri azalacaktır

(Tok, 2012). Etkili sınıf yönetimi öğretimin kalitesini artırırken, etkili öğretim de sınıf yönetimini kolaylaştırır (Erden, 2005). Sınıf yönetiminin bu boyutunda plan ve programların yönetimi bulunmaktadır. Amaçlar esas alınır, yıllık,

ünite, günlük planların yapılması, kaynakların belirlenip bunların dağılımının sağlanması, iş ve işlemlerin belirlenmesi, araç desteği, yöntemin seçilmesi, öğrencilerin özelliklerini belirleme, gelişimlerini izleyip değerlendirme bu boyutta ele alınabilir (Başar, 2004:92). Öğretmenler, bu planlamaları yaparken; neler öğretileceği, öğrenci ürünlerinin neler olacağı, hangi materyallerin kullanılacağı, kullanılacak yöntem ve tekniklerin neler olacağı ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı konularına cevap aramalıdır (Tok, 2012).

Öğretmenler uygulama sürecinde, öğretim yöntem, strateji ve öğrenme faaliyetlerini önceden planladığı şekilde uygular. Öğretmenler, sınıf ortamındaki faaliyetlere bakarak planlarda sık sık düzenlemeler yapmalıdır. Uygulama işlevini destekleyen öğretim becerileri;

- Derse Hazırlık: Öğretmen sınıfta etkili bir öğrenme ortamı oluşturmak için derse hazırlıklı gelmesi gereklidir.
- Ders Sunumu: Öğretmen dersi sunarken basitten karmaşığa doğru kazanımları vermelidir. Sunum sırasında yerine göre tümdengelim, tümevarım, parça-bütün modelleri ile karşılaştırma ve model alma yöntemleri önerilebilir.
- Bireysel ve Grupla Öğrenme Faaliyetleri: Öğrenciler öğretim faaliyetlerine katıldığı sürece olumsuz davranışlara zamanı kalmaz. Öğretmen en uygun bireysel ve grup faaliyetlerini belirlemelidir. Bireysel etkinliklerde, öğrencilerin yeteneklerinin gelişimine katkı sağlayacak görevler verilmeli ve bu görevler öğretimin amaçlarıyla ilişkilendirilmelidir.

Grup etkinliklerinde ise öğrencilerin sosyal becerileri gelişir. İletişim becerileri geliştirilmeli, utangaç ve iletişimi zayıf öğrencilere onları sosyalleştirecek belli görevler verilmelidir.

- Dersin Kapanışı: Dersin en önemli bölümü öğrencilerden dönüt almak ve dersi gözden geçirmektir. Bu yüzden öğretmenler dersin kapanışını başarılı bir şekilde yapmalıdır. Çoğu öğretmen bunu ihmal etmektedir. Dersin kapanışında önemli olan yeni öğrenilenlerle eski bilgilerin birleştirilmesine yardımcı olmaktır. Kapanışta ödev verilebilir (Tok, 2012).

Öğretimin planlanmasındaki faaliyetler sınıf yönetimine önemli katkılar sağlamasının yanında öğretimin kalitesini artıracak, olumsuz öğrenci davranışlarını en aza indirecektir.

2.1.5.3 Zamanı Etkili Yönetme

İnsanın hayatında farklı etkinlikler bulunur. İnsan yaşamı boyunca öğrenimin görür, bir meslek edinir, yuva kurar ve çocuklarını yetiştirir. Bunlar insanın ölümüne kadar devam eder. Günümüzde zamanı etkili kullanmak önemli bir yönetim becerisidir. Bu yüzden okul idarecileri ve öğretmenlerinde üzerinde durması gereken önemli durumdur. Zaman, soyut bir kavramdır. Ayrıca zaman, bir işin gerçekleşmesinde gereken süredir. Çünkü bir iş için belli bir zaman gereklidir (Çelik, 2009:160).

Zaman sınırlı bir olgu olduğundan bireyler tarafından bilinçli kullanılmalıdır. Yönetim süreçleri için önemli olan zaman yönetimi, sınıf yönetiminin de önemli bir ögesi ve sorunudur (Erkılıç, 2012).

Öğretmenler zamanı etkili yönetirken zamanlama ve pürüzsüzlüğün bir arada bulunmasına dikkat etmelidir. Zamanlama, ders esnasındaki öğretmenin coşkuyla yaptığı hareketleri gösterir. Pürüzsüzlük ise, öğrencinin bir taraftan dikkatinin toplanmasına yardım ederken diğer taraftan öğrenciyi dersin akışı içerisinde tutar (Çelik, 2009:136).

Etkili sınıf yönetimi için zaman etkili kullanılmalıdır. Öğretim faaliyetlerinde zaman iyi planlanıp yönetilmelidir. Sınıf içinde zamanın etkinliklere dağılımı, öğrenciler açısından sıkıcılığın önüne geçilmesi ve öğrencinin okula devamına etki edecektir (Başar, 2004:94). Zamanın etkili yönetimi, öğretmenin yapacağı faaliyetleri ayrıntılı bir şekilde planlaması ve bu plan çerçevesinde uygulamasıdır. Bunun sonucunda öğrenci başarısının artırılması ve disiplin sorununun azaltılması meydana gelir. Bunun yanında öğrencileri öğrenme-öğretme faaliyetine odaklar ve olumsuz davranışı yapmaya zaman kalmaz (Özkılıç, 2005).

Erkılıç'a (2012) göre, öğretmenin zamanı etkili yönetilebilmesi için dikkat etmesi gerekenler şunlardır:

- Derse planlı ve hazırlıklı gelmelidir.

- Plandaki konuların atlanmaması adına planın ana hatları kurgulanıp notlar alınmalıdır.

- Planın uygulanabilir olması için gerektiğinde plan güncelleştirilmelidir.
- Derse zamanında girmeli ve erken çıkılmamalıdır.
- Derste zamanın büyük kısmını akademik öğrenmeye ayırmalıdır.
- Sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirlemelidir.
- Birlikte belirlenen bu sınıf kurallarına uyulmasını sağlamaya çalışmalıdır.
- Sınıfta olumlu bir atmosferin oluşmasına gayret göstermelidir.
- Derste kullanılacak olan araç-gereçleri önceden kullanıma hazır hale getirmelidir.
- Dersin amaç ve içeriğine uygun yöntem ve teknikler seçilmelidir.
- Öğrencileri en kısa sürede tanımalıdır.
- Duyuru, eğitsel kol çalışmaları için gerekli olan çalışmaları dersin sonunda yapmalıdır.
- Ders dönütler alınarak bitirilmelidir.

2.1.5.4 İletişimin Yönetimi

Bu bölümde kişiler arası iletişimin düzenlenmesi yer almaktadır. Bunlar; sınıfta kurallarının belirlenmesi ve bunların öğrencilere benimsetilmesini ve sınıf ortamında öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci ilişkileri düzenlenerek etkili bir sınıf ortamı oluşturulmaya çalışılan etkinliklerdir (Başar, 2004:96).

Sınıf yönetiminin temelinde iletişim vardır. Bu yüzden öğretmen sınıf ortamında değişik iletişim becerilerinden yararlanabilmelidir (Çelik, 2009:144).

Öğretmen iyi bir iletişim için sınıfı buna uygun hale getirmelidir. Çünkü öğrencinin tanınması, sorunların belirlenmesi, ilgi ve yeteneklerin tespiti, bilgi akışının sağlanması, olumlu davranışların kazandırılması gibi durumlar ancak etkili bir iletişim ortamında gerçekleşir. Buradaki iletişim öğretmenden öğrenciye, öğrenciden öğretmene yani çift yönlü olursa faydalı olacaktır. Öğretmen ders

işlerken sınıfta dolaşmalı, bazen öğrencilerin yanına oturmalı ki böylece sağlıklı bir iletişim için öğrencilerin öğretmenlerini kendilerine yakın hissetmelerini sağlar (Erden ve Akman, 1997).

Öğretmenler etkili bir iletişim için, öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılayıcı ilişkiler düzeni meydana getirmelidir. Öğretmen bunları oluştururken, öğrencilere şu olanakları sunmalıdır:

- Öğretmen öğrencilerine arkadaşça yaklaşmalıdır.
- Öğrencilerin isteklerini sınıf ortamında rahatlıkla açıklamalarına yardımcı olmalıdır.
- Öğretmen empati kurarak onları anlamalıdır.
- Öğretmen öğrencilerinin duygularını anlamalıdır.

Öğretmen, öğrencileriyle ilişkilerinde her zaman galip çıkacağı anlayışıyla yaklaşması durumunda, öğrencilerle sağlıklı iletişim kuramaz. Öğrencilerle ilgili yanlış önyargıları olan öğretmenler, öğrencilerle iyi iletişim kuramaz. Her şeyden önce sağlıklı bir iletişim kurabilmek için, olumsuz tutumlardan kurtulmak gerekir (Çelik, 2009:136).

Öğretmenler etkili bir sınıf yönetimi gerçekleştirmek için öğrencileriyle etkili bir iletişim kurması ve öğrencilerin kendini rahatça ifade edeceği bir sınıf ortamı oluşturması gerekmektedir. Bu şekilde iletişimden kaynaklanan sorunların önüne geçilebilir (Erdoğan, 2011:18).

2.1.5.5 Davranış Yönetimi

Bu bölümde etkili bir sınıf yönetimi için davranış düzenlemeleri ele alınacaktır. Sınıftaki faaliyetlerin, olumlu öğrenci davranışı meydana getirmesi için sınıf iklimi oluşturulması, oluşabilecek sorunların önceden tahmin edilerek olumsuz davranışların önüne geçilmesi, sınıf kurallarına uyulmasının sağlanması, yapılmış olan olumsuz davranışların değiştirilmesi bu boyutla ilgilidir (Başar, 2004:97).

Öğretmen her davranışı ile öğrencilere model olmalıdır. İlkokuldan başlayarak çocuklar, öğretmenin giyimi, saç şekli, yürüyüşü, konuşması vb. gibi her türlü davranışlarını örnek alırlar. Bu durumu öğretme faaliyetlerinde uygulayarak

öğrencilerin olumsuz davranışlarını değiştirmenin etkili bir yolu olarak kullanılmalıdır (Başar, 2004:97).

Öğretmenler davranış yönetimi konusunda başarılı olmak için, gelişim ve öğrenme psikolojisine ait bilgilerini gözden geçirmelidir. Eğer bu konularda yeterli bilgiye sahip değillerse bu konularda bilgi ve becerilerini artırmaya çalışmalıdırlar. Diğer taraftan öğretmenler meslekteki yeterliliklerini geliştirmeyi, yeni ve güncel gelişmeleri takip etmeyi hiçbir zaman ihmal etmemelidirler (Özyürek, 1996).

Hazırlanan programlar konu merkezli ise ve sınıftaki karar ve kurallar öğretmen tarafından konulmuşsa, sınıfta katı bir yapılanma vardır. Buna karşılık hazırlanan programlar öğrenci merkezli; sınıf kural ve kararları öğrencilerle birlikte oluşturulmuşsa, sınıfta gevşek yapılanma vardır (Başar, 2004:98).

Öğrenci davranışlarının düzenlemelerinde, sınıf içi faaliyetlerin etkili yürütülebilmesi için yazılı ve yazılı olmayan kuralların belirlenmesi gerekir. Kuralların belirlenmesinde öğrencilerin aktif katılımını sağlamak için öğretmen öğrencileri yönlendirmelidir. Oluşturulan kuralların sayıca fazla olmaması, kolay ve anlaşılır olması, olumlu ifadelerle yer vermesi ve zamanın etkin kullanımı için okulun ilk açıldığı günlerde oluşturulması uygundur (Ağaoğlu, 2005).

Sınıf içinde oluşturulan kurallara uymak sınıfın düzeninin sağlanması yanında öğrencileri okul dışındaki çevreye hazırlıklı hale getirir. Böylece öğrenciler, okul dışındaki yaşam kurallarına daha hızlı uyum sağlar ve demokratik hak ve sorumluluklarının gereğini yerine getirirler (Çelik, 2012:237). Başar'a (2004:102) göre kurallar:

- Herkes için geçerli olduğu için tarafsızlığı sağlar.
- Kurallar yönetici yetkilerinin benimsenmesini kolaylaştırarak, astların, eziklik duymadan emirleri kabul etmesini sağlar.
- Ödül ve cezayı bireysellikten çıkararak, herkesin kabul etmesini sağlar.
- İnsanları görevlerine yönlendirir ve değerlendirme imkânı sağlar.

Sınıf içi kuralların belirlenmesinde demokratik bir yaklaşım sergilenmelidir. Sınıf kurallarının belirlenmesinde öğrenci görüş ve önerileri de dikkate alınmalıdır. Ancak bu şekilde kuralların öğrenciler tarafından benimsenmesi sağlanabilir ve

istenmeyen öğrenci davranışlarının önüne geçilmesinde önleyici bir faktör olarak öğretmen tarafından kullanılabilir.

2.2 SINIF İÇİNDE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

Toplumun yazılı ve örfi kuralları ile bireysel yargıları, davranışın, davranan kişinin, muhatabın ve davranışın olduğu ortamın özellikleri davranışların istenir olup olmamasının ölçütü olup, istenen davranışı belli kurallara sokar (Başar, 2004:117).

Öğrencinin, “etkinliğin yapılmasını engelleyen veya öğrenime zarar veren davranışları, ödevlerini yapmaması, konuşurken sınıf kurallarına uymaması, sınıf içerisinde dolaşması veya bazı çalışmalarını yapmayı kabul etmemesi” gibi davranışlar sınıfta görülebilir. Eğer bu davranışlar genele yayılmamış veya birkaç öğrenci ile sınırlı ise, etkisi sınırlı olan sorunlardır. Sınıf içerisinde öğrencilerin, düzeni ve öğrenme ortamını olumsuz etkileyen, canı istediği zaman sınıfta dolaşmaları ve konuyu ilgilendirmeyen açıklamalar yapması gibi çok önemli olmayan sorunlu davranışlar, artan ve yayılım gösteren sorunlar sınıfına girmektedir. Bunların dışında kısa süreli dikkat eksikliği, sınıf içi etkinliklerde biraz konuşma, dalgınlık gösterme, ödevlerinde bazen aksama gibi davranışlar, kısa süreli olduklarından ve eğitim öğretimi çok fazla etkilemediğinden daha düşük önemli sorunlar olarak tanımlanabilir (Aydın, 2000:329).

Öğretmen kendine uygun yöntemler belirleyerek sınıf içerisinde oluşan istenmeyen davranışlarla baş edebilir. Öğretmen doğru davranışların sınırlarını belirleyerek bu davranışlara doğru tepki vermeli ki öğrenci davranış konusunda ihtilafa düşmemelidir (Şentürk, 2010:54).

2.2.1 Sınıf İçinde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri

Özdemir’e (2004:272) göre sınıf ortamındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri şu şekilde açıklanmıştır:

- Öğrencilerin, öğrenci kimliği ve niteliği konusundaki bilgi yetersizliği
- Öğrencilerin, kendilerinden beklenen davranışların neler olduğunu bilmemesi
- Öğrencilerin, öğretilenlerin kendilerince anlamsızlığı

- Öğrencilerin, çevresine ve arkadaşlarına nelerin zarar vereceğinin farkında olmaması
- Öğrencilerin, öğretmenin ve arkadaşlarının dikkatini çekmek için bazı olumsuz davranışları sergilemeleri
- Baskıya karşı çıkmaları
- Aile çevresinde örnek davranışın azlığı
- Öğrencilerin, psiko-sosyal, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik olumsuzlukların etkisi olmaları
- Eğitim ve öğretimin hedeflerinin, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişmeye paralel olmadığı söylenebilir.

Özdemir 'e (2004) göre istenmeyen davranışların kaynakları şunlardır:

- Sınıf yapısından kaynaklanan sebepler
- Öğrencilerden kaynaklan sebepler
- Öğretmenden kaynaklanan sebepler
- Aile ve sosyal çevreden kaynaklanan sebepler

2.2.1.1 Sınıf Yapısından Kaynaklanan Nedenler

Okullarda sınıflar genellikle çok kalabalıktır (Gordon, 2001:139). Öğretmenin kalabalık sınıflarda tüm sınıfı denetim altında tutması zor bir olaydır. Sınıfta öğretmeni dinleme, soru sorma, öğrencilerin gereksiz konuşmaları gibi farklı durumlar ortaya çıktığında kontrol sağlanamamışsa öğrenme faaliyetleri sekteye uğrar ve istenmeyen davranışlar ortaya çıkmaya başlar. Bunun sonucunda da sınıfta disiplin sorunları gözlemlenebilir (Öztürk, 2007:157).

Öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda, öğretmen öğrencileriyle birebir ilgilenebilir, onların problemlerine anında çözümler bulabilir. Böylece öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerle ders zenginleştirilebilir. Bunun sonucunda öğrenciler derse daha aktif katılır ve öğrenme ortamı daha neşeli ve kalıcı hale gelir (Koşar, 2003:171).

Ancak sınıflar öğrencilerin derse katılımını olumlu yönde etkileyecek bir yapı ve düzen içinde düzenlenmemişse sınıf ortamı öğrenciler için yeterince ilgi çekici değilse öğrencilerde istenmeyen öğrenci davranışlarına oluşabilir. Sınıf ortamının ilgi çekici bir şekilde düzenlenmesi oluşabilecek birçok sorunu ortadan kaldırabilir (Gordon, 2001:139-144).

Sınıf içindeki sıraların dizilişi öğrencilerin sınıf atmosferinde rahatça hareket etmelerine imkân sağlamalıdır. Böylece sınıf içi alanların kullanılmasında bir karmaşa olmaz. Sınıf içinde bu alanları etkili kullanınca öğrencilerin eğitim öğretim etkinliklerine katılımı artar (Öztürk, 2007:156).

Günümüzde uygun davranışların sergileneceği bir sınıf ortamı; kitap, dergi, haritalar gibi görsel-basılı araç gereçlerle bilgisayar ve projeksiyon cihazı gibi görsel-işitsel araç gereçlerle; laboratuvar, kütüphane, müzik odası, resim odası ve çok amaçlı salon gibi özel oluşturulmuş mekân ve ekip çalışmasına olanak sağlayan U tipi yerleşim düzeniyle sağlanabilir (Durmuş vd., 2011:35).

Sıraların düzenlenmesinde öğrencilerin fizyolojik yapısı dikkate alınmalı ve öğrenme-öğretme faaliyetlerine katılımını olumsuz etkileyecek biçimde tasarlanmaması gerekmektedir. Sıraların uygun tasarlanmaması neticesinde, öğrencilerde dikkat eksikliğine ve aktif katılımın azalmasına neden olabilir. Sınıf içinde bu problemin artarak devam etmemesi için, bu sorunlara en kısa zamanda çözüm bulunmaya çalışılmalıdır (Öztürk, 2007:157).

Sınıf içindeki eğitim öğretimi etkileyen bir diğer unsur da renklerdir. Mesela diğer renklerle yapılan aydınlatmaların, sadece beyaz renkli aydınlatmalardan daha olumlu davranışlara neden olduğu belirtilmiştir (Başar, 2004:31-32). Örneğin mavi renk öğrencinin kendini daha rahat hissetmesinde önemli etkiye sahiptir (Sarı, 2011:3).

2.2.1.2 Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler

İnsanların yaratılıştan gelen mizaçları ve sonradan öğrendikleri, farklı tutum ve davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır (Saritaş, 2006:169). Farklı özelliklere sahip öğrenciler farklı davranışlar sergileyebilirler (Özdemir, 2004:276). Bundan dolayı araştırmacılar öğrenciden kaynaklı davranışları farklı sebeplerle

açıklamışlardır. Öztürk'e (2007:156) göre öğrenciden kaynaklanan sebepler şu şekildedir:

- Garip kişilik özelliklerinden kaynaklanan sebepler,
- Öğrencinin geçmişte kazandığı değer ve davranışlarından kaynaklan problemler,
- Öğrencinin başarısından kaynaklanan sebepler,
- Gelişim döneminden kaynaklanan problemler.

2.2.1.3 Garip Kişilik Özelliklerinden Kaynaklanan Nedenler

Öğrencilerin sınıf içerisindeki davranışların büyük çoğunluğu, sınıf ortamındaki öğrencilerin farklı kişilik özelliklerine sahip olmasından ve bu özelliklerden etkilemesinden kaynaklanmaktadır. Öğrencinin sınıf içerisindeki rolü ve bu role uygun davranışlar öğrencinin davranışlarında görülmeye başlar (Öztürk, 2007:158).

2.2.1.4 Öğrencinin Geçmişte Kazandığı Değer ve Davranışlarından Kaynaklan Nedenler

Bireyin sınıf ortamında kazandığı davranışlarla, aile ve çevresinden edindiği davranışların birbiriyle çatışmasından dolayı birey ikileme düşerek hangi davranışları etkin olarak kullanacağına karar verememesidir. Bu problemlerin çözümünde öncelikle öğretmen ve veli işbirliği yapılmalıdır. Ayrıca çocuğun çevresini tanınması da bu açıdan önemlidir (Öztürk, 2007:160).

Öğrencilerin sınıfta eğitim ve öğretim etkinliklerinin yanında sevgi, saygı ve düşüncelerine önem verilmesi gibi bazı beklentiler içinde olabilmektedir. Bu beklentileri ne kadar çok karşılanırsa, öğrencide istenmeyen davranışlar da aynı ölçüde azalacaktır (Mursal, 2005:36).

Öğrencilerin davranışlarını değiştiren diğer bir etken ise sağlık faktörüdür. Örneğin; işitme, görme, algılama eksikliği gibi etkenler öğrencileri istenmeyen davranışlara itmektir. Öğretmenler sınıf içerisinde bu öğrencileri sınıfın ön sıralarına oturtmalı, bu öğrencileri arada bir kontrol etmeli ve veli ile işbirliği yaparak sorunların çözümü için doktora başvurmalarının sağlanması gerekmektedir. Çünkü aileler bu sorunların farkında olamayabilir (Başar, 2004:133).

2.2.1.5 Öğrenci Başarısından Kaynaklanan Nedenler

Günün büyük bir bölümünü derslerine ayıran ve dikkatini bunlara yoğunlaştıran başarılı öğrenciler, sınıf içerisinde daha çok bilgiye ulaşma çabası içinde olurlar. Sınıf ortamındaki etkinlikler bu öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayamazsa bunun sonucunda öğrencileri istenmeyen davranışlara itmeye başlar. Başarısız öğrenciler sınıf içerisinde problemlili davranışlar gösterirler. Bu öğrenciler sınıf içi etkinlikleri anlayamamaktadır. Bu durum öğrencinin zaten anlamıyorum inancına yönelerek istenmeyen davranışlar sergilemesine neden olur (Öztürk, 2007:161).

2.2.1.6 Gelişim Döneminden Kaynaklanan Problemler

Öğrenci davranış ve kişilik gelişimini etkileyen etkenlerden biri de, bedensel gelişim ve beden sağlığıdır. Öğretmen öğrencinin fiziksel gelişim özelliklerini çok iyi bilmeli ve sınıf içinde ona göre hareket etmelidir. Öğrenciler farklı kişisel özelliklere sahiptir. Mesela; zekâ seviyesi, öğrenme durumu, dikkat eksikliği, aile ortamındaki sevgi eksikliği, anne baba durumu (ölmüş, üvey, boşanmış gibi), küçükken geçirdiği hastalık durumu, bedensel sakatlığı vb. gibi durumlar öğrencinin sosyal ve duygusal yönden olumsuz bir kişilik geliştirmesine ve bunun sonucunda da istenmeyen davranışlar sergilemesine neden olabilir (Karadağ ve Öney, 2006:122).

Ergenlik döneminde bireyler fiziksel olarak hızlı ve düzensiz büyümenin yanında motor kontrollerinin zayıflamasıyla karşılaşmaktadır. Bunun sonucunda kas becerisi gerektiren davranışlarda yetersizlik gözlemlenebilir. Bu da bireylerin zorlanmasından dolayı yetersizlik düşüncesine ve öğrenmeye karşı istenmeyen bir davranış geliştirmesine neden olabilir. Ergenlik döneminin en belirgin özelliklerinden bir diğeri ise; karşı cinse olan ilginin artmasıdır. Genellikle de öğrencinin karşı cinse karşı kendini beğendirme davranışlarına yönelmesi sonucunda da istenmeyen davranışlar ortaya çıkabilir (Öztürk, 2007:162).

2.2.1.7 Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler

Sınıf içinde hem öğrencilerin davranışlarının şekillenip oluşmasında hem de olumsuz davranışların meydana gelmesinde birinci derecede etkili ve önemli olan

öğretmendir (Mursal, 2005:38). Arıcak'a (2011:222) göre öğretmenden kaynaklanan sebepler şu şekildedir:

- İdareci ve öğretmenlerin okul kurallarının uygulanmasında eşit tavır sergilememeleri,
- Sınıf içi yönetiminde öğretmenin ödül ve ceza konusunda tutarsız davranış sergilemesi,
- Sınıf içinde öğrencilerin sadece başarı durumu dikkate alınması sonucunda başarılı ve başarısız öğrenciler olarak öğrencilerin sınıflandırma yapılması,
- Öğretmenin sınıf içinde öğrencileri farklı özellikleri (konuşma, tavır ve davranış) ile karşılaştırması,
- Öğrencilerin bireysel farklılıkları olarak algı ve anlama kapasiteleri ile beklentilerinin dikkate almadan herkese aynı öğrenimin yapılması,
- Öğretmenlerin öğrencilere yapabileceklerinin üzerinde görevler vermesi,
- Sınıf içi kurallara yeterince uymayan ya da derslerdeki başarının altında kalan öğrencilerin öğretmen ve arkadaşları tarafından dışlanması,
- Öğretmen ve arkadaşları tarafından dışlan öğrenciler kendileri gibi olan diğer öğrencilerle bir araya gelerek olumsuz davranışlarını sürdürmeye devam etmeleri.

Öğretmenlerin sınıf içinde öğrencilere karşı göstermiş oldukları olumsuz davranışlar eğitim öğretim ortamına zarar verir. Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade ettikleri sınıf ortamında, öğrencilerin özgüveni artıracak ve bunun sonucunda da öğrenci başarılarının artacağı bilinmelidir. Öğretmen ve öğrencilerin çatıştığı sınıflarda, öğrenciler derse katılmaz ve eğitim öğretimden uzaklaşır. Bunun tersinde yani öğrenci ile öğretmenin uyum içinde olduğu sınıflarda ise öğrencilerin derse katılımı artar böylece başarıda artmaktadır (Tümekaya, 2005:553).

Öğretmenin sınıf içindeki kuralların dışında keyfi davranması, istenmeyen öğretmen davranışlarından biridir. Bu sınıftaki düzensizlik anlamına gelebilir. Böyle bir durum öğretmenin sınıfta olumsuz örnek olarak algılanmasına neden olur. Böyle

davranan öğretmenin öğrencilerinden kurallara uymalarını ve hayatı bu doğrultuda yaşama davranışı sergilemelerini beklemesi yanlış olur (Ekinci ve Burgaz, 2009:93).

Öğretmenlerin nitelikleri, özellikleri ve davranışları öğrencileri en çok etkileyen davranışların başında gelmektedir. Bu sayılanlarla birlikte, genellikle öğrenciyi olumlu etkilemenin yanında, öğretmen birçok sebeple öğrencileri istenmeyen davranışlara yöneltebilir. Öğretmenler bu davranışları sergilerken bilinçli olarak öğrencileri incitmezler. Ancak mesleki bazı kişisel eksiklerden dolayı bazen öğrencileri incitebilirler (Sarıtaş, 2003:74).

Öğretmenin kişilik özellikleri istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında çok önemli bir yer tutar. Öğrencilerde istenmeyen davranışların daha fazla görüldüğü sınıflar incelendiğinde genellikle öğretmenin asık suratlı, mutsuz ve gergin oldukları görülmektedir (Öztürk, 2007:167). Öğretmenin her konuda olduğu gibi özellikle eğitimin amaçlarına uygun davranması gerekebilir. Çünkü öğrenciler üzerinde en etkili olan, öğretmenin fiziki görünüşü ve davranışlarıdır. Öğrenciler, öğretmenin yaptığı hareketleri, giyim-kuşamlarını kendilerine örnek almaya çalışmaktadırlar (Başar, 2004:142). Öğrenciler, öğretmenlerin jest ve mimiklerine de oldukça duyarlıdırlar (Gordon, 2001:32).

Öztürk'e (2007:165) göre öğretmenden kaynaklanan sebepleri üç kategoride incelenmektedir:

- Öğrenci rolünü algılama,
- Düşük beklenti geliştirme,
- Kullandığı öğretim tarzıdır.

2.2.1.7.1 Öğrenci rolünü algılama

Öğrencilerin sınıf içindeki rollerini, öğretmen kendi eğitim anlayışına göre zihninde belirler. Böylece öğretmen, öğrencilerinden bu rollere uygun davranışlar sergilemesini bekler. Bu rollere uygun davranışların dışında kalanlar, öğrencilerde istenmeyen davranışlar olarak belirlenmiştir.

2.2.1.7.2 Düşük beklenti geliştirme

Öğretmenlerin öğrencilerinden farklı düzeyde beklentileri vardır. Bu beklentiler doğrultusunda öğrencilerine çeşitli etkenlerin etkisiyle farklı davranışlar

sergilerler. Mesela; yüksek beklenti beklediği öğrencilere olumlu, düşük beklenti içinde olduğu öğrencilere olumsuz davranışlar sergilemesi sonucunda istenmeyen davranışların genellikle düşük beklentili öğrencilerce sergilendiği görülmektedir.

2.2.1.7.3 Kullandığı öğretim tarzı

Öğretmenler etkin bir öğretim tarzı kullanarak öğrencilerin öğrenmeye isteklerini ve motivasyonlarını artırabilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin öğrenmeye daha çok zaman ayırmalarını sağlayabilir. Böylece derse aktif katılımın olduğu ortamda öğrencilerin istenmeyen davranışlara yönelmesi engellenmiş olur (Öztürk, 2007:164-166). Sınıflardaki istenmedik öğrenci davranışlarının temelinde motivasyon bulunmaktadır. Motivasyon; davranış göstermek için öğrencinin istekli olmasıdır (Akbaba, 2006:343).

2.2.1.8 Aile ve Sosyal Çevreden Kaynaklanan Nedenler

Çocuğun ilk öğrenme faaliyetlerine başladığı aile ortamı, kişiliğin şekillenmesindeki en önemli çevresel faktördür. Bireylerin yaratılıştan gelen özellikleri ve sonradan kazandıkları alışkanlıklar sebebiyle aynı koşullarda farklı davranışlar sergileyebilirler (Ceyhan, 2013:89).

Aile, okul, genel kültür ortamı çoğu kez çocuğun gelişmesine engel oluşturur (Cüceloğlu, 2000:31). Öğrencilerin kişilik özelliklerinin şekillenmesinde ve çocuğun okula başlamadan önce temel eğitimini aldığı en önemli kurum ailedir. Temel kişilik özelliklerinin çoğunluğu bu dönemde tamamlanır, bunun sonucunda da aile ortamında kazandığı tutum ve davranışları, öğrencilerin sınıf ortamındaki davranışlarını etkilemektedir. Sınıf ortamında istenmeyen davranışların sergilenmesi genellikle olumsuz aile ortamında yetişen çocuklarda daha çok görüldüğü söylenebilir (Çelik, 2009:160).

Öğrencilerin farklı maddi imkânlarla yetişmesi, farklı kişilerle iletişim kurmaları ve farklı değerlere sahip olarak yetiştirilmeleri aynı sınıf içinde eğitim almaları ister istemez farklı problemlerin oluşmasına neden olabilir. Bundan dolayı da sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olur (Şahin ve Arslan, 2014:141). Arıcak'a (2011:222) göre aile ve özel yaşam ile ilgili sebepler şu şekildedir:

- Ailede öğrencilerin olumlu davranışlar sergilemesine sebep olacak yeterli düzeyde takdir görmemesi
- Ailede öğrencilerin kurallara uymasına sebep olacak yeterli bir disiplinin olmaması
- Ailede çocuğa karşı sergilenen yanlış ödül-ceza uygulaması
- Ailede çocuğun aşırı korunarak yetiştirilmesi ile sorumluluk bilincinin gelişmemesi
- Öğrencilerin yanlış kişilerle ilişki içinde olması ve onları örnek alması
- Çocuğun yetişmesinde en önemli unsur olan aile ortamının içten, sevgi dolu, hoşgörülü ve karşılıklı anlayışa dayalı bir yapıya sahip olması gerekir (Izgar, 2011:201).

2.2.2 Sınıf İçinde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etme Yolları

Öğretmenin en önemli görevlerinden biri, öğrencilerin sergileyebileceği olumsuz davranışlarla mücadele etmektir. Öğrencilerin derste geçirdiği süre ile başarıları doğru orantılıdır. Bundan dolayı, öğretmen dersin süresine engel teşkil edecek durumlarla karşılaştığında böyle olumsuz davranışları önleme adına çeşitli tedbirler almak zorundadır. Böylece hem sınıftaki hâkimiyetini korumuş hem de öğrencilerin derse katılımını arttırmış olur (Türnüklü, 2000:449-450).

Öğretmenler öğrencilerin sergilediği olumsuz davranışlara karşı birbirinden farklı tepkiler verirler. Öğretmenlerin bu tepkileri bazen istenmeyen davranışları engelleyebileceği gibi, bazen de ters bir etkiye neden olabilir. Öğretmenlerin farklı tepki göstermesinde, yetiştirilmelerinden, meslek bilgisinden, öğrenciye yaklaşım tarzından ve cinsiyet farklılığından kaynaklanan birçok sebep olabilir (Konur ve Konur, 2014:222). Başar'a (2004:144) göre istenmeyen öğrenci davranışlarını çözme yöntemleri şunlardır:

- İlgili sorunu anlamak
- Bazı durumlarda görmezden gelmek
- Gerektiğinde öğrenciyi uygun bir şekilde uyarmak
- Dersin işlenişinde değişiklik yapmak

- Öğrencilere sorumluluklar vermek
- Öğrenci ile konuşmak
- İdare ve veli ile ilişki kurmak
- Gerekğinde öğrenciye uygun bir ceza vermek

Bu maddeler aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

2.2.2.1 İlgili Sorunu Anlamak

Her şeyden önce öğretmen ilgili sorunun ne olduğunu anlaması gerekir. Eğer ilgili sorunu tam olarak anlayamazsa, sorunun çözümünde fazla bir mesafe yol alamayabilir. Bu amaçla istenmeyen davranışa kaynaklık eden sorun iyi araştırılmalıdır

2.2.2.2 Bazı Durumlarda Görmezden Gelmek

Öğretmenin bazı sorunları görmezden gelmesi gerekir. Bu durum bazen o sorunun görülmesinden ve o sorunla uğraşılmasından daha iyi olabilir (Özdemir, 2004:280).

Ancak olumsuz bir davranış, başka önemli olumsuz bir davranışa götürmüyor ve bilinçli yapılmıyorsa görmezlikten gelinebilir. Çünkü bilinçli yapılmayan davranışlar masumdur. Bu tür davranışlar, içinde bulunulan durumun etkisiyle kendiliğinden veya duruma bağlı olarak gelişebilir. Burada önemli olan husus, olumsuz davranışın göz ardı edilerek sönmesidir. Tersine bir durumda ise öğrenci görmezden gelinen durumu ödül olarak algılayabilir. Olumsuz davranışa karşı öğretmenin tepki vermemesi, o davranışın devam ettirilmesinde bir sakınca yoktur anlamına gelir. Ancak öğretmen bu durumu gördüğünü ve onaylamadığını anlatan öğrencilere jest ve mimikleriyle uygun tepkiler vermesi gerekmektedir (Akçadağ, 2007:298). Akçadağ'a (2007) göre görmezden gelmenin yararlı olabileceği durumlar;

- Olumsuz davranışın etkisinin ciddi olmaması
- Dersin gidişatının ve diğer öğrencilerin derse katılımının bozulmaması
- Diğer öğrenciler tarafından olumsuz davranışın desteklenmemesi

- Ders boyunca olumsuz davranışın tekrarlanmaması ve dersi amaçlarından saptırmaması şeklinde belirtilmiştir (Akçadağ, 2007:299).

Bazı durumlarda olumsuz davranışlarla uğraşmak yerine olumsuz davranışı görmezden gelmek daha iyi sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilir. Hangi olumsuz davranışın görmezden gelineceğine ve hangi davranışın üzerine gidileceğine karar vermek için ipuçlarına bakmak gerekir. Mesela sorun küçükse ve sınıf ortamında yeni sorunlara neden olmayacaksa davranış görmezden gelinebilir. Dikkat edilmesi gereken olumsuz davranış görmezden gelindiğinde sönmelidir. Aksi takdirde öğrenci yanlış anlayıp bunu ödül olarak görebilir (Yalçınkaya ve Küçükkaragöz, 2006:126).

2.2.2.3 Gerektiğinde Öğrenciyi Uygun Bir Şekilde Uyarmak

Yaptığı davranışın olumlu ya da olumsuz olduğunu bilmeyen ve anlayamayan öğrenciler olabilir. Öğretmen, böyle durumlarda ön yargılı olmamalı ve her olumsuz davranışı bilinçli ve kasıtlı olarak algılamamalıdır. Öğretmen istenmeyen davranış gördüğünde hemen uygun bir uyarıda bulunarak hatalı davranışın devam etmesine engel olmalıdır.

Sözel olmayan uyarılar, öğretmenin öğreticiliğinin önemli bir parçasıdır. Sınıf içinde öğrencilere sözel olmayan uyarılar göndermek, öğretmenin deneyimi ve zekâsı ile doğru orantılıdır ve bu uyarıların etkili, yerinde ve zamanında yapılması önemlidir. Günlük hayatta insanlar arası iletişimde çok önemli olan beden dili, aynı zamanda farklı sosyal çevreden ve kültürlerden bir araya gelen bireylerin oluşturduğu sınıfta öğretmen, öğrenci arasındaki iletişimin eğitim-öğretimin amaçlarına uygun yürütülmesi açısından çok önemlidir (Yiğit, 2004:176).

Dil, birçok açıdan anlaşılması güç bir olgudur. Dilin anlaşılma olasılığını artırmak için destekleyici unsurlar kullanılmaktadır. Mesela; sözsüz iletiler sözlü iletileri pekiştirebilir, düzenleyebilir ya da çelişebilir. Aynı sözler bazen farklı ton ve jest-mimiklerle farklı anlamlar kazanır. Kişinin söylediği ile yaptığı davranışlar arasındaki fark o kişinin iletişimdeki inanırlık aralığına işaret eder. Bir öğretmenin inanırlık aralığının büyük olması öğretmene karşı güvenin zedelenmesine sebep olabilir (Tomul, 2007:164).

İletişimin temel fonksiyonlarından biri de beden dilidir. Anlamayı ve anlaşılmayı kolaylaştırır. Sözsüz sinyaller kişiler arası ilişkiyi sağlarken, sözel iletişim dışsal olaylar üzerindeki iletişimi oluşturur (Bilge, 2003:107).

Öğretmenin olumsuz davranış sergileyen öğrenciyi uyarması iki şekildedir: Birincisi; olumsuz davranış sergileyen öğrenciye yaklaşp yalnızca o öğrencinin duyabileceği şekilde yapılan uyarıdır. Uyarının hemen sonrasında sınıf içi öğretim faaliyetlerine devam edilir. Öğretmen olumsuz davranış sergileyen öğrenciye gerekli uyarıda bulunarak öğrencinin cevap vermesini beklemeden “teşekkür ederim” diyerek öğrencinin yanından ayrılır. Bu durumda öğretmen öğrencinin “evet” dediğini kabul ederek öğrenciye de bu mesajı iletmiş olur. İkincisi; sınıfta olumsuz davranış sergileyen öğrenci ile birebir iletişime geçmeden, bütün sınıfa genel uyarı yapmasıdır. Böylece öğretmen öğrencilere sınıftaki her olup bitenden haberdarım mesajı yollar. Burada dikkat edilmesi gereken nokta; öğretmen bireysel veya gruba yönelik uyarıda bulunurken ses tonunda alay veya öfke bulunmaması, yani uyarılarını yumuşak bir ses tonu ile yapmasıdır (Öztürk ve İra, 2006:198)

İletişimde göz teması, duygu ve düşüncelerimizin karşındaki kişiye verilen değerin göstergesi olarak kabul edilir. Göz teması, iletişimi güçlendiren önemli unsurlardandır. Bundan dolayı göz temasını kuran öğretmen, jest ve mimikleriyle öğrenciye geri bildirim vererek dersin işlenişinin engellenmesini önler. Öğretmen jest ve mimiklerini kullanırken dersin akışını bozmadan, konuşmasını sürdürmelidir. Öğretmenlerin öğrencilerle iletişim kurarken sergileyecekleri duruş ve gerçekleştirecekleri göz teması öğrencinin kendisinin önemsendiği izlenimi vereceğinden dolayı derse olan ilgilerini de arttıracaktır (Güleç vd., 2009: 3).

Uyarma yöntemlerinden biri de öğretmenin göz teması kuramadığında vücut dilini kullanmasıdır. Bu yöntemde, öğretmen öğrenciye fiziksel olarak yaklaşarak, öğrencinin bu farklı durumu hissettiğini göstermesi ile birlikte öğrencinin istenmeyen davranıştan uzaklaşması sağlanabilir. Öğretmen bu yaklaşımında diğer öğrencilere fark ettirmeden derse devam etmelidir. Bu fiziksel yakınlığı göz temasıyla sürdürmelidir (Başar, 2004:167). Öğrenciye fiziksel yaklaşma ve dokunma etkili bir yoldur. Öğrencinin yanına giderek ya da ona dokunarak istenmeyen davranışların yapılması engellenebilir (Özdemir, 2004:280).

Öğretmenin olumsuz davranış sergileyen öğrencisi ile göz teması kurarak öğrencinin yaptığı olumsuz davranışın farkında olduğunu ve bunu onaylamadığını göstermesidir. Göz teması sonucunda öğrencinin olumsuz davranıştan vazgeçmesi düşünülür. Bazı durumlarda, öğrencinin yaptığı olumsuz davranışı sadece öğretmen fark etmiş olabilir. Bu durumda sınıftaki diğer öğrenciler olayın farkına varmadan o öğrenciyle göz teması kurar. Bazen öğretmenler, o anda olumsuz davranışa müdahale etmeyip dersin sonunda öğrenciyle birebir konuşmayı tercih eder. Ancak bu durum sakıncalıdır. Çünkü diğer öğrenciler olumsuz davranışın farkına vardıklarında farklı yorumlar yapabilirler. Mesela; öğretmen, bazı öğrencilerin olumsuz davranış göstermesine fırsat veriyor ya da bazı öğrencilerin sınıf içi olumsuz davranışlarına karşı öğrencilerden çekiniyor yorumları yapılabilir (Korkmaz, 2004:182).

Dokunmak, öğretmenin olumsuz davranış sergileyen ve devam ettiren öğrencinin omzuna veya başına hafifçe dokunmasıdır. Tabi ki bunu yaparken de dersi bölmeden işlemeye devam etmelidir. Mesela, öğrencinin okunan yeri kitabından takip etmeyen öğrenciyi fark eden öğretmen, öğrencinin yanına giderek omzuna hafifçe dokunarak ilgili yeri gösterebilir. Bu durumda öğrencinin çok sinirli olması durumunda daha farklı istenmeyen davranışlara neden olabilir ve bu durumu kendisine meydan okuma olarak algılayabilir. Çünkü dokunma, yetişkin öğrencilerde rahatsızlık oluşturabilir (Akçadağ, 2007:301).

Öğretmen, öğrencilerin omzuna dokunurken toplum ve okulun değer yargılarına ters düşmemesine dikkat etmesi gerekir. Dokunmadan başka soru sorarak, öğrencinin ismini söyleyerek uyarma ya da bütün sınıfa kuralları hatırlatma gibi davranışlarla istenmeyen davranışların yapılmasını azaltabilir. Öğretmen öğrencileri sözlü uyarırken onları rencide edecek şekilde uyarılarda bulunmamalıdır (Özdemir, 2004:281).

Olumsuz davranış engellemede, dokunmak fiziksel yakınlıktan daha etkili bir aşamadır. Öğretmen, dokunarak sözel olmayan iletişime ek olarak, fiziksel bir mesaj da göndermektedir. Bu gönderilen fiziksel mesaj da mutlaka sessiz bir mesaj olmalıdır. Mesela; olumsuz davranış sergileyen öğrencinin masasına sert bir şekilde vurarak gönderilen sesli mesaj, sınıftaki diğer öğrencilerin dikkatini buraya çekeceğinden dolayı uygun görülmemektedir. Bunun yanında öğretmenler, öğrenciye dokunarak da fiziksel mesaj gönderilebilir. Ancak bu dokunma sert olmamalıdır. Bu dokunma öğrencinin karşı

tepki vermesine yol açabilir. Dokunma; öğrencinin omuz, kol vb. bireyin rahatsız olmayacağı bir yerine veya öğrenci masasına yavaşça elle temasta bulunma yoluyla olmalıdır. Böylece öğrencinin karşı tepki oluşturmaya gerek kalmayacak sözel olmayan mesaj gönderilmiş olur (Öztürk, 2002:177).

Öğretmen işaret vererek, ders sürecini bölmeden mimik veya işaretleriyle olumsuz davranışları önleyebilir. Bu yöntemi, öğretmenler etkili bir biçimde sıklıkla kullanılır. Mesela, öğretmen ders anında diğer öğrenciyle konuşan öğrenciye baş, göz veya el işaretiyle konuşmaması gerektiğini belirtir. Bunu yaparken jest ve mimiklerin anlaşılır olması ve öğrencilerin verilen işaretten anlamalarını sağlamaya dönük olması önemlidir (Akçadağ, 2007:300).

Öğretmen olumsuz davranışın sergilendiği yere doğru hareket ederek de olumsuz davranışı önleyebilir. Mesela, öğretmenin derste kendi aralarında tartışmaya başlayan bir grup öğrencinin bulunduğu tarafa doğru uygun bir şekilde hareket ederek öğrencilerin konuşmasını kesmelerini sağlayabilir. Öğretmenin sertçe ve aniden olumsuz davranışın bulunduğu yere doğru hareket etmesi öğrencileri korkutup strese düşürebilir. (Akçadağ, 2007:301).

Olumsuz davranışların ortadan kaldırılmasında kullanılan bir diğer yol; ders esnasında öğretmenin aniden susup sessiz kalmasıdır. Sessiz kalma, eğer sınıfın birkaç noktasında olumsuz davranış meydana geliyorsa, bunların hepsini önlemede kullanılabilir. Zira diğer sözel olmayan uyarma yöntemleri bu durum için çok etkili değildir. Mesela bazı öğrencilerle göz teması kurma, fiziksel olarak yakın olma ya da dokunma mümkün değildir. Devam eden ders esnasında öğretmenin ani bir şekilde durması, tüm öğrencilerin dikkatini çeker ve bir anda tüm sınıf öğretmene odaklanır. Birkaç saniye sessiz kalan öğretmen olumsuz davranışların ortadan kalkınca derse kaldığı yerden devam eder. Öğretmenin aniden durma davranışı olumsuz davranış içindeki bütün öğrencilere sözel olmayan bir mesaj anlamı taşır. Öğretmenler tarafından çok sık kullanılmayan bu yöntem, hem dersin akışını bozmadığı, hem de olumsuz davranışların hepsine birden müdahale etme imkânı sağladığı için etkili bir yoldur (Öztürk, 2002:178)

Öğrenciler, öğretmen uzakta olduğu için göremez düşüncesi ile olumsuz davranış içerisinde olabilirler. Bundan dolayı öğretmenler ders esnasında sabit durmak yerine sürekli sınıf içerisinde yer değiştirerek sınıf kontrolünü sağlamalıdır. Böylece

öğretmen sınıf içerisinde bütün öğrencilere yakın olmalı ve sınıfın her tarafına hâkim olabilmelidir. Bir öğretmen öğrencinin olumsuz davranışını göz teması ile engelleyemiyorsa fiziksel yakınlık kurarak engelleyebilir (Durukan ve Öztürk, 2005:174).

Öğretmenin yaptığı tüm çabalara rağmen olumsuz davranışı sergilemeye devam eden öğrencinin yeri değiştirilir ve bu değişimin gerekçesi öğrenciye uygun bir şekilde açıklanır. Sınıfın fiziksel durumuna göre arkadaşlarından uzakta bir bölüme oturtulur. Böylece diğer öğrencilerle göz teması engellenir. Öğrenci derse hazır olduğu anlaşılnca yerine yeniden oturabilir. Bu, öğrenciye kendisini toparlaması için ikinci bir şans anlamına gelmektedir (Koç vd., 2001:133)

Öğrenciler bazı durumlarda öğretmenlerinin dikkatini çekmek için olumsuz davranış sergileyebilirler. Öğretmen, öğrencilerin bazı olumsuz davranışlarına karşı umursamaz davranmalıdır. Ancak bu umursamamanın görmezden gelme ile karıştırılmaması gerekir. Görmezden gelmede öğrenci, ihtiyacına göre davranış sergilerken, umursamamada öğrenci öğretmenin dikkatini çekmek için olumsuz davranış sergilemektedir. Öğretmen böyle olumsuz davranış sergileyen öğrencilerin yerine sınıf kurallarına göre olumlu davranışlar sergileyen öğrencilerle ilgilenirse, olumsuz davranış sergileyen öğrenci bu davranışından vazgeçerek olumlu davranış sergilemeye yönelecektir. Mesela, sürekli kalem açmak için çöp kutusuna giden öğrencinin davranışını dikkat çekmek için yaptığını düşünen öğretmenin bu olumsuz davranış umursamaması halinde öğrenci yaptığı bu davranıştan vazgeçebilir (Durukan ve Öztürk, 2005:175).

Olumsuz davranışlar sözel olmayan uyarıcılar kullanılarak önüne geçilemediği veya öğrenciler tarafından dikkate alınmadığı durumlarda, eğitim-öğretimin daha fazla sekteye uğramaması ve başarılı olması için sözel uyarıcıların devreye sokulması son derece önem arz etmektedir. Sözel uyarıcılar; soru sorma, sınıf kurallarını hatırlatma, uyarma, olumlu davranışlar üzerinde durma vb. olarak sıralanabilir.

Öğretmen dersin işleyişini bozmadan sadece olumsuz davranış sergileyen kişiye sözlü uyarıda da bulunabilir. Böylece diğer öğrenciler tarafından fark edilmeyen bir fısıltıyla, istenmeyen davranış durdurulabilir. Bu şekilde sözlü uyarı

yeterli olmuyorsa uygun yüksek sesli uyarılar kullanılabilir. Burada öğretmenin asıl amacı öğrenciyi dersin içine çekmektir (Başar, 2004:168).

Eğitim-öğretimi aksatacak, öğrencilerin olumsuz tutum ve davranışlarının önüne geçmek ya da ortadan kaldırmak için sözel düzeyde bir önlem alma yöntemidir. Olumsuz davranış sergileyen öğrencilerin dikkatini çekmek ve tekrar ders ortamına yönelmesi için bir yöntem olarak öğrencilere soru sorulmasıdır. Öğrenciye soru sormanın iki hedefi vardır: Birinci hedef; öğrencilerin dersteki dikkatlerinin artırılması amacıyla etkinliklere dikkatini toplaması için soru sorulmasıdır. Burada öğrencinin olumsuz davranışına değinilmez, ders faaliyetleri ile ilgili soru sorulur. Öğrenciye soru sorarken, cevaplaması mümkün olmayan, arkadaşları arasında zorda kalabileceği türde sorular sorulmamalıdır. Bunun yanında sorulacak sorunun çok basit olmaması da gerekir. Dolayısıyla basit soruya cevap veren öğrencide dersi dinlemeye gerek yok algısı gelişir. Sorulacak sorular, bir yandan öğrencinin olumsuz davranışlarının önüne geçerken bir yandan da öğrenciyi derse yönlendirebilmelidir. İkinci hedef; öğrencinin sergilediği olumsuz davranışlara ait sorular sorulmasıdır. Mesela, öğretmen öğrenciye niçin okula geç kaldın veya neden kitabını evde unuttun gibi sorular sorarak öğrencinin motivasyonunu artırabilir (Öztürk ve İra, 2006:198).

Öğretmenler sınıf içinde uyulacak olan kuralları öğrencileriyle birlikte belirler. Oluşturulan bu kurallar sıkıcı ve yorucu olmamak kaydıyla belirli periyotlar halinde öğrencilere hatırlatılır ve bu kurallara uymaları sağlanır. Böylece olumsuz davranışların istenilen seviyeye çekilmesi sağlanabilir. Bunun yanı sıra ileride oluşacak olumsuz davranışları da kontrol etmede bir uyarıcı olarak kullanılabilir. Özellikle sınıfta aynı olumsuz davranış sergileyen öğrenciler grubu bulunuyorsa öğrencilere sınıf içinde daha önceden belirlenmiş olan kurallara uymalarını hatırlatmak oldukça faydalıdır. Bu durumda kurallar hatırlatılırken, sınıf ortamındaki ders faaliyetleri durdurulur ve olumsuz davranış sergileyen öğrencinin dikkati tamamıyla öğretmen üzerinde toplanır uyulması gerekli kurallar öğrencilere hatırlatılır. Öğretmenin bu belirlenmiş olan kuralları kararlı bir biçimde uygulama davranışlarını göstermesi, sınıf içinde öğretmenin etkisini artırır. Aksine öğretmen kuralları kararlı bir şekilde uygulamazsa, bu durum öğrenciler tarafından kurallara uymadıkları zaman öğretmenin esnek davranacağı şeklinde yorumlanabilir ve bundan dolayı kurallara uyma davranışında istenilen verimin elde edilmesi mümkün olmaz (Öztürk, 2002:180)

Sınıf kurallarını uygulamada etkili sınıf öğretmenleri kararlı davranırlar. Aksine bir tutum sergilenmesi durumunda kurallar bir süre sonra unutulur. Örnek olarak öğrencilerden birinin kurallara uymayan bir davranışı karşısında öğretmen gerekli uyarıları yapmazsa diğerleri de aynı davranışları tekrarlamaya başlar. Pek çok öğretmen istenmeyen öğrenci davranışlarının üzerine gitmek yerine görmezden gelmeyi tercih etmektedir. Ancak bu durum sınıf içinde etkili öğrenmenin önündeki en önemli tehditlerden biridir (Arends, 1997:44-45).

Öğretmenler sınıf içinde olumlu davranış sergileyen öğrencileri sözel olarak överek veya uygun ödüllerle desteklemeli ve bu olumlu davranışları pekiştirmelidir. Öğretmenin dikkati sınıf içinde önemli bir araçtır. Öğretmen öğrencisine müdahale etmek için olumsuz bir davranış göstermesini beklememeli, tam tersi olumlu davranışları destekleyerek sınıfta güzel bir eğitim-öğretim ortamı oluşturmalıdır (Ekşi, 2004:326).

2.2.2.4 Dersin İçeriğinde Değişiklik Yapmak

Öğrencinin istenmeyen davranış sergilemesi derse ilgisinin azaldığını ya da dersle ilgisinin koptuğunu gösterir. Öğretmen bu durumda öğrencinin derse ilgisini çekmek için dersin içeriğinde değişiklik meydana getirmelidir (Özdemir, 2004:281).

2.2.2.5 Öğrencilere Sorumluluk Vermek

Derste herhangi bir şeyle uğraşmayan öğrencilerin istenmeyen davranışlara yönelmesi çok doğaldır. Böyle bir durumda öğrenciye değişik sorumluluklar verilerek farklı yönler kaymaları engellenebilir. Mesela; özet çıkarma, rapor yazma, eğitsel kollara katılım gibi etkinliklerle sorumluluklar verilebilir (Özdemir, 2004:281).

2.2.2.6 Öğrenci ile İletişim Kurmak

Öğretmenin sınıftaki olumsuz davranışları işaretler dışında dolaylı yollarla da çözemeyeceğini anlaması durumunda öğrencisiyle konuşarak sorunları çözmesi gerekir. Bu yöntemle hatalı davrandığını anlamayan öğrencilerin yanlışını fark ederek anlamasını sağlar (Başar, 2004:170).

Öğretmen yönteminde ders içi, dersdışı, bireysel ya da grupla konuşma yapılabilir. Ancak bu yöntem kullanılırken olumsuz davranış sergilemeye meyilli

olan öğrencilerde de etkili olabilmesi için grupla konuşmanın kişiselleşmemesi gerekir. Ayrıca problemi büyütüp öğrencinin arkadaşlarının önünde rencide edilmesine müsaade edilmemelidir. Öğretmen örnek davranışı gruba açıklamalıdır (Özdemir, 2004:281).

Öğretmen öğrenciyle ders dışında konuşarak, arkadaşlarının yanında alınacak olumsuz tepkileri ve sıkıntıları önleyebilir. Bu durum öğrencinin arkadaşlarının düşüncelerine takılmadan durumunu içtenlikle öğretmenle konuşabilmesini sağlayabilir. Bunun yanında öğretmen de öğrenciyle sınıf dışında hem rahat konuşur hem de düşünüp plan yapmak için zaman kazanır. Çünkü aradan geçen zaman olumsuz durumdan etkilenen öğretmen ve öğrenci daha soğukkanlı davranışlar sergilerler (Başar, 2004:172-173).

2.2.2.7 İdare ve Veli İle İletişim Kurmak

Öğretmen, sınıf ortamında öğrencilerin olumsuz davranışlarını kontrol altına almak için gerektiği zaman okul idaresi ve veliden yardım almalıdır. Bu yöntem öğretmen; idare ve velinin olumsuz davranışı önlemeye katkılarının olacağını düşündüğünde kullanılır. Çünkü ailede olumlu karşılanan bazı davranışlar okulda hoş karşılanmayabilir. Bu durumda veli ile görüşülüp olumsuz davranışın düzeltilmesi konusunda veliden yardım alınmalıdır (Özdemir, 2004 :281).

2.2.2.8 Gerektiğinde Öğrenciye Uygun Bir Ceza Vermek

Öğretmenler, öğrencilerin sınıfta belirlenen kurallara uymadığı durumlarda sınıf hâkimiyetini kaybetmekte ve bunun sonucunda öğrenciyi cezalandırmaktadır. Şunu unutmamak gerekir ki; ceza, olumsuz davranışların önlenmesinde en son tercih edilmesi gereken yöntemdir (Dağlı ve Baysal, 2011:.65).

Ceza; olumsuz davranışlara diğer yöntemlerin çözüm üretmediği durumlarda en son başvurulması gereken yöntemdir. Bundan dolayı öğretmen ceza vermek yerine önleyici yöntemleri kullanmalı; ancak ceza vermemek için de ders işlenişinin bozulmasına da izin vermemelidir (Başar, 2004:174).

Ceza, olumsuz davranışların bir nebze azalmasına veya tamamen ortadan kalkmasına sebep olan uyarıcılardır. Cezalar her öğrenci için aynı uyarıcı niteliği taşımayabilir. Bundan dolayı öğrencilerin kişilik özelliklerinin bilinmesi ve hangi uyarıcılar karşısında olumsuz davranışlardan kaçındıklarının tespit edilmesi

önemlidir (İftar, 2013:178). Ceza daha önceden belirlenen kurallara uyulmaması durumunda ortaya çıkan olumsuz davranışa karşı gösterilen tepkidir (Çifçili, 2009:93).

Ceza, itici özellikli uyarıcının bir davranıştan sonra ve bu davranışa bağlı olarak uygulanmasıdır. Böylece ceza ile istenmeyen davranışlar baskı altına alınarak ortadan kaldırılmaya çalışılır. Eğer bir davranış istenmeyen bir durum yaratıyorsa o davranışın yapılma sıklığı azalır. İki türlü cezalandırma şekli vardır. Birincisi, davranıştan sonra istenmeyen durumla karşılaşmak, ikincisi ise istenmeyen davranıştan sonra ödülün ortamdan çekilmesidir (Koç vd., 2001:133)

Cezaya karşı üç farklı bakış açısı vardır. Birincisi; cezanın olumsuz davranışları engellemede etkili olduğu düşüncesidir. İkincisi; cezanın olumsuz davranışın önlenmesinde geçici bir çözüm olduğu ve bu yüzden olumsuz davranıştan emin olunmadan ceza uygulanmamasıdır. Üçüncüsü ise, cezaya karşı çıkarak farklı yollar denenerek olumsuz davranışların önüne geçilmesidir (Sadık, 2006).

Öğretmenlerin uyguladığı cezaların türü ve oranı öğrencinin yaşı ile ters orantılıdır. Yani öğrencinin yaşı ilerledikçe cezanın türü ve oranı azalır. Ceza öğrencinin tepki gösteremeyeceği seviyede olduğu zaman etkisi artar. (Gordon, 2001:165). Öğrencinin ortaya koyduğu olumsuz davranış karşısında öğrenciye karşı öğretmenin ses tonunu yükseltmesi veya uyarıcı tarzda tebessüm etmesi de ceza olarak kabul edilebilir (Arıcak, 2011:225).

Birçok öğretmen cezalandırmanın öğrenciyi istenen davranışa yönlendirmede en iyi yol olduğuna inanır. Cezadan sonra istenmeyen davranış belli bir süre için durduğunda doğru olanı yaptıklarını yani haklı olduklarını düşünerek aldanırlar. Ancak öğretmenler, cezanın öğrenciler üzerindeki uzun vadede olumsuz sonuçlarının farkına varırlarsa, öğrencilerin uygun davranmaya motive edecek etkili yöntemler öğrenmek isteyeceklerdir (Nelsen vd., 2002:112)

Ceza vermek öğrencinin yeni bir davranışı öğrenmesi için yetersizdir. Çünkü ceza, olumlu davranışın yapılmasından öte, olumsuz davranış üzerinde durur. Ayrıca birçok öğrenci cezadan kurtulmak için yalana, gerçeği gizlemeye ve okuldan kaçma davranışlarına yönelir. Bunun sonucunda da istenmeyen yeni davranışlar ortaya çıkabilir. Bu yüzden etkili ve verimli olmak isteyen öğretmenler, olumsuz

davranışlardan çok olumlu davranışlara odaklanarak öğrencilerini motive eder ve başarılarını ödüllendirir Harlan and Rowland, 2002:121)

Cezanın verilme gerekçesinin öğrenci tarafından doğru anlaşılması gerekir. Ceza ile öğrenci, okul ve sınıf kurallarının değerini öğrenmelidir (Hesapçıoğlu, 1998:309)

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları üzerine yurt içinde ve dışında yapılmış araştırmalar bulunmaktadır.

2.3.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kandemir (2016) “Gaziantep ili araban ilçesindeki ilköğretim okullarında sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumların incelenmesi” başlıklı bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın amacı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında sergiledikleri tutumların incelenmesi olarak belirtilmektedir. Araştırmada; istenmeyen öğrenci davranışları öğretmen görüşlerine göre cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmakta mıdır? İstenmeyen öğrenci davranışları öğretmen görüşlerine göre medeni hal açısından farklılaşmakta mıdır? İstenmeyen öğrenci davranışları öğretmen görüşlerine göre eğitim durumu açısından farklılaşmakta mıdır? İstenmeyen öğrenci davranışları öğretmen görüşlerine göre görevde çalışılan toplam süre bakımından farklılaşmakta mıdır? İstenmeyen öğrenci davranışları öğretmen görüşlerine göre öğretmen branşları açısından farklılaşmakta mıdır? problemlerine yer verilmektedir. Araştırmanın evrenini 2013-2014 öğretim yılında Gaziantep İli Araban İlçesinde devlet okullarında çalışan 340 ilköğretim öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem ise evren içinde basit tesadüfî örnekleme ile seçilen 200 ilköğretim öğretmeninden meydana gelmektedir. Araştırma verileri SPSS 21.0 programı kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde t-Testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gibi istatistiki analiz yöntemleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışları ölçek maddelerine orta düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre öğretmen görüşlerine göre sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmen tutumlarının

cinsiyet ve medeni hal değişkenleri açısından istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ortalamalara bakıldığında kadınların olumsuz tutum sergileme puanlarının erkek katılımcılardan yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre kadınların istenmeyen öğrenci davranışları karşısında daha olumsuz davrandıkları bunun nedeni olarak erkeklere göre sorumluluklarının daha fazla olduğu bu durumun onların kişiliklerine olumsuz olarak etkilemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Medeni hale göre ise evli öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında olumsuz tutum sergileme tutumlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Buna göre evli öğretmenlerin özellikle çocuk sahibi olmalarının istenmeyen öğrenci davranışları karşısında daha olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmen görüşlerine göre sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmen tutumlarının mesleki kıdem, eğitim durumu ve branş açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Ergin (2015) amacı; Kırıkkale ilinde devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullandıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin çözüm stratejilerini belirlemek olan bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın evreni 2014-2015 öğretim yılında Kırıkkale ilinde ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görevli 124 beden öğretmeni olarak belirtilmektedir. Veri toplama aracı olarak “Davranış Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan demografik değişkenler; cinsiyet, yaş, toplam çalışma süresi, okul türü, öğrenci sayısı, toplam öğrenci sayısı, kullanılan salonun büyüklüğü, kullanılan alanın paylaşımı ve okulun bulunduğu yerleşim yeridir. Verilerin analizinde Shapiro-Wilk testi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Bonferroni düzeltme testi kullanılmıştır. Elde edilen araştırma bulgularına göre katılımcıların istenmeyen öğrenci davranışları karşısında en çok kullandıkları çözüm şekilleri sırasıyla “Öğrenci doğru davranışlarının pekiştirilmesi” ve “İstenen davranışların sergilenmesi durumunda fazladan kanaat notu verilmesi” olarak tespit edilmiştir. Ayrıca istenmeyen öğrenci davranışları karşısında beden öğretmenlerinin en az kullandıkları stratejilerin “Öğrenciyi sınıftan çıkarma” ve “Fiziksel şiddet uygulama” olduğu görülmektedir. Araştırma sonucuna göre katılımcıların istenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullandıkları çözüm stratejileri ile demografik değişkenler arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Arık (2015) “Ortaokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; nedenleri sonuçları ve çözüm önerileri” başlıklı araştırmasında amacının ortaokul öğretmenlerinin algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları, kaynakları ve sonuçlarını ortaya koymak ve istenmeyen öğrenci davranışları karşısında katılımcıları uyguladıkları baş etme stratejilerini saptamak olduğunu belirtmektedir. Araştırmanın örneklemini Gaziantep İli merkez Şehitkamil ilçesinde bir ortaokulda görevli olan 20 branş öğretmeni meydana getirmektedir. Elde edilen bulgulara göre sınıf yönetiminde öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları sırasıyla; öğretmene karşı saygısız davranışlarda bulunma, izin almadan konuşmak, dersin işlenişine engel olmak, dersi önemsememe ve ilgisiz tutum sergileme, derse hazırlıksız gelme, sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde gürültüye neden olma, dikkatini derse vermeme, dikkat çekmek isteyen öğrenciler, ders esnasında bir şeyler yemek ve sınıf mevcutlarının fazlalığı olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin kullandıkları baş etme stratejileri ise öğrenciyle yakından ilgi, sözlü uyarı, aile görüşmesi, olumlu davranışların pekiştirilmesi, ceza verme, umursamama ve öğrenciyle göz teması olarak belirlenmiştir.

Gündoğdu (2013), “İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri ve bu davranışlara karşı uyguladıkları stratejiler” başlıklı bir araştırma yapmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan araştırmada öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin çözüm önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde ilköğretim devlet okullarında çalışan 20 öğretmenden meydana gelmektedir. Verilerin analizinde betimsel analiz ve sürekli karşılaştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre katılımcılar istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olarak; öğrencinin ev yaşantısı, okulun ve dersliklerin fiziki yetersizlikleri, çevresel faktörler ve medyayı görmektedir. Ayrıca katılımcıların istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede farklı önerilerinin olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesinde katılımcıların; tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve bu modellerin tamamını kapsayan bütünsel stratejileri kullandıkları görülmektedir. Araştırmada öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarının çözümünde öğrenciyle konuşma yoluna gittiği, öğrencinin bilgilendirilmesinin önemli olduğunu düşündükleri, diğer

bir grubun ise istenmeyen öğrenci davranışlarının engellenmesinde sorunu anlamaya yöneldikleri bu amaçla aile ziyaretleri, öğrenci ve aile görüşmeleri yaptıkları belirlenmiştir.

Serttaş (2013), “Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede öğretmenlerin kullandığı yöntemler” başlıklı araştırmasında amacının ilkokullarda çalışan öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bu davranışların sıklığı ile öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında uyguladıkları stratejilerin belirlenmesi olduğunu belirtmektedir. Araştırmanın evrenin 2012-2013 öğretim yılında Denizli İli devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise Denizli İli merkezinde bulunan 83 okulda çalışan 450 öğretmen meydana getirmektedir. Veri toplama aracı olarak “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları Baş etme Yolları” başlıklı ölçek kullanılmıştır. Verilerin analizinde; Kolmogorov-Smirnov testi, t-Testi , tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD çoklu karşılaştırma testlerinden faydalanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; “izinsiz konuşmak”, “sınıfa gürültüyle girmek, çıkmak ve diğerlerine zarar vermek” ve “sürekli başkalarını şikayet etmek” olarak tespit edilmiştir. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede en sık kullandıkları çözüm önerilerinin ise “aileyle görüşme”, “sözlü uyarı”, “sınıf kurallarını tekrarlama”, “öğrenciyle ders dışında görüşme” olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıkları ile yaş ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları açısından anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları stratejilerle farklı cinsiyet grupları arasında istatistiki açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Şenay (2011), İlköğretim okulları birinci kademedeki görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları, önleme yöntemleri” başlıklı bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın amacı; ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm stratejilerinin belirlenmesi olarak belirtilmektedir. Araştırmanın evreni Tuzla İlçesinde devlet okullarında çalışan okul yöneticileri ve

öğretmenlerden meydana gelmektedir. Araştırma bulgularına 15 ilköğretim okulunda çalışan 168 öğretmene anket ölçeği uygulanarak ulaşılmıştır. Bu okullarda görevli 3'ü bayan ve 18'i erkek olmak üzere toplam 21 yönetici de örnekleme dahil edilmiştir. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların kişisel özelliklerinin tespit edilmesi için demografik değişkenlerin yer aldığı “Kişisel Bilgi Formundan” oluşmaktadır. Veri toplama aracının ikinci bölümünde ise istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin 7 alt boyutun yer aldığı ölçek kullanılmıştır. Ölçek formu 5'li Likert dereceleme ölçeğine göre hazırlanmış ve buğuların ortaya çıkarılmasında frekans (f), yüzde (%) ve aritmetik ortalama gibi istatistiki analiz yöntemlerine başvurulmuştur.

İstenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin katılımcı görüşlerinin çeşitli kişisel özellikler açısından anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığının değerlendirilmesi için t-Testi ve tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) kullanıldığı belirtilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerine ilişkin alt boyut ortalamaları arasında ailesel nedenlerden ötürü ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarının ortalaması diğer alt boyutlara göre yüksek olarak tespit edilmiştir. ayrıca öğretmen ve öğrenci ilişkilerinden dolayı ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarının ortalaması ise diğer alt boyutların altında bir değer olarak görülmektedir. Katılımcı görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmen ve okul yöneticilerinin kullandıkları önleme stratejileri açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Aynı durum görev değişkeni açısından da değişmemektedir. Araştırmaya göre kadın katılımcılar istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesinde kullanılan stratejilere daha çok başvurmuştur. İstenmeyen öğrenci davranışlarının alt boyutlarının tamamı öğretmen ve yönetici görüşlerine göre farklı cinsiyet özellikleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Teymuroğlu (2011) amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm stratejilerini belirlemek olan bir araştırma yapmıştır. “Sosyal bilgiler derslerinde öğretmenlerin sınıf içerisinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılabilecek yöntemlere ilişkin görüşlerinin incelenmesi” başlıklı araştırmasında veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşan ölçek formunu kullanmıştır.

Araştırmanın evrenini Niğde İli İlköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler dersi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise Niğde İlinde 20 ilköğretim okulunda çalışan 100 sosyal bilgiler dersi öğretmeninden meydana gelmektedir. Verilerin analizinde SPSS 17.0 paket programından yararlanılmıştır. Ayrıca bulguların ortaya çıkarılmasında t-Testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının; derse hazırlıksız gelme, öğretmeni dinlememe, öğrenmeye karşı ilgisizlik, derste hayal kurma ve sorumluluk üstlenmeme, sürekli ön planda olma isteği, sorulan sorulara isteksizlik, grup çalışmalarına katılmama, yüksek sesle konuşma, izinsiz konuşma, arkadaşlarını rahatsız etme olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında en sık kullandıkları baş etme stratejilerinin ise sınıf kurallarının öğrenci görüşleri de dikkate alınarak belirlenmesi, öğrencilerle göz teması kurma, grup çalışmalarına katılma konusunda öğrencileri teşvik etme, ders motivasyonların arttıracak önlemler alma, dersin işlenişinde öğrenci beklentilerinin ve bireysel farklılıkların dikkate alınması, hoşgörülü davranma, sınıf kurallarına tüm öğrencilerin uymasını bekleme ve saygının karşılıklı gelişen bir duygu olduğunun hatırlatması olduğu belirlenmiştir.

Keleş (2010), “İlköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etme yöntemleri” başlıklı araştırmasında amacını ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm önerilerini saptamak olarak belirtmektedir. Araştırmanın örneklemini 2008-2009 öğretim yılında İstanbul İli, Maltepe İlçesinde görevli olan 197 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Sınıfta karşılaştığınız istenmeyen davranışlar ölçeği” ve “İstenmeyen davranışlara karşı kullanılan baş etme yöntemleri ve bunların kullanım sıklıkları ölçeği” uygulanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, çözüm önerileri ve bu yöntemlerin sınıf içinde kullanım sıklığı öğretmenleri farklı kişisel özellikleri açısından incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; öğrencilerin ders esnasında kendi aralarında konuşması, grup çalışmalarına ilgisizlik, öğrencinin ders esnasında hayal kurması,

derse olan ilginin kısa olması, öğrencilerinin kendi aralarında argo konuşması, izin almadan konuşma, öğrencinin verilen görevleri yerine getirmemesi, ders dışı şeylerle meşgul olma, ders araç ve gereçlerini getirmeme, çekingen davranışlar sergileme, sınıf kurallarına sıklıkla uymama, derse geç gelme, öğretmene karşı saygısızlık, ölçme değerlendirme esnasında kopya çekme, diğerlerine karşı saldırgan davranışlar, sınıf eşyalarına zarar verme, devamsızlık, ders sırasında yiyip içme, arkadaşlarıyla ders esnasında yazılı mesajlaşma ve yere çöp bırakmadır. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullanılan yöntemler arasından idareyle görüşürüm, disiplin yönetmeliğinin uygulanmasını isterim, sınıf önünde özür dilemesini isterim, fiziksel ceza uygulamam, bütün sınıfı kapsayacak cezalar veririm, o ders sınıfa girmesine izin vermem, teneffüse çıkmasına izin vermem, sınıf içi etkinliklerine katılmasına izin vermem, öğrenciyi azarlarım, yalnız oturmasını isterim, istemediği öğrencilerle oturturum, öğrenciye ilgi göstermem stratejileri öğretmenlerin az tercih ettikleri yöntemler olarak tespit edilmiştir. İstenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaştığımda; ders işleme yöntemimi değiştiririm, öğrenciyi sessizce uyarırım, sınıfın önünde uyarırım, fazladan görev veririm, ailesiyle görüşürüm, rehberlik servisinden yardım isterim yöntemleri ise katılımcılar tarafından orta sıklıkta tercih edilen yöntemler olduğu ortaya konmuştur.

Keskin (2009), “Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları yöntemlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi” başlıklı bir çalışma yapmıştır. Araştırmacının amacı sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde davranış düzenleme sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek olarak belirtilmektedir. Nitel olarak çalışılan araştırmada katılımcıların; sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, baş etmede kullandıkları yöntemler, sınıf ortamının düzenlenmesi, sınıf ikliminin oluşturulması, istenmeyen öğrenci davranışlarının gerçekleşmeden önlenmesi sınıf kurallarına uyum sağlanması konularında görüşleri alınmıştır. Araştırmanın örnekleminin İstanbul İli, Sultanbeyli ilçesinde bulunan 13 ilköğretim okulunda çalışan 159 sınıf öğretmeninden meydana gelmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; arkadaşlarını şikayet etme, söz almadan konuşma, arkadaşlarına saygısız davranışlarda bulunma ve başkalarının eşyalarını izinsiz kullanma olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların istenmeyen öğrenci davranışları karşısında en çok

“öğrenciyle iletişim kurma, beden dilini kullanarak uyarım ve sorunun kaynağını tespit etmeye çalışırım” yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. En az kullanılan yöntemler ise sözlü uyarı ve fiziksel ceza olduğu ortaya konmuştur.

Tolunay (2008) amacı ilköğretim birinci kademe öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, sıklığı ve çözüm yöntemlerini saptamak olan bir araştırma yaptığını belirtmektedir. “Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri” başlıklı çalışmanın evrenini Bursa İli merkez ilçelerinde görevli sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada 228 sınıf öğretmenin görüşlerine yer verilmiştir. Verilerin analizi t-Testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD (Tukey's Honestly Significant Difference Test) çoklu karşılaştırma testi kullanılarak yapılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre katılımcıların sınıfta en sık karşılaştıkları öğrenci davranışları madde ortalama puan sıralarına göre; sınıfta izin almadan konuşmak, sınıfa gürültüyle girmek ve çıkmak, ders için gerekli hazırlığı yapmamak, arkadaşlarına hoş olmayan söz söylemek ve lakap takmak, arkadaşlarına karşı fiziki zorbalık yapmak ve verilen görevleri yerine getirmemek olarak tespit edilmiştir. Sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışları karşısında sınıf öğretmenlerin en sık kullandığı yöntem sözlü uyarı olarak belirlenmiştir. Madde puan ortalamalarına göre diğer başvuru yöntemleri ise sırasıyla öğrenciyle ders dışında görüşme, aileyle görüşme, sınıf kurallarını hatırlatma, göz teması kurma, tüm sınıfı cezalandırma, fiziksel ceza uygulama, sınıftan uzaklaştırma, ölçme değerlendirme olumsuz kanaat kullanma olduğu ortaya konmuştur.

2.3.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Cothran vd. (2009) amacı sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarını, kaynaklarını ve sonuçlarını öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre saptamak olan bir araştırma yaptıklarını belirtmektedir. Araştırmanın örneklemini Amerika Birleşik Devletlerinde görevli 23 beden eğitimi öğretmeni ile 182 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenini bilmediklerini belirtmişler ya da öğrencinin ailesiyle ilgili olumsuz yaşantılarıyla ilişkilendirmişlerdir. Öğrenci görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları ise her zaman ön planda olma

isteği, derslerin öğrenci ilgisini çekmemesi olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışlarının sonuçları ise ders etkinliklerinin verimsizleşmesi, sürenin diğer öğrenciler açısından adil kullanılamaması ve öğretmenlerin olumsuz tavırlar sergilemesi olarak belirlenmiştir. Öğretmenler ders içinde vakitlerinin büyük bir bölümünü istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi için kullandıklarını ifade ederken yine aynı davranışların motivasyonlarını ve iş doyumlarını olumsuz etkilediğini belirtmektedirler.

Kyriacou ve Martin (2009) “Stajyer branş öğretmenlerinin görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları” başlıklı bir çalışma yapmıştır. Amacı öğretmen görüşlerine istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek olan araştırmanın örneklemini İspanya’nın Andalusia bölgesinde görevli 176 stajyer öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaların verileri branşları fen ve teknoloji, matematik, tarih, İngilizce ve İspanyolca olan öğretmenlere uygulanan ölçek formları ile elde edilmiştir. Katılımcılardan kendilerine verilen anket formlarında yer alan istenmeyen öğrenci davranışları arasından en sık karşılaştıkları maddeleri, kullandıkları baş etme yolları arasından en etkili bulduklarını ve istenmeyen öğrenci davranışlarının çözümünde sahip oldukları mesleki yeterlilik düzeyiyle ilgili görüşleri sorulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri katılımcı görüşlerine göre; çocuklarına yeterli eğitim ve terbiye vermeyen aileler, öğrencilerin öz kontrol eksikliği ve duygusal ve davranışsal faktörlerden kaynaklanan zorluklar olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının, söz almadan konuşma, arkadaşlarına karşı zorbalık yapmak ve ders sırasında arkadaşlarının dersi dinlemesini engellemek olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin en çok kullandıkları çözüm stratejileri ise dersten sonra öğrenci ile görüşme, sınıf ve okul kurallarını açık bir şekilde belirlemek, öğrencilere açıklamak, olumsuz davranışların kaynağını araştırmak olarak ortaya çıkmaktadır.

Zuckerman (2007) amacı öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme ve çözümünde en sık kullandıkları yöntemleri saptamak olan bir araştırma yaptığını belirtmektedir. Araştırmanın örneklemini 68 fen ve teknoloji öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formunda katılımcılardan öğretim yılının başında işledikleri derslerde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları karşısında

başvurdıkları yöntemleri anlatmaları istenmiştir. Araştırmada öğretmenlerden istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede, derse hazırlıklı girme, etkinlik yönetimi ve içeriğini düzenleme, sınıf kurallarının içeriği; sevgi ve saygı gibi sınıf normları ve öğrencilerin oturma planlarının düzenlemesi gibi yöntemleri değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin en çok başarılı buldukları yöntemlerin, dersin işlenişi ile ilgili stratejilerin ders içinde gerektiğinde değiştirilmesi, sözlü olmayan yöntemlerden sözlü olan yöntemler boyunca en az müdahaleyi gerektiren stratejiyi kullanmak ve öğrenciyle ders dışında görüşmek olduğu tespit edilmiştir.

Tulley ve Chiu (1998) yaptıkları araştırmada amaçlarının öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullandıkları yöntemlerin belirlenmesi olarak belirtmektedirler. Araştırmada öğrencilerin hangi davranışları istenmeyen davranışlar olarak gördükleri, öğretmenlerin bu davranışlar karşısında hangi stratejileri kullandıkları ve bu stratejilerin etkililiği hakkında öğrenci görüşleri incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 134 altıncı sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada yöntem olarak eleştirel olay tekniği (Critical Incident Technique) tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrenci görüşleri açısından istenmeyen öğrenci davranışları dersin işlenişine engel olma, sınıf kurallarına uymama, arkadaşlarını karşı fiziksel zorbalık, verilen görevleri tamamlamama, sınavlarda kopya çekme, arkadaşlarıyla arasında yazılı mesaj paylaşma ve yalan söylemek olarak tespit edilmiştir. İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin kullandıkları baş etme stratejileri ise sınıf kurallarını yazma gibi geleneksel cezalar, oturma düzeninde değişiklikler yapma, istenmeyen davranışlarla ilgili sözlü açıklama yapma, fiziksel ceza uygulama, sözlü uyarı ve umursamama olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin en sık kullandıkları ve en etkili görülen yöntem geleneksel cezalar olarak tespit edilmiş ve bunu istenmeyen davranışlarla ilgili açıklama yapma yönteminin takip ettiği görülmüştür. İstenmeyen davranışlar arasında yer alan dersin işlenişine engel olma davranışının çözümünde geleneksel cezanın en sık kullanılan yöntem olduğu, karşı koyma ile ilgili istenmeyen davranışlarda açıklama yapmanın en sık kullanılan yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu ise hem kız hem de erkek öğrencilerde en sık görülen istenmeyen davranışların engel olma ve karşı

koymadır. Ayrıca erkek öğrencilerde en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının saldırganlık içerdiği ortaya konmuştur.

Stuart (1994) tarafından yapılan araştırmada katılımcılardan sınıf yönetiminde karşılaştıkları öğrenci davranışlarını değerlendirmeleri amacıyla ölçek formu uygulanmıştır. Araştırmanın örnekleminin Avustralya’da görevli 68’i kadın ve 37’si erkek olmak üzere toplam 105 ortaokul öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak sınıf yönetiminde karşılaşılan; kız ve erkek öğrenci davranışlarını ayrı olmak üzere düzenleyen ve 50 öğrenci davranışından oluşan ölçek formu kullanılmıştır. Uygulanan ölçek formu 5’li Likert derecelendirme ölçeğine uygun olarak hazırlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin saldırgan öğrenci davranışlarını zarar verici ve daha ciddi olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, deseni, evreni, örnekleme, veri toplama aracı ile verilerin toplanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

3.1 Çalışmanın Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum (Betimsel çalışma) çalışması kullanılmıştır. Durum (Betimsel çalışma) çalışmalarında durumu etkileyen etkenler, durumun etkileşimde olduğu diğer durumlara olan etkisi ve bu durumu ortaya çıkaran etkenlerin hepsi bir bütün içerisinde ele alınır. Durum çalışmalarını diğer yöntemlerden ayıran en belirgin özellikleri her durumun diğer başka bir durumdan farklı olması nedeniyle genelleme yapılamamasıdır (Köse, 2010).

McMillan (2000) durum çalışmalarını bir ya da daha fazla olayın, grubun, sistemin veya programın derinlemesine incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Durum çalışmaları bir durumun zamana ve mekâna bağlı tanımlandığı bir araştırma türüdür. Bundan dolayı durum çalışmaları betimsel çalışma çalışması olarak da ifade edilir.

Durum çalışması güncelliğini kaybetmemiş bir durumu bulunan zamanın yaşam koşulları içerisinde değerlendiren; olayın ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların açık olmadığı, bir veya birden fazla veri kaynağının olduğu zamanlarda kullanılan görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984).

3.1.1 Durum Çalışmasının Planlanması

Görgül araştırmaların hepsi ya açık ya da kapalı bir araştırma desenine sahiptir. Desen; araştırma için meydana getirilen soruları, elde edilen verileri ve bu verilerden ulaşılan bulguları birbiriyle ilişkilendiren mantığa dayalı bir kurgudur. Özet olarak söylenirse araştırmacılara araştırmalarının en başından ona rehberlik eden ve onu araştırmanın sonuna kadar yanından ayrılmayan bir eylem planıdır. Araştırmanın ilk aşaması meydana getirilen sorulardan oluşurken, son aşama ise araştırmanın bu soruların cevapları veya sonuçları ifade eder (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Böyle düşünüldüğünde bütün araştırma deseni şu dört temel soruyu hedef alır. Bunlar:

- 1) Çalışılacak olan sorular nelerdir?
- 2) Elde edilen verilerden hangileri bu sorularla ilgilidir?
- 3) Toplanacak veriler neler olmalıdır?

4) Ulaşılan sonuçları analizi nasıl yapılmalıdır?. Bu sorulardan anlaşılacağı üzere araştırma deseni bir plandan daha kapsamlıdır. Araştırma deseninin temel amacı elde edilen verilerle araştırma sorularına yanıtlar bulmak ve araştırma sorularının alanını ilgilendirmeyen yerlerde veri toplamamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Yıldırım ve Şimşek' e (2013) göre durum (betimsel çalışma) çalışmasında izlenmesi gereken aşamalar şunlardır:

- 1) Araştırma için soruların belirlenmesi.
- 2) Sorular çerçevesinde alt problemlerin belirlenmesi.
- 3) Analizin planlanması.
- 4) Araştırılacak durumun belirlenmesi.
- 5) Araştırmaya katılımcılarının seçilmesi.
- 6) Araştırma sonunda elde edilen verilerin toplanması ve bunların alt problemlerle ilişki kurulması.
- 7) Elde edilen verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması.
- 8) Yorum sonucunda durum çalışmasının rapor haline getirilmesi.

3.1.2 Durum Çalışmasında Geçerlik, Güvenirlik ve Genelleme

Durum çalışmalarında eleştirilen konulardan biri geçerlik ve güvenilirlik konusudur. Bu konuda eleştirilere engel olabilmek için bazı önlemler alınabilir. İlk alınabilecek önlem, araştırmacının durumla etkileşim süresini uzatmasıdır. Böylece araştırmacı izlenimlerini genişletir ve görüştüğü kişi sayısını da arttırabilir. İkinci

alınabilecek önlem, araştırmacı araştırma verilerini toplarken veri çeşitlemesi yöntemini kullanabilir. Veri çeşitlemesi; araştırma verilerinin toplanma sürecinde birden çok veri toplama yönteminin kullanılması ve bu verilerin birbirlerini desteklemesi ve doğrulamasıdır. Üçüncü alınabilecek önlem, ulaşılan sonuçların araştırmaya katılan kişilerle paylaşarak onlardan dönüt alınabilir. Burada amaç durumu olduğu kadar doğru ve yansız betimlemektir. Son olarak araştırmacı ulaştığı sonuçların doğruluğunun tespiti adına aynı alandaki diğer araştırmacıların görüşlerine başvurabilir (Merriam, 1990).

Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliğin sağlanabilmesi adına bu işlem basamaklarına uygun hareket edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada kişilerle görüşmeler belirli bir süreye yayılmış ve bulgular ortaya çıktıktan sonra ortaya çıkan sonuçlar katılımcılarla paylaşarak görüşleri alınmıştır. Son olarak sonuçlar hem aynı alandaki diğer çalışmalarla karşılaştırılmış hem de aynı konuda çalışma yapan diğer araştırmacılara ulaşılmaya çalışılarak görüşlerine başvurulmuştur.

Betimleyici-yorumsamacı nicel araştırmaların tersine, nitel araştırmalar bilgi-araştırma temelli çalışmalardır (Sinkovics vd., 2008:695). Bundan dolayı, nitel araştırma, tümevarımcı bir yaklaşımla, olayları ve olguları kendi doğal ortamları içerisinde betimleme, araştırmaya katılanların olaylara bakış açılarını anlamaya yönelik araştırma modelidir (Çokluk vd., 2011).

Creswell (2009:190), geçerlik kavramının, nitel araştırmalar ile nicel araştırmalarda farklı kullanıldığının ve geçerliğin “belli işlemler uygulayarak, bulguların doğruluğunu kontrol altına alma” anlamında olduğunu belirtmektedir. Yıldırım ve Şimşek (2013:290), geçerlik kavramının, nitel araştırmalarda elde edilen veriler ve bu verilerden ulaşılan sonuçların çeşitleme, katılımcı ve meslektaş teyidi gibi yöntemler kullanılarak doğrulanması anlamında kullanıldığını belirtmektedir.

Yıldırım ve Şimşek (2013:293), nitel araştırmalarda güvenirlik, sosyal gerçekliğin daima değişen ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu, bundan dolayı da nitel araştırmalarda dış güvenirliğin (tekrar edilebilirlik), nitel araştırmaların temel ilkeleriyle uyuşmadığını açıklamaktadır. Bu çelişkinin ortadan kalkması için,

araştırmanın tüm aşamaları, araştırma sırasında araştırmacının konumu ve olaylara yaklaşımı konusunda ayrıntılı bilgi vermek gerektiği vurgulanmaktadır.

Nitel araştırmaların gerek doğası gerekse de amacının nicel araştırmalardan farklı olmasından dolayı, nicel araştırmalardaki kullanılan kriterlerin nitel araştırmalara uygulamanın doğru olmayacağı belirtilse de (Kreftin, 1991:214) , nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik sorunlarını ortadan kaldıracak modeller geliştirilmiştir. Bu modeller içerisinde, literatürde kavramsal olarak diğer modellerden daha üstün özelliklere sahip olduğu düşünülen Lincoln ve Guba'nın (1985:43) dört kriterli modeli şu şekilde açıklanabilir:

Tablo 3.1.Lincoln ve Guba (1985:43) 'nın geçerlik ve güvenirlik modeli

Kriterler	Nitel Araştırma	Nicel Araştırma
Gerçek Değer	İnanırlık	İç Geçerlik
Uygulanabilirlik	Transfer Edilebilirlik	Dış Geçerlik
Tutarlılık	Güvenirlik	Güvenirlik
Tarafsızlık	Doğrulanabilirlik	Objektiflik

3.1.2.1 İnanırlık

Nicel araştırmalardaki iç geçerlikle özdeş değerlendirilen ve araştırmada kullanılan ölçeğin ölçmeyi amaçladığı niteliği doğru bir şekilde ölçebilmesi olarak açıklanabilir (Shenton, 2004). Başka bir ifadeyle, katılımcılar tarafından kurgulanmış gerçeklikler ile araştırmacının ortaya koyduğu gerçeklikler arasındaki uyumdur (Sinkovics vd.,2008:699). Kavram, araştırma deseni, katılımcılar ve bağlam temelinde, araştırmacının araştırma sonuçlarının gerçekliğinden emin olması veya araştırma bağlamındaki “çoklu gerçekliği” mümkün olan en doğru şekilde ortaya çıkarabilmesi ile ilgili olması, inanırlığın nitel araştırmalardaki önemli kriterlerden biri olarak ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kreftin, 1991:215-216).

Bu araştırmada genel olarak, inanırlığı sağlamak için Shenton (2004)'ın önerdiği şu işlemler yapılmıştır:

- a) Veri toplama ölçeği ve araştırma metodunun iyi yapılandırılması

- b) Örgütün çeşitliliği (Site Triangulation)
- c) Katılımcı gönüllülüğü
- d) Pilot uygulamayla soruların tekrar yapılandırılması
- e) Üyelerin teyidi

Araştırmada katılımcıların sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını, kaynaklarını, sonuçlarını ve baş etme stratejilerine yönelik bilgi ve beceri düzeylerini ortaya koyabilmek için nitel bir araştırmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu amaçla nitel araştırma veri toplama aracı olarak a) bireylerin düşüncelerinin derinlemesine alınması ve gerekçelendirilmesi, b) katılımcıların kişisel geçmişlerindeki farklılıklar yoluyla amaca yönelik zengin içerikli veriler ortaya koyması (Barribal ve While, 1994) nedeniyle yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir.

3.1.2.2 Transfer edilebilirlik

Transfer edilebilirlik, nicel araştırmalardaki dış geçerlik veya sonuçların genellenebilirlik ilkesi ile uyumlu bir kavramdır (Sinkovics vd.,2008:699). Her ne kadar nitel araştırmaların sonuçlarının, nitel araştırmaların “etnografik şimdiki zaman”ı (Florio-Ruane, 1991:234) betimlemesinden dolayı diğer durumlara genellenebilmesi zor olsa da, araştırılan kavramlarla ilgili detaylı verilerin ortaya çıkarılması, bunun sonucunda okuyucuların kavramları daha iyi anlayarak, araştırmadaki fenomeni diğer durumlarla karşılaştırılmasına imkan vermesinin, çalışma sonuçlarının genellenebilir olmasına katkı sağlayacağı söylenebilir (Shenton, 2004:69-70). Başka bir ifadeyle, araştırmanın yapıldığı bağlam detaylı bir şekilde okuyucuya aktarıldığında, araştırma sonuçlarının, araştırma dışındaki diğer bağlamlara benzerlik yönüyle genellenebileceği söylenebilir (Kreftin, 1991:216).

Araştırmacı tüm bu görüşmeleri aktarıldığı şekliyle kayıt altına almış ve araştırmayla ilgili diğer detayları da not alarak tasnif etmiştir. Ayrıca katılımcı görüşleri araştırmada kullanılırken, katılımcı ifadeleri doğrudan alıntılanmıştır. Görüşmeler doğal ortamda yani okulda kaydedilmiş ve görüşmenin yapıldığı okulla ilgili tüm bilgi ve veriler de görüşmelerle birlikte kayıt altına alınmıştır. Bu şekilde araştırma bulgularının benzer olaylara genellenebilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

3.1.2.3 Güvenirlik

Nicel araştırmalardaki guvenirlik kavramı ile uyumludur ve çalışmanın aynı araştırmada, farklı metotlarla ve farklı katılımcılarla yeniden uygulandığında benzer sonuçların ortaya çıkabileceğini gösteren bir kavramdır (Shenton, 2004:71). Sinkovics vd. (2008:699), guvenirlik kavramını bir araştırmanın bulgularının zaman içindeki kararlılığı olarak açıklamaktadır. Shenton (2004:73) ise, araştırmanın başka araştırmacılar tarafından da tekrar edilebilmesi için çalışma ile ilgili yöntem ve aşamaların ayrıntılı bir şekilde belirtilmesi gerektiğini ve bu yolla yapılan araştırmanın guvenirliğinin artacağını savunmaktadır.

Çalışmada kullanılan yöntem, metot ve uygulamalar ayrıntılı bir şekilde sunulmuş. Böylece araştırmayı tekrar çalışmak isteyen araştırmacılar için gerekli tüm ayrıntılar ortaya konmuştur.

3.1.2.4 Doğrulanabilirlik

Nicel araştırmalardaki objektiflik kavramı ile benzerlik gösteren bir kavramdır. Araştırma sonuçlarının araştırmacının ön yargısından bağımsız olması anlamını taşır. Bir araştırmanın doğrulanabilir olması için araştırma sonuçlarının ön yargılar, motivasyonlar ve bakış açılarından ayrı olarak katılımcı görüşlerinin ve araştırma şartlarının bir yansıması olması gerekir (Guba, 1981). Araştırmada doğrulanabilirliği sağlamak için araştırmacı kendi yorumlarını ve ön yargılarını bırakıp, sadece katılımcıların görüşleri doğrultusunda yorum yapması gerektiğı ve görüşmelerin farklı araştırmacılar tarafından yapılması ile mümkün olabileceğı savunulmaktadır (Shenton, 2004:72). Bunların yanı sıra doğrulanabilirliğin gerçekleşmesinde, araştırmacı ve katılımcıların birbirini tanımıyor olması ve görüşme esnasında kişisel ve sosyal mesafenin korunmasının da önemli bir faktör olduğu düşünölmektedir (Kreftin, 1991:217).

Araştırmada doğrulanabilirliği sağlamak için görüşme formu hazırlanırken ve uygulanırken katılımcıları etkileyecek ve araştırmacıyla fikir birliğine yönlendirecek davranışlardan uzak durulması konusunda gerekli hassasiyet gösterilmiştir. Görüşme formlarının uygulanması aşamasında araştırma konusu ile

ilgili yorumlardan uzak durularak katılımcıların gerçek görüşlerinin araştırma sonuçlarına yansımaları sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın, güvenilirlik ve geçerliğini arttırmak amacıyla, Creswell (2009:190-193) tarafından önerilen aşamalar takip edilmiştir:

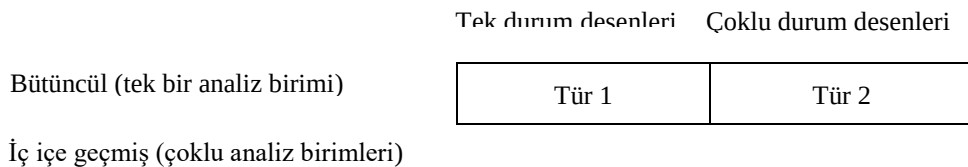
Tablo 3.2. Creswell (2009) 'in nitel araştırmalar için geçerlik ve güvenilirlik aşamaları (190-193)

Güvenirlik	Geçerlik
- Görüşme bulgularının hatadan arındırılması - Verileri sürekli kodlarla karşılaştırılması, veriler üzerine hatırlatmalar yazarak ortaya çıkan kodların anlamları ile ilgili hatalardan arındırılması - Analiz sürecinde, araştırmacıların görüşmeler yoluyla bulguları paylaşmaları ve böylece sürekli iletişim ve etkileşim içinde olmaları	- Katılımcılardan görüşme yoluyla elde edilen verilerin bir araya getirilmesi - Verilerin yazımında ayrıntılı betimlemelerin yapılması - Verilerin bütünü ortaya çıktıktan sonra dökümlerin katılımcılarla paylaşarak doğruluğunun kontrol edilmesi. - Araştırmacının araştırmanın danışmanı ile çalışmanın yöntem ve aşamaları ile bulguların elde edilmesinde sürekli iletişim halinde olması, tüm süreçlerin danışman tarafından kontrol edilmesi - Araştırma öncesi araştırmacının olası ön yargıları ile ilgili bilgi verilmesi - Ortaya çıkan temalarda tüm görüşlere yer verilmesi

3.2 Çalışma Deseni

Bu çalışmada bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Durum deseni; bütüncül tek durum deseni, iç içe geçmiş tek durum deseni, bütüncül çoklu durum deseni ve iç içe geçmiş çoklu durum deseni olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır (Yin, 1984).

Şekil 3.1 Durum Çalışması Desenleri

Tür 3	Tür 4
-------	-------

Kaynak: Yin (1984, s.41)

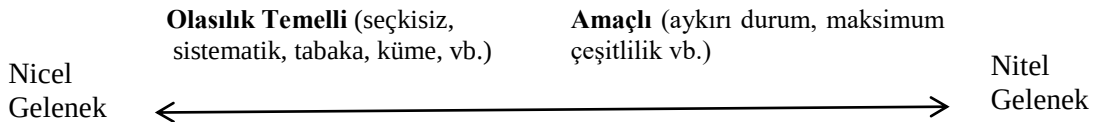
Bütüncül tek durum deseninde tek bir analiz birimi vardır. Bütüncül durum analizleri; ortamda iyi formüle edilmiş bir kuram mevcutsa bu kuramın doğruluğunun ortaya çıkması ya da çürütülmesi için kullanılabilir. İkinci olarak normlara uygun olmayan durumların çalışılmasında bütüncül tek durum deseni kullanılabilir. Bu özellikleri içeren durumların tek başlarına bir çalışmaya konu olması normal olandır. Üçüncü olarak ise daha önce hiç araştırma yapılmamış durumlar yine bütüncül tek durum deseni kullanılarak çalışılabilir. Bu tür bir çalışmalar sonrakilere öncü etmesi bakımından önem arz etmektedir (Yin, 1984).

3.3 Araştırma Örnekleme

Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Gaziantep ili, Şahinbey ilçesine bağlı Gaziantep’te bir ilkokulda görev yapmakta olan 30 ilkokul öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem belirlenirken “Kolay Ulaşılabilir Durum Örnekleme” yöntemi kullanılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek’ e (2013) göre çağımızda nitel çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntemlerini zıt uç çerçevesinde doğrusal bir çizgi üzerinde incelenebilir. Bu açıklama sonucunda çizginin bir tarafında nicel araştırma içinde gelişen olasılık temelli örnekleme yöntemleri, diğer tarafında ise nitel araştırma içinde gelişen amaçlı örnekleme yöntemleri yer alacaktır.

Şekil 3.2 Örnekleme Yöntemleri

Kaynak: Yıldırım ve Şimşek (2013, s.131)

Amaçlı örnekleme nitel araştırma kapsamında meydana gelmiş bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Olasılık temelli örnekleme evrene genellemeler yapmada önemli avantajlar sağlarken, amaçlı örnekleme yöntemi;

zengin bir bilgi birikiminin bulunduğu durumların derinlemesine incelenmesine olanak tanımaktadır (Patton, 1987).

Patton' a (1987) göre amaçlı örnekleme yöntemleri şunlardır: Aşırı ve aykırı durum örnekleme, maksimum çeşitlilik örnekleme, benzeşik örnekleme, tipik durum örnekleme, kartopu veya zincir örnekleme, kritik durum örnekleme, ölçüt örnekleme, doğrulayıcı ve yanlışlayıcı örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örneklemesidir.

Bu araştırmada kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden “Kolay Ulaşılabilir Durum Örnekleme”, Yıldırım ve Şimşek’ e (2013) göre araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Bu yöntem daha çok diğer örnekleme yöntemlerini kullanma imkânının olmadığı durumlarda tercih edilir. Yöntemin en büyük dezavantajı diğer örnekleme yöntemlerinin kullanıldığı araştırmalara göre genelleme yapma hususunda araştırmacıyı kısıtlar. (Patton, 1987).

3.4 Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır.

Veri toplama aşamasında sosyal bilimlerde en çok tercih edilen araştırma yöntemlerinden birisi görüşme tekniğidir. Bu yüzden sosyolojik yöntemle eş anlamlı kullanılır hale gelmiştir (Chadwick vd., 1984). Görüşme tekniği ilk bakışta araştırmacılar tarafından kolay bir veri toplama yöntemi olarak değerlendirilebilir. Ancak görüşme tekniği; duyarlık, yoğunlaşma, öngörü, zihinsel uyanıklık gibi birçok boyutu içine alan bir sanat ve bilim yaklaşımıdır (Patton, 1987).

Patton' a (1987) göre görüşmedeki temel amaç; bireyin iç dünyasına inmek ve olaylara bakış açısını anlamaya çalışmaktır. Bu yöntemle; bireyin düşünceleri, tutumları, niyetleri, algıları ve tepkileri gibi verilere rahatlıkla ulaşılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Stewart ve Cash’ e (1985) göre görüşme türleri yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere ikiye ayrılır. Brannigan’ a (1985) göre

yapılandırılmış görüşmedeki amaç; görüşülen kişilerden elde edilen veriler arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemek ve bunlar arasında bir takım karşılaştırmalar yapmaktır. Yapılandırılmış görüşmelerde ise araştırmacı önceden hazırladığı soruları sırayla sorma vardır. Bu yöntemi diğerlerinden ayıran en belirgin fark; verilerin hızlı kodlanması ve analizi yapılmasıdır. Bu yaklaşımın üstün özelliği ise; anketin tersine ihtiyaç duyulduğunda kaynak olan kişilerin sorularına cevap verilmesine imkanı oluşur (Büyüköztürk vd., 2013).

3.5 Görüşme Formunun Hazırlanması

Görüşme formu toplam 6 sorudan oluşmaktadır. Sorular hazırlanırken alan yazında ilgili kavramlardan faydalanılmış ve uzman görüşü alınmıştır. Oluşturulan 8 soruluk formla 3 katılımcı üzerinde yapılan pilot çalışma sonucunda, bazı sorularda düzeltmeler yapılırken bazılarının amaca hizmet etmediği kanaati oluşması sebebiyle bu sorular formdan çıkarılmıştır. Sonuçta, 6 soruluk bir form oluşmuştur. Görüşme öncesinde, katılımcılara sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışları, kaynakları, sonuçları ve baş etme stratejileri ilgili ön bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirme araştırmacı tarafından katılımcılara önceden hazırlanan metinden okunmuştur. Hazır metinden okunmasının sebebi, araştırmacının konuşma esnasında oluşabilecek muhtemel önyargısına engel olmak ve güvenilirliği arttırmaktır.

Görüşme formu hazırlanırken literatür taraması yapılmış ve eğitim bilimlerinde görev yapan bir doçent, bir yardımcı doçent iki öğretim üyesi ve iki yüksek lisans mezununun uzman görüşlerine başvurulmuştur. Alınan geridönütlerden sonra yapılan değerlendirmeler sonucunda son hali verilen görüşme formu yapılandırılmış altı sorudan oluşmuştur. Görüşme soruları görüşmeden önce katılımcılara gösterilmiştir. Görüşmeler ortalama 15-20 dakika arası sürmüştür.

Araştırmada kullanılan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde açık uçlu altı soru sorulmuştur. Bunlar:

1. Sınıf içinde karşılaştığınız problemler ve istenmeyen davranışlar nelerdir?
2. İstenmeyen öğrenci davranışları içerisinde sizi en çok rahatsız eden hangisidir?

3. Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşmak sizde hangi duygulara neden olmaktadır?

4. Sizce istenmeyen öğrenci davranışları eğitim ve öğretim ortamını nasıl etkilemektedir?

5. İstenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkma nedenleri sizce nelerdir?

6. Sizce istenmeyen öğrenci davranışlarının önüne nasıl geçilebilir? Baş etme stratejileriniz nelerdir?

İkinci bölümde ise öğretmenlerin kişisel bilgilerini öğrenmek için kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

Katılımcılarla ön görüşme yapılmış, yapılan çalışma ile ilgili bilgi verilmiştir. Katılımcılar, zaman yetersizliğinden dolayı görüşmeyi görev yaptıkları okullarında yapmak istediklerini belirtmiş ve görüşmelerin okulda yapılmasına karar verilmiş, bir görüşme takvimi hazırlanarak görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan görüşmeler, 2017 yılı Nisan ayının 3. ve 4. haftasında gerçekleştirilmiştir.

3.6 Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan içerik analizi yöntemi çerçevesinde elde edilmiştir. İçerik analizi tekniği belirli kurallara bağlı olarak metin içerisindeki bazı kelimelerin alt içerik grupları ile kodlandığı, sistematik ve tekrarlanabilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır. Kısaca bir yargının belli özelliklerinin nesnel, sistematik ve tekrarlanabilir şekilde yeniden ifade edilmesine yönelik kodların ortaya konduğu bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2013).

Araştırmada toplanan görüşme formları, belgeler ve notlar bu çerçevede düzenlenerek birer kopyası çıkarılmıştır. Daha sonra mesajlar kodlanarak, küçük içerik kategorilerine ayrılarak elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. Bulgular yorumlanırken elde edilen veriler kodlanarak çıkması muhtemel anlamlara ilişkin çeşitli örnekler toplanmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sonunda elde edilen bulgulara yer verilecektir. Araştırmaya konu olan probleme ve alt probleme ilişkin bulgular katılımcı ifadeleriyle de desteklenerek tablolar halinde özetlenecektir.

4.1 Kişisel Değişkenlere Yönelik Bulgular

Çalışmada kişisel değişken olarak cinsiyet, meslekteki toplam süre(kıdem) ve yaş bilgileri katılımcılardan istenmiştir.

Tablo 4.1. Cinsiyet ile ilgili sıklık dağılımı

Cinsiyet	N	%
Bay	11	36,66
Bayan	19	63,34
Toplam	30	100,00

Tablo 4.1’de görüleceği üzere araştırmaya katılan 30 öğretmenden 11’i yani % 36,66’sı bay, 19’u yani % 63,34’ü bayan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 4.2. Kıdem ile ilgili sıklık dağılımı

Kıdem	N	%
1-10 yıl	17	56,66
11-20 yıl	8	26,66
21yıl ve üstü	5	16,68
Toplam	30	100,00

Tablo 4.2’ de görüleceği üzere katılımcılar mesleki kıdemleri bakımından değerlendirildiğinde % 56,66’sının 1-10 yıl aralığında, % 26,66’sının 11-20 yıl aralığında ve % 16,68’inin ise 21 yıl ve üstü kıdeme sahip katılımcılardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4.3. Yaş ile ilgili sıklık dağılımı

Yaş	N	%
20-30 yaş	12	40,00
31-40 yaş	11	36,66
41 yaş ve üstü	7	23,34
Toplam	30	100,00

Tablo 4.3’de görüleceği üzere katılımı en yüksek yaş grubu % 40,00 ile 20-30 yaş arası olurken, en düşük katılımlı yaş grubu ise % 23,34 ile 41 ve üstü yaş grubu olmuştur.

“Öğrencilerin yaşı ve kültürel düzeyine uygun bir şekilde etkili iletişim kurulabildiğinde istenmedik davranışların kontrol altına alınabileceğini düşünüyorum.”

“Öğrencilerin ilgi duydukları alanlar üzerinden kurulan iletişim etkili olmakta ve istenmeyen davranışların azaltılmasından fayda sağlayabilir. Örneğin; bilgisayar oyunlarına düşkünlüğü bilinen istenmeyen davranışları sergileyen öğrencim ile etkili bir iletişim oluşturmanın temelini yine bilgisayar oyunları üzerinden ve bilgisayar oyunları hakkında yapılan konuşmalarla sağlayarak etkili bir iletişimde bulundum ve istenmeyen davranışların giderilmesinde bu benim için çok önemli bir çıkış noktası oldu. “

4.2 SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI; KAYNAKLARI, SONUÇLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Tablo 4.4’e göre ilkokul öğretmenlerinin algılarına göre sınıfta en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışları sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, izinsiz ve söz almadan konuşma, öğretmene saygısızlık, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe, diğer öğrencileri rahatsız etme ve dikkat dağınıklığıdır. Bunun dışında öğrencilerin derste yemek yemeleri, hiperaktivite ve istediği zaman sınıfta dolaşma, ders araç ve gereçlerinin eksikliği, proje görevlerini zamanında tamamlamama, derste yorgun olma ya da uyuma diğer istenmeyen öğrenci davranışlarıdır.

Öğretmenlerin baş etme stratejileri ise rehberlik servisinden destek alma, öğrencilerle yakından ilgi, aile eğitimi, bilinçli medya, genel sözlü uyarı, uyarı, velilerle görüşme, ödül, ceza, göz teması kurma, fiziksel müdahale yani öğrencinin yerini değiştirme ile umursamamadır.

Tablo 4.4. İlkokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Baş Etme Stratejileri

N	İstenmeyen Davranışlar	f	Çözüm Önerileri	f
30	Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme	7	Uyarı	6
			Doğru davranışı gösterme	4
			Ceza	3
			Velilerle görüşme	2
	İzinsiz ve söz almadan konuşma	6	Ceza	1
			Genel sözlü uyarı	4
			Uyarı	2
			Velilerle görüşme	2
	Öğretmene saygısızlık	6	Ödül	1
			Velilerle görüşme	5
			Ceza	4
			Aile eğitimi	2
	Diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama	6	Bilinçli medya	1
			Rehberlik servisinden destek alma	1
			Ceza	4
			Velilerle görüşme	3
	Derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe	5	Aile Eğitimi	2
			Yakından ilgi	2
			Fiziksel müdahale	1
			Sınıf ortamından uzaklaştırma	1
			Velilerle görüşme	4
			Aile eğitimi	4
			Sosyal etkinliklere yer verme	2
			Uyarı	1
			Ceza	1

		Ödül	1
		Fiziksel müdahale	1
		Fiziksel müdahale	4
Diğer öğrencileri rahatsız etme	5	Ceza	3
		Göz Teması	1
Dikkat dağınıklığı	4	Rehberlik servisinden destek alma	4
		Velilerle görüşme	1
Öğrencilerin derste yemek yemeleri	3	Uyarma	3
		Velilerle görüşme	2
		Velilerle görüşme	2
Dersi bölme ve dersin işlenişine engel olma	2	Uyarma	1
		Ceza	1
		Fiziksel ortamı iyileştirme	1
Dikkat çekmeye çalışan öğrenciler	1	Yakından ilgi	1
		Velilerle görüşme	1
Hiperaktivite ve istediği zaman sınıfta dolaşma	1	Rehberlik servisinden destek alma	1
Ders araç ve gereçlerinin eksikliği	1	Velilerle görüşme	1
Proje görevlerini zamanında tamamlamama	1	Velilerle görüşme	1
		Velilerle görüşme	1
Derste yorgun olma ya da uyuma	1	Uyarma	1

Tablo 4.5'e göre ilkokulda görev yapan bayan öğretmenlerin algılarına göre sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı izinsiz ve söz almadan konuşmadır. İzinsiz ve söz almadan konuşma davranışı karşısında bayan öğretmenlerin çözüm önerileri ise ceza, genel sözlü uyarı, uyarma ve velilerle görüşmedir. Bunun dışında sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, öğretmene saygısızlık, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe, diğer öğrencileri rahatsız etme, dikkat dağınıklığı, öğrencilerin derste yemek yemeleri, dersi bölme ve dersin işlenişine engel olma, dikkat çekmeye çalışan öğrenciler, hiperaktivite ve istediği zaman sınıfta dolaşma, ders araç ve gereçlerinin eksikliği, proje görevlerini zamanında tamamlamama ile derste yorgun olma ya da uyuma bayan öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları diğer istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. İlkokulda çalışana erkek öğretmenlerin algılarına göre sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ise Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etmedir. Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme davranışı karşısında erkek öğretmenlerin baş etme stratejileri ise uyarma, doğru davranışı

gösterme, ceza ve velilerle görüşmedir. Diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama davranışı karşısında ise velilerle görüşme, ceza, aile eğitimi, yakından ilgi, fiziksel müdahale ve sınıf ortamından uzaklaştırmadır.

Araştırma sonunda elde edilen bulgularına göre ilkokulda görev yapan farklı cinsiyete sahip öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin algıları da farklılaşmaktadır. İlkokulda görev yapan erkek öğretmenlerin algılarına göre sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, öğretmene saygısızlık ile sınıf kurallarına uymama ve etkinliklerde diğerlerini rahatsız etmedir. Bayan öğretmenlerin algılarına göre sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ise izinsiz ve söz almadan konuşma ve sınıf kurallarına uymama ve etkinliklerde diğerlerini rahatsız etmedir.

Tablo 4.5. İlkokul Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Baş Etme Stratejileri

Cinsiyet	N	İstenmeyen Davranışlar	f	Çözüm Önerileri	f
Bay	11	Dikkat çekmeye çalışan öğrenciler	1	Öğrenciye yakından ilgi	1
		Derse karşı ilgisizlik ve önemsememe	3	Öğrencilere yakından ilgi	1
				Genel sözlü uyarı	1
		Derse hazırlıksız gelme	1	Velilerle görüşme	1
				Genel sözlü uyarı	3
		İzinsiz ve söz almadan konuşma	6	Ceza	2
				Velilerle görüşme	1
				Ödül	1
		Diğer öğrencileri rahatsız etme	1	Ceza	1
				Göz teması	1
				Fiziksel müdahale	1
				Velilerle görüşme	5
				Genel sözlü uyarı	3
		Öğretmene saygısızlık	7	Rehberlik servisinden destek	2
				Ödül	1
				Ceza	1
		Derse bölme ve dersin işlenişine engel olma	5	Genel sözlü uyarı	2
				Velilerle görüşme	2
				Ceza	2
				Ödül	1
		Dikkat Dağınıklığı	2	Rehberlik servisinden destek alma	2
		Derse hazırlıksız gelme	3	Velilerle görüşme	2

			Ceza	1	
			Velilerle görüşme	1	
		1	Umursamama	1	
			Fiziksel müdahale	1	
		2	Velilerle görüşme	2	
			Genel sözlü uyarı	2	
		3	Genel sözlü uyarı	3	
			Ceza	1	
		1	Genel sözlü uyarı	1	
Cinsiyet	N	İstenmeyen Davranışlar	f	Çözüm Önerileri	f
		Derse karşı ilgisizlik ve	2	Öğrencilere yakından ilgi	2
		Derse hazırlıksız gelme	1	Velilerle görüşme	1
				Genel sözlü uyarı	2
		İzinsiz ve söz almadan konuşma	2	Ceza	2
				Velilerle görüşme	1
				Uyarma	1
				Velilerle görüşme	2
		Öğretmene saygısızlık	2	Genel sözlü uyarı	2
				Rehberlik servisinden destek alma	1
				Genel sözlü uyarı	3
		Dersi bölme ve dersin işlenişine engel olma	3	Velilerle görüşme	1
				Ceza	1
				Umursamama	1
Bayan	19	Dikkat Dağınıklığı	1	Rehberlik servisinden destek alma	1
		Hazır bulunuşluk düzeyinin yetersizliği	1	Destekleyici program hazırlama	1
				Yakından ilgi	1
		Derse hazırlıksız gelme	1	Velilerle görüşme	1
				Ceza	1
		Sorumluluk almaktan kaçınma ve samimiyetsiz davranışlar	1	Velilerle görüşme	1
		Ders araç ve gereçlerinin eksikliği	1	Materyal teminini kendim yapıyorum	1
		Sınıf mevcudunun fazla olması	1		
		Derse geç gelme	1	Velilerle görüşme	1
				Genel sözlü uyarı	1
		Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde gürültü yapma	1	Genel sözlü uyarı	1
				Doğru davranışı gösterme	1

Tablo 4.6'ya göre mesleki kıdemi 1-10 yıl arasında olan ilkökul öğretmenlerinin en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar sınıf kurallarına

uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama ile izinsiz ve söz almadan konuşma davranışlarıdır. Mesleki kıdemi 1-10 yıl arasında olan öğretmenlerin sınıf kurallarına uymama ve etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme davranışları karşısında kullandıkları baş etme stratejileri; uyarma, doğru davranışı gösterme, ceza ve velilerle görüşmedir. Diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama davranışı karşısında; ceza, velilerle görüşme, aile eğitimi, yakından ilgi, fiziksel müdahale ve sınıf ortamından uzaklaştırmadır. İzinsiz ve söz almadan konuşma davranışları karşısında ise ceza, genel sözlü uyarı, uyarma ve velilerle görüşmedir. Mesleki kıdemi 11-20 yıl arasında olan İlkokul öğretmenlerinin en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar izinsiz ve söz almadan konuşma, öğretmene saygısızlık, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe ile diğer öğrencileri rahatsız etme davranışlarıdır. İzinsiz ve söz almadan konuşma davranışına karşılık kıdem yılı 11-20 yıl arası olan öğretmenlerin baş etme stratejileri; uyarma, genel sözlü uyarı, velilerle görüşme ve ödülüdür. Öğretmene karşı saygısızlık davranışı karşısında velilerle görüşme, ceza ve aile eğitimidir. Derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe davranışı karşısında velilerle görüşme, aile eğitimi, sosyal etkinliklere yer verme ve uyarmadır. Diğer öğrencileri rahatsız etme davranışı karşısında baş etme stratejileri ise fiziksel müdahale yani öğrencinin oturduğu yeri değiştirme, ceza ve göz teması şeklinde ortaya çıkmıştır. 21 yıl ve üstü öğretmenlerin algılarına göre en fazla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı ise derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememedir. Mesleki kıdemi 21 yıl ve üstü olan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında baş etme stratejileri; velilerle görüşme, aile eğitimi, sosyal etkinliklere yer verme, ödül ve ceza olarak tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre kıdem değişkenine göre öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışı algıları farklılaşmaktadır. Mesleki kıdemi 1-10 yıl arasında olan ilköğretim öğretmenlerinin en fazla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı sınıf kurallarına uymama ve diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama şeklinde ortaya çıkarken 11-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar izinsiz ve söz almadan konuşma, öğretmene saygısızlık, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe ile diğer

öğrencileri rahatsız etmedir. 21 yıl ve üstü kıdeme sahip ilkökul öğretmenlerin görüşlerine göre en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışları ise derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememedir.

Tablo 4.6. İlkokul Öğretmenlerinin Kıdemine Göre Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar ve Baş Etme Stratejileri

Kıdem	N	İstenmeyen Davranışlar	f	Çözüm Önerileri	f
1-10 yıl	17	Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme	5	Uyarma	3
				Doğru davranışı gösterme	2
				Ceza	2
				Velilerle görüşme	1
		İzinsiz ve söz almadan konuşma	4	Ceza	1
				Genel sözlü uyarı	1
				Uyarma	1
				Velilerle görüşme	1
		Öğretmene saygısızlık	3	Ödül	-
				Velilerle görüşme	2
				Ceza	2
				Aile eğitimi	-
		Diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama	5	Bilinçli medya	-
				Rehberlik servisinden destek	1
				Ceza	3
				Velilerle görüşme	2
		Derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe	1	Aile Eğitimi	2
				Yakından ilgi	1
				Fiziksel müdahale	1
				Sınıf ortamından uzaklaştırma	1
		Diğer öğrencileri rahatsız etme	2	Velilerle görüşme	2
				Aile eğitimi	1
				Sosyal etkinliklere yer verme	-
				Uyarma	-
		Diğer öğrencileri rahatsız etme	2	Ceza	-
				Ödül	-
				Fiziksel müdahale	-
				Fiziksel müdahale	1

				Ceza	1
				Göz Teması	-
		Dikkat dağınıklığı	3	Rehberlik servisinden destek	3
				Velilerle görüşme	-
		Öğrencilerin derste yemek yemeleri	2	Uyarma	2
				Velilerle görüşme	1
				Velilerle görüşme	1
		Dersi bölme ve dersin işlenişine engel olma	1	Uyarma	1
				Ceza	-
				Fiziksel ortamı iyileştirme	1
		Hiperaktivite ve istediği zaman sınıfta dolaşma	1	Rehberlik servisinden destek alma	1
				Velilerle görüşme	1
		Derste yorgun olma ya da uyuma	1	Uyarma	1
Kıdem	N	İstenmeyen Davranışlar	f	Çözüm Önerileri	f
11-20 yıl	8	Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme	1	Uyarma	2
				Doğru davranışı gösterme	1
				Ceza	1
				Velilerle görüşme	1
		İzinsiz ve söz almadan konuşma	2	Ceza	-
				Genel sözlü uyarı	3
				Uyarma	1
				Velilerle görüşme	1
				Ödül	1
		Öğretmene saygısızlık	2	Velilerle görüşme	2
				Ceza	1
				Aile eğitimi	1
				Bilinçli medya	-
				Rehberlik servisinden destek	-
		Derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe	2	Velilerle görüşme	1
				Aile eğitimi	2
				Sosyal etkinliklere yer verme	1
				Uyarma	1
				Ceza	-
				Ödül	-
				Fiziksel müdahale	1
		Diğer öğrencileri rahatsız etme	2	Fiziksel müdahale	2
				Ceza	1
				Göz Teması	1
Dikkat dağınıklığı	1	Rehberlik servisinden destek	1		
		Velilerle görüşme			
Öğrencilerin derste yemek yemeleri	1	Uyarma	1		
		Velilerle görüşme	1		
Dikkat çekmeye çalışan öğrenciler	1	Yakından ilgi	1		

				Velilerle görüşme	1
		Ders araç ve gereçlerinin eksikliği	1	Velilerle görüşme	1
		Proje görevlerini zamanında tamamlamama	1	Velilerle görüşme	1
Kıdem	N	İstenmeyen Davranışlar	f	Çözüm Önerileri	f
21 yıl ve üstü	5	Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme	1	Uyarma	1
				Doğru davranışı gösterme	1
				Ceza	-
				Velilerle görüşme	-
		Öğretmene saygısızlık	1	Velilerle görüşme	1
				Ceza	1
				Aile eğitimi	1
				Bilinçli medya	1
				Rehberlik servisinden destek	-
		Diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama	1	Ceza	1
				Velilerle görüşme	1
				Aile Eğitimi	-
				Yakından ilgi	1
		Derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe	2	Fiziksel müdahale	-
				Sınıf ortamından uzaklaştırma	-
				Velilerle görüşme	1
				Aile eğitimi	1
		Diğer öğrencileri rahatsız etme	1	Sosyal etkinliklere yer verme	1
				Uyarma	-
				Ceza	1
				Ödül	1
		Dersi bölme ve dersin işlenişine engel olma	1	Fiziksel müdahale	-
				Fiziksel müdahale	1
				Ceza	1
				Göz Teması	-
		Velilerle görüşme	1	Uyarma	-
				Ceza	1
				Fiziksel ortamı iyileştirme	-

Tablo 4.7’de göre görüleceği üzere sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar arasında İlkokul öğretmenlerini en çok rahatsız eden davranışlar izinsiz ve söz almadan konuşma, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, öğretmene saygısızlık, sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, diğer öğrencileri

rahatsız etme, öğrencilerin derste yemek yemeleri ve derste yorgun olma ya da uyuma olarak saptanmıştır.

Tablo 4.7. İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar Arasında En Çok Rahatsız Edenler

N	En Çok Rahatsız Eden Davranışlar	f
30	İzinsiz ve söz almadan konuşma	6
	Derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe	5
	Diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama	5
	Öğretmene saygısızlık	5
	Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme	4
	Diğer öğrencileri rahatsız etme	3
	Öğrencilerin derste yemek yemeleri	1
	Derste yorgun olma ya da uyuma	1

Tablo 4.8'e göre ilkokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları sinir, stres ve öfke ile mesleki tükenmişlik duygusunun yaşanmasına neden olmaktadır. Ayrıca istenmeyen davranışların mesleki doyumu azalttığı da tespit edilmiştir.

Tablo 4.8. İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Öğretmen Üzerindeki Etkileri

N	Öğretmen Üzerindeki Etkileri	f
30	Sinir, stres ve öfkeye neden olmaktadır	23
	Tükenmişlik yaşanmasına neden olmaktadır	7
	Mesleki doyumu azaltmaktadır	8

Tabo 4.9'a göre istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf içi etkinlikler ve sonuçları üzerindeki etkisi incelendiğinde istenmeyen davranışlar katılımcı görüşlerine göre, önceden belirlenen eğitimsel hedeflere ulaşılmasını engelliyor;

verimliliği olumsuz yönde etkiliyor. Ayrıca istenmeyen davranışlar diğer öğrencilerin aynı davranışları tekrarlanması açısından da olumsuz bir etkiye neden olmaktadır. İlkokul öğretmenlerinin algılarına göre istenmeyen davranışların sınıf içi etkinlikler ve sonuçları üzerindeki en önemli etkisi ise eğitim-öğretim faaliyetlerinin verimliliğinin olumsuz yönde etkilenmesi olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4.9. İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Sınıf İçi Etkinlikler ve Sonuçları Üzerindeki Etkileri

N	Sınıf İçi Etkinlikler ve Sonuçları Üzerindeki Etkileri	f
30	Verimliliği olumsuz etkilemektedir	18
	Önceden belirlenen hedeflere ulaşılmasını engelliyor	10
	Diğer öğrencileri aynı davranışların tekrarlanması açısından olumsuz etkilemektedir	8

İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetimi sırasında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının en önemli nedeni Tablo 4.10'a göre aile ilgisizliği olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.10. İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Nedenleri

N	İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri	f
30	Ailenin ilgisizliği	22
	Çevre	14
	Eğitim ve öğretime gereken önemin verilmemesi	6
	İnternet ve medya üzerinden öğrenilen olumsuz davranışlar	4
	Disiplin yaptırımlarının yetersizliği	2
	Öğretmenin itibarsızlaştırılması	3
	Öğrencinin okula yemek yemeden gelmeleri	2
	İlkokul 1.sınıf kayıtlarının erken yaşta yapılması	1

Katılımcı görüşlerine göre diğer nedenler çevre, eğitim ve öğretime gereken önemin verilmemesi, internet ve medya üzerinden öğrenilen olumsuz davranışlar, disiplin yaptırımlarının yetersizliği, öğretmenin itibarsızlaştırılması, öğrencilerin

okula yemek yemeden gelmeleri, ilkokul 1.sınıf kayıtlarının erken yaşta yapılması olarak tespit edilmiştir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

Nitel araştırmalar diğer araştırma türlerinden farklı olarak araştırmacılara sınırlı bir genelleme imkânı sunar. Araştırma sonunda ortaya çıkan sonuçlar çerçevesinde genelleme yoluna gidilmemekle beraber bir takım bulgular saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre saptanan en önemli bulgular sınıfta en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışların sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, izinsiz ve söz almadan konuşma, öğretmene saygısızlık, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe, diğer öğrencileri rahatsız etme ve dikkat dağınıklığıdır. Katılımcıların istenmeyen davranışlar karşısında önerdikleri baş etme stratejileri ise rehberlik servisinden destek alma, öğrencilerle yakından ilgi, genel sözlü uyarı, uyarı, velilerle görüşme, ödül, ceza, göz teması kurma, fiziksel müdahale yani öğrencinin yerini değiştirme ile umursamamadır. Ayrıca araştırmada ortaya çıkan öğretmen görüşlerinin ve baş etme yöntemleri probleme ilişkin yapılan araştırmaların önemli bir kısmının bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen bulguları alan yazındaki benzer araştırmaların bulgularıyla karşılaştırarak ele aldığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşabiliriz:

1. İlkokul öğretmenlerinin algılarına göre sınıfta en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışları sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, izinsiz ve söz almadan konuşma, öğretmene saygısızlık, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe, diğer öğrencileri rahatsız etme ve dikkat dağınıklığıdır. Bunun dışında öğrencilerin derste yemek yemeleri, hiperaktivite ve istediği zaman sınıfta dolaşma, ders araç ve gereçlerinin eksikliği, proje görevlerini zamanında tamamlamama, derste yorgun olma ya da uyuma diğer istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. Benzer şekilde Gündoğdu (2013:74) tarafından yapılan bir çalışmada sınıf öğretmenleri sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışları; izin almadan konuşma, dersin işlenişini engelleme, derse karşı ilgisizlik, diğerlerini rahatsız etme, ders dışında

karşılaştıkları problemleri sınıf ortamına taşıma, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddette bulunma, sınıf içerisinde dolaşma, diğerlerinin eşyasını izinsiz alma, öğretmeni aldatmaya çalışma, arkadaşlarına not yazma, ders sırasında uyuma ve istediği zaman yemek yeme olarak belirtmektedir. Araştırma sonuçlarıyla örtüşen diğer araştırmalar ise şöyledir: “İlköğretim okulları birinci kademedeki görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri” başlıklı çalışmada Şenay (2011:160), öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını; dersin işleniş sırasında arkadaşlarını rahatsız etme, etkinlikler sırasında gereksiz yere konuşma, ders için gerekli araç gereçlerin hazır olmaması, diğerlerine zarar verme, eşyalarını izinsiz kullanma ve verilen görevleri yerine getirmeme olarak bulduğunu belirtmektedir.

“Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri” başlıklı çalışmada Çetin (2013) amacını sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışları saptamak ve bu davranışlar karşısında çözüm önerilerini belirlemek olarak belirtmektedir. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 öğretim yılında Gümüşhane, Muş ve Samsun gibi farklı illerde görev yapan 37 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya göre sınıf öğretmenlerinin sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; “izinsiz ve söz almadan konuşma, etkinlik sırasında dikkat dağınıklığı ve sürekli hareket halinde olma”, “diğerlerini şikayet etme” olarak bulunmuştur.

Yüksel (2005:103) amacı ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğrencilerinde görülen istenmeyen davranışların tüm öğrenciler içindeki oranını belirlemek ve istenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin başvurdukları yöntemleri ortaya çıkarmak olan bir araştırma yaptığını belirtmektedir. Araştırmanın evrenini Afyon ili merkezinde 2003-2004 öğretim yılında görev yapan 270 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklemini 114 öğretmenin oluşturduğu çalışmada öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışlarını etkinlikler sırasında dikkat dağınıklığı, sınıf içerisinde izinsiz dolaşmak, verilen görevleri yerine getirmemek,

dersin işlenişine katılmamak, ders dışı şeylerle ilgilenmek, diğerlerini şikâyet etmek ve kavga etmek olarak saptamıştır.

Araştırma sonuçlarıyla örtüşen diğer araştırmalar; Kandemir (2016), Serttaş (2016), Gündoğdu (2013), Çankaya ve Çanakçı (2011), Sarıtaş (2006), Keskin (2009), Dönmez ve Cömert (2009), Kapucuoğlu Tolunay (2008), Gürşimşek ve Saygılı (2008), Kahraman (2006), Neyişci Karakaş (2005) ve Wragg ve Dooley (1996) tarafından yapılan araştırmalardır.

2. Araştırmaya göre ilkokulda görev yapan bayan öğretmenlerin algılarına göre sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı izinsiz ve söz almadan konuşmadır. İzinsiz ve söz almadan konuşma davranışı karşısında bayan öğretmenlerin çözüm önerileri ise ceza, genel sözlü uyarı, uyarma ve velilerle görüşmedir. Bunun dışında sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, öğretmene saygısızlık, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe, diğer öğrencileri rahatsız etme, dikkat dağınıklığı, öğrencilerin derste yemek yemeleri, dersi bölme ve dersin işlenişine engel olma, dikkat çekmeye çalışan öğrenciler, hiperaktivite ve istediği zaman sınıfta dolaşma, ders araç ve gereçlerinin eksikliği, proje görevlerini zamanında tamamlamama ile derste yorgun olma ya da uyuma bayan öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları diğer istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. İlkokulda çalışana erkek öğretmenlerin algılarına göre sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ise Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etmedir. Sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme davranışı karşısında erkek öğretmenlerin baş etme stratejileri ise uyarma, doğru davranışı gösterme, ceza ve velilerle görüşme, ceza, aile eğitimi, yakından ilgi, fiziksel müdahale ve sınıf ortamından uzaklaştırmadır.

Araştırma sonunda elde edilen bulgularına göre ilkokulda görev yapan farklı cinsiyete sahip öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin algıları da farklılaşmaktadır. İlkokulda görev yapan erkek öğretmenlerin algılarına göre sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; diğerlerine fiziksel ve sözel

şiddet uygulama, öğretmene saygısızlık ile sınıf kurallarına uymama ve etkinliklerde diğerlerini rahatsız etmedir. Bayan öğretmenlerin algılarına göre sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ise izinsiz ve söz almadan konuşma ve sınıf kurallarına uymama ve etkinliklerde diğerlerini rahatsız etmedir. Benzer şekilde Şentürk (2010:64) tarafından yapılan araştırmada istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmen tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Van ilinde görev yapan 191 erkek ve 170 bayan öğretmen olmak üzere toplam 361 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre istenmeyen davranışlar karşısında öğretmen tutumlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre istenmeyen öğrenci davranışları karşısında bayan öğretmenler erkek öğretmenlere karşı daha olumsuz bir tutuma sahiptir.

Cetin (2013:261) tarafından yapılan araştırmada bayan öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; etkinliklerde dikkat dağınıklığı ve sürekli hareket halinde olma ile derste izinsiz ve söz almadan konuşmadır. “Etkinliklerde dikkat dağınıklığı ve sürekli hareket halinde olma” davranışı karşısında çözüm önerileri öğrenci öğretmen masasına yakın bir yerde oturtma ve uyarmadır. “İzinsiz ve söz almadan konuşma” davranışı karşısında ise ceza verme ve görmezden gelme olarak saptanmıştır. Erkek öğretmenlerin sınıf yönetiminde en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; öğrencilerin birbirlerini şikâyet etmesi ve öğrenci devamsızlığıdır. Öğrencilerin birbirlerini şikâyet etmesi karşısında çözüm önerileri uyarma ve öğrencileri dinlemedir.

3. Araştırmada katılımcı görüşlerine göre mesleki kıdemi 1-10 yıl arasında olan ilkokul öğretmenlerinin en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar sınıf kurallarına uymama, etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama ile izinsiz ve söz almadan konuşma davranışlarıdır. Mesleki kıdemi 1-10 yıl arasında olan öğretmenlerin sınıf kurallarına uymama ve etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme davranışları karşısında kullandıkları baş etme stratejileri; uyarma, doğru davranışı gösterme, ceza ve velilerle görüşmedir. Diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama davranışı karşısında; ceza, velilerle

görüşme, aile eğitimi, yakından ilgi, fiziksel müdahale ve sınıf ortamından uzaklaştırmadır. İzinsiz ve söz almadan konuşma davranışları karşısında ise ceza, genel sözlü uyarı, uyarma ve velilerle görüşmedir. Mesleki kıdemi 11-20 yıl arasında olan İlkokul öğretmenlerinin en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar izinsiz ve söz almadan konuşma, öğretmene saygısızlık, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe ile diğer öğrencileri rahatsız etme davranışlarıdır. İzinsiz ve söz almadan konuşma davranışına karşılık kıdem yılı 11-20 yıl arası olan öğretmenlerin baş etme stratejileri; uyarma, genel sözlü uyarı, velilerle görüşme ve ödündür. Öğretmene karşı saygısızlık davranışı karşısında velilerle görüşme, ceza ve aile eğitimidir. Derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe davranışı karşısında velilerle görüşme, aile eğitimi, sosyal etkinliklere yer verme ve uyarmadır. Diğer öğrencileri rahatsız etme davranışı karşısında baş etme stratejileri ise fiziksel müdahale yani öğrencinin oturduğu yeri değiştirme, ceza ve göz teması şeklinde ortaya çıkmıştır. 21 yıl ve üstü öğretmenlerin algılarına göre en fazla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı ise derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememedir. Mesleki kıdemi 21 yıl ve üstü olan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında baş etme stratejileri; velilerle görüşme, aile eğitimi, sosyal etkinliklere yer verme, ödül ve ceza olarak tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre kıdem değişkenine göre öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışı algıları farklılaşmaktadır. Mesleki kıdemi 1-10 yıl arasında olan ilkokul öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı sınıf kurallarına uymama ve diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama şeklinde ortaya çıkarken 11-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar izinsiz ve söz almadan konuşma, öğretmene saygısızlık, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe ile diğer öğrencileri rahatsız etmedir. 21 yıl ve üstü kıdeme sahip ilkokul öğretmenlerin görüşlerine göre en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışları ise derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememedir. Benzer şekilde Şenay (2011:164) tarafından yapılan çalışmada mesleki kıdemi 1-5 yıl arası olan öğretmen ve yöneticilerin öğrenci ve sınıf dışı etkenlerden kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla daha sık karşılaştıkları saptanmıştır. Buna karşılık “Gaziantep ili Araban ilçesindeki

ilköğretim okullarında sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen tutumlarının incelenmesi” başlıklı araştırmasında Kandemir’in (2016) bulduğu sonuçlar ile araştırmanın sonuçları örtüşmemektedir. Araştırmanın örneklemini Gaziantep ili Araban ilçesinde görev yapan 200 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmen tutumları kıdem değişkeni açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer şekilde Çelikkaleli vd. (2009), Kahraman (2006) ve Mursal (2005:61) tarafından yapılan araştırmalarda da cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının yönelik öğretmen tutumlarının, kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonuç; 73 Çelikkaleli ve diğ.’nin (2009), Mursal’ın (2005:61) ve Kahraman’ın (2006) çalışmalarıyla örtüşürken, Ekici ve Ekici’nin (2014) çalışmasıyla örtüşmemektedir.

Kundakçı (2002) ise araştırma sonuçlarına göre tecrübeli öğretmenlerin istenmeyen davranışlar konusunda daha sabırlı olduklarını mesleki açıdan genç ve tecrübesiz görülen öğretmenlerin ceza yöntemine daha sık başvurduklarını tespit etmiştir. Ayrıca kıdemi az öğretmenler istenmeyen davranışlarla daha sık karşılaşmaktadır.

4. Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullandıkları baş etme stratejileri ise rehberlik servisinden destek alma, öğrencilerle yakından ilgi, aile eğitimi, bilinçli medya, genel sözlü uyarı, uyarı, velilerle görüşme, ödül, ceza, göz teması kurma, fiziksel müdahale yani öğrencinin yerini değiştirme ile umursamamadır. Benzer şekilde Çetin’in (2013:260) yaptığı çalışmaya göre istenmeyen öğrenci davranışları karşısında sınıf öğretmenlerinin başvurdukları yöntemler uyarma, umursamama, rehberlik servisinden destek alma, sosyal etkinliklere yer verme, görev verme ve öğrenciyi öğretmen masasına yakın olacak bir yere oturtmasını sağlamadır.

Sipahioğlu (2008:85), “İlköğretim 1.Kademedeki Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Önerileri” başlıklı araştırmasının evrenini 2007-

2008 öğretim yılında İzmir ili Narlıdere ilçesinde bulunan 10 ilköğretim okulunun oluşturduğunu belirtmektedir. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında sınıf öğretmenlerinin baş etme stratejileri öğretmen görüşlerine göre “İstenen ve istenmeyen öğrenci davranışlarını açık bir şekilde anlatırım.”, “Öğrencilerim arasında ayırım yapmam. Onlara karşı eşit ve adil davranırım.”, “Sınıf başkanını öğrencilerin seçmesini sağlarım.”, “Öğrencilerle ders dışı zamanlarda da yakından ilgilenirim.”, “İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaştığımda cezalandırırım.” ve “İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaştığımda ödüllendiririm.” olarak saptanmıştır.

Kahraman (2006:135-136) amacı ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarının önüne geçilmesine yönelik öğretmen ve öğrenci önerilerinin saptanması olan bir araştırma yaptığını belirtmektedir. Araştırmanın örneklemini Edirne İlinin merkez ilçelerinde bulunan 15 ilköğretim okulu okulunda görev yapmakta olan 136 öğretmen ile bu okullarda öğrenim gören 236 ilköğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında başvurdukları baş etme stratejileri; “Öğrencimin ismini söylemeden, “Çoğunlukla” tüm sınıfa kuralları hatırlatırım.”, “Öğrencimle “Çoğunlukla” göz teması kurarım.”, “Öğrencimi “Çoğunlukla” beden dili ile uyarırım.”, “Öğrencimin “Bazen” yerini değiştiririm.”, ““Bazen” öğrencimin ailesi ile görüşürüm.” Olarak saptanmıştır. Ayrıca Kahraman (2006) tarafından yapılan araştırmada istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin başvurdukları baş etme stratejilerinin öğretmen görüşlerine göre cinsiyet değişkeni açısından ($t=1,82$ $p<0,05$) anlamlı bir şekilde değişmediği de tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarıyla örtüşen diğer araştırmalar; Çankaya ve Çanakçı (2011), Keleş (2010), Sipahioğlu (2008), Kapucuoğlu Tolunay (2008), Alkan (2007), Yıldız (2006), Kahraman (2006) ve Sarıtaş (2006) tarafından yapılan araştırmalardır.

5. Araştırmaya göre sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar arasında İlkokul öğretmenlerini en çok olumsuz etkileyen davranışlar izinsiz ve söz almadan konuşma, derse yeterli ilgi göstermeme ve dersi önemsememe, diğerlerine fiziksel ve sözel şiddet uygulama, öğretmene saygısızlık, sınıf kurallarına uymama,

etkinliklerde diğerlerini rahatsız etme, diğer öğrencileri rahatsız etme, öğrencilerin derste yemek yemeleri ve derste yorgun olma ya da uyuma olarak saptanmıştır.

6. Araştırma bulgularına göre ilkokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları sinir, stres ve öfke ile mesleki tükenmişlik duygusunun yaşanmasına neden olmaktadır. Ayrıca istenmeyen davranışların mesleki doyumunu azalttığı da tespit edilmiştir.

7. Araştırma sonucuna göre istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf içi etkinlikler ve sonuçları üzerindeki etkisi incelendiğinde istenmeyen davranışlar katılımcı görüşlerine göre, önceden belirlenen eğitimsel hedeflere ulaşılmasını engelliyor; verimliliği olumsuz yönde etkiliyor. Ayrıca istenmeyen davranışlar diğer öğrencilerin aynı davranışları tekrarlanması açısından da olumsuz bir etkiye neden olmaktadır. İlkokul öğretmenlerinin algılarına göre istenmeyen davranışların sınıf içi etkinlikler ve sonuçları üzerindeki en önemli etkisi ise eğitim-öğretim faaliyetlerinin verimliliğinin olumsuz yönde etkilenmesi olarak tespit edilmiştir.

8. Katılımcı görüşlerine göre ilkokul öğretmenlerinin sınıf yönetimi sırasında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının en önemli nedeni Tablo 4.10'a göre aile ilgisizliği olarak ortaya çıkmaktadır. Katılımcı görüşlerine göre diğer nedenler çevre, eğitim ve öğretime gereken önemin verilmemesi, internet ve medya üzerinden öğrenilen olumsuz davranışlar, disiplin yaptırımlarının yetersizliği, öğretmenin itibarsızlaştırılması, öğrencilerin okula yemek yemeden gelmeleri, ilkokul 1.sınıf kayıtlarının erken yaşta yapılması olarak tespit edilmiştir. Benzer şekilde Gündoğdu (2013:75) tarafından yapılan çalışmada katılımcı görüşlerine göre istenmeyen davranışlara kaynaklık eden etkenler ailenin eğitim durumu, yanlış arkadaş seçimi, okulun fiziksel koşulları, ailenin ekonomik durumu, medyanın rolü sınıf dışı etkenler olarak görülürken diğerleriyle ilişkiler, sınıfın fiziki koşulları, öğretmen yeterliliği sınıf içi etkenler olarak tespit edilmiştir.

Şenay (2011:161) tarafından yapılan çalışmada da katılımcı görüşlerine göre istenmeyen davranışlara kaynaklık eden nedenler olarak öğretmenlerin derse ön hazırlık yapmadan gelmesi, öğretmenin öğrenciler arasında ayırım yapması, kullanılan öğretimsel stratejilerin öğrencilerin farklı ilgi ve yeteneklerine hitap

etmemesi, yanlış arkadaş seçimi, okulların ve dersliklerin fiziki yetersizliği, çevre ve aile eğitiminin yetersizliği olarak saptanmıştır.

5.2 Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçları ışığında araştırmacılar ve uygulayıcılar için bir takım öneriler sunulmuştur.

5.2.1 Uygulayıcılara Öneriler

1. İstenmeyen öğrenci davranışlarının bilinmesi ve baş etme stratejilerinin etkili uygulanması açısından öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerinin artırılması önemlidir. Bu nedenle istenmeyen öğrenci davranışları, kaynakları, sonuçları ve istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri konusunda hizmet içi eğitim seminerlerine önem verilmesi ve katılım konusunda öğretmenlerin teşvik edilmesi önerilebilir.

2. Her öğrencini farklı yetenekleri ve farklı ilgi alanları vardır. Öğretmenin sınıf yönetiminde bireysel farklılıkları çok iyi gözlemlemesi ve yapacağı tüm etkinlikleri bu durumu göz önünde bulundurarak planlaması gerekmektedir. Bundan dolayı öğretim programları ve dersliklerin fiziksel ortamları öğrencilerin farklı ilgi ve yeteneklerine cevap verecek şekilde yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin bu doğrultuda öğretim stratejilerini uygulamaları ve alandaki gelişmeleri takip etmeleri önerilebilir.

3. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre mesleki kıdemi 1-10 yıl arası olan öğretmenler diğerlerine göre sınıf yönetiminde daha sık istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşmaktadır. Mesleki açıdan yetersiz ya da tecrübesiz olarak değerlendirilebilecek bu öğretmenlerin mesleki açıdan olgunlaşmış tecrübe sahibi öğretmenlerle eşleştirilerek akran denetimi ya da bilgi ve deneyim paylaşımı yoluyla sınıf yönetimi konusundaki eksiklikleri giderilebilir. Ayrıca konuya yönelik hizmet içi eğitimlerde mesleki kıdemi 1-10 yıl arası olan öğretmenlere öncelik verilmesi önerilebilir.

4. İstenmeyen öğrenci davranışları arasında en sık karşılaşılan davranışlardan biri “Öğretmene saygısızlık olarak saptanmıştır. Okul yöneticilerinde başlayarak eğitim yöneticilerinin tamamı ve bu konuda ki politikalara yön verenler öğretmen sosyal statüsü ve saygınlığı konusunda daha yapıcı tutum ve davranışlar sergileyebilirler. Özellikle bu konuda katılımcı görüşlerine göre ön plana çıkan medyanın rolü ve aile eğitimi konusunda da gerekli yapıcı tedbirlerin alınması önerilebilir.

5.2.2 Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırmanın evreni Gaziantep ilinde görev yapan sınıf öğretmenleriyle sınırlıdır. Araştırma farklı illerde ve farklı atama branşları üzerinde yapılarak yeniden değerlendirilebilir.

2. Araştırmada istenmeyen davranışlar konusunda sadece öğretmen görüşlerine yer verilmesi araştırmanın sınırlılıkları arasındadır. Öğretmen görüşlerinin yanında öğrenci görüşlerinin de yer aldığı nitel ve nicel araştırmalarla istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin baş etme stratejileri yeniden araştırılabilir.

3. Araştırma nicel araştırma yöntemleri ya da her ikisinin de yer aldığı karma yöntemlerle yeniden araştırılabilir. Ayrıca istenmeyen davranışlarla ailenin gelir durumu, ailenin eğitim durumu, akademik başarı ve sınıfın fiziki koşulları gibi değişkenler arasındaki ilişkiler saptanmaya çalışılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, E. (2005). *Sınıf Yönetimi Sınıf Yönetimiyle İlgili Genel Olgular*. Pegem A Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara ss.1-42.
- Akar, İ. (2003). *Sınıf Yönetimi Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Etmenler*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss.79-81.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13):343-361.
- Akçadağ, T. (2007). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.298-301.
- Akçadağ, T. (2012). *Etkili Sınıf Yönetimi Sorun Davranışların Yönetimi*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.269-302.
- Arends, R.I. (1997). *Classroom Instruction and Management*, McGraw-Hill Companie, USA, s.44-45
- Arıcak, T. (2011). *Sınıf Yönetimi*. Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, ss.222-225.
- Arık, A. (2015). *Ortaokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları; Nedenleri Sonuçları ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi Kahramanmaraş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.36-39.
- Aydın, B. (2004). Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Öğretmenlerin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 39(39):326-337.
- Aytekin, H. (2006). *Sınıf Yönetimi Çağdaş Sınıf Yönetimi Yaklaşımında İdeal Öğretmen Modeli*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.95-101.
- Bacanlı, H. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Nobel Yayınları, Ankara, ss.27.
- Barriball, K.L. ve While, A. (1994). Collecting data using a semi-structured interview: A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing*, 19(2):328-335.

- Başaran, İ.E. (1992). *Örgütsel Davranış*. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, Ankara, ss.304-306.
- Başar, H. (2004). *Sınıf yönetimi*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.31-174.
- Başaran, E. (2000). *Eğitim Yönetimi Nitelikli Okul*. Feryal Matbaası, Ankara, ss.49-54.
- Bilge, Y. (2003). *Etkili Öğretmen*, İstanbul, ss.107.
- Binbaşoğlu, C. (1994). *Genel Öğretim Bilgisi: İlk ve Orta Dereceli okul Öğretmenleri İçin Öğretimde İlke, Yöntem ve Teknikler*. Binbaşoğlu Yayınları, Ankara, ss.41-59.
- Black, S. (2005). Listenning to Students. *American School Board Journal*, November:39-41.
- Bursalıoğlu, Z. (1987). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, Ankara, ss.26-35.
- Celep, C. (2000). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.54-56.
- Ceyhan, E. (2013). *Eğitim Psikolojisi*. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Ankara, ss.89.
- Cothran, D., Kulinna, P. H., ve Garrahy, D. (2009). Attributions for and consequences of student misbehavior. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 14 (2):155-167.
- Creswell, J. (2009). *Research Design:Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Sage Publications, Los Angeles, CA, pp.190-193.
- Cüceloğlu, D. (2000). *İçimizdeki Çocuk*. Kırmızı Kitabevi, İstanbul, ss.31.
- Cüceloğlu, D. (2003). *İletişim Donanımları*. Remzi Kitabevi, İstanbul, ss.34.
- Çalık, T. (2007). *Sınıf Yönetimi Sınıf Yönetimi ve Özellikleri*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.149-167.
- Çelik, K. (2012). *Etkili Sınıf Yönetimi Disiplin Oluşturma Ve Kural Geliştirme*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.237-267.

- Çelik, V. (2009). *Sınıf Yönetimi*. Nobel Yayıncılık, Ankara, ss.160.
- Çetin, B.(2013). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1):259-263
- Çifçili, V. (2009). Sınıf İçi Disiplinde Otorite. *Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(11):91-103.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K., Oğuz, E. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: Odak grup görüşmesi, *Kuramsal Eğitim Bilim*, 4(1):95-107.
- Dağlı, A., ve Baysal, N. (2011). İlköğretim II. Kademedeki Görevli Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına ve Bunların Çözüm Yollarına İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38):61-78.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss.36-39.
- Demirtaş, H. (2012). *Etkili Sınıf Yönetimi Sınıf Yönetiminin Temelleri*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.1-37.
- Durmuş, A., Otrar, M., ve Ekşi, H. (2011). *Sınıf Yönetimi*. Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, ss.35.
- Durukan, H. ve Öztürk, H.İ. (2005). *Sınıf Yönetimi*, Lisans Yayıncılık, İstanbul, ss.174-175.
- Ekinci, C., ve Burgaz, B. (2009). İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (22):93.
- Eksi, H. (2004). "Sınıfta Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara Karşı Geliştirilecek Önlemler", *Sınıf Yönetimi* (Ed. M. Gürsel, H. Sarı, B. Dilmaç), Eğitim Kitabevi, Konya, ss.326.
- Erden, M. (2005). *Sınıf Yönetimi*. Epsilon Yayınevi, İstanbul, ss.45-51.
- Erden, M., ve Akman, Y. (1997). *Eğitim Psikolojisi*. Arkadaş Yayınevi, Ankara, ss.97.

- Erdoğan, İ. (2011). *Sınıf Yönetimi*. Alfa Yayınları, İstanbul, ss.11-18.
- Ergin, M. (2015). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullandıkları Stratejiler (Kırıkkale İl Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- Erkılıç, T. (2012). *Etkili Sınıf Yönetimi Zaman Yönetimi*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.125-148.
- Gardner, H. (1991). *The Unschooled Mind: How Children Think and How Schools Should Teach*. Basic Books, New York.
- Gordon, T. (2001). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. Sistem Yayıncılık, İstanbul, ss.132-165.
- Güleç, S., Sezer, G., ve Karaman, P. (2009). Sınıf ve Branş Öğretmen Adaylarının Sınıf Kurallarının Belirlenmesi ve Uygulanma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22):58-81.
- Gündoğdu, S. (2013). *İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri ve Bu Davranışlara Karşı Uyguladıkları Stratejiler*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güven, M. (2005). *Sınıf Yönetimi Anne-Baba ile İlişkiler*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss.233-246.
- Harlan, J.C. and Rowland, S.T. (2002). *Behavior Management Strategies For Teachers*, Illinois, ss.12
- Hesapçıoğlu, M. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul, ss.30
- Humphreys, T. (1998). *Disiplin Nedir? Ne değildir?* Epsilon Yayıncılık, İstanbul, ss.44-45.
- İftar, E. (2013). *Eğitim Psikolojisi*. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Ankara, 178.

- İnal, K. (1996). *Eğitimde İdeolojik Boyut*. Doruk Yayıncılık, Ankara .
- Izgar, H. (2011). *Sınıf Yönetimi*. Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, ss.201.
- Kadioğlu, F., Polat, F. (2002). *Sınıf Rehber Öğretmenliği El Kitabı*, İstanbul, ss.25-26.
- Kahraman, C. (2006). *Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesi ve Giderilmesine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Edirne İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kalaycı, N. (2005). İlköğretim Okulu Öğrencileri Okullarında Hangi Durumları Problem Olarak Algılanmaktadır. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 42:167-193.
- Kandemir, F. S. (2016). *Gaziantep İli Araban İlçesindeki İlköğretim Okullarında Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüleri Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Kapucuoğlu Tolunay, A. (2008). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Baş etme Yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Bursa.
- Karadağ, E., ve Öney, A. (2006). İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf-İçi Olumsuz Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1):122.
- Keleş, Z. (2010). *İlköğretim Okulları Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

- Keskin, R. (2009). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş etmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Kılbaş, Ş. (2003). *Sınıf Yönetimi*, Akademisyen Kitabevi, Adana, ss.212.
- Koç, M. (2001). *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.133.
- Konur, B., ve Konur, K. (2014). Sınıf Ortamında İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Öğretmen Stratejileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8):222.
- Koşar, E. (2003). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.171.
- Kreftin, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45(3):214-222.
- Kundakçı, B. (2002). 5. Sınıf Öğretmenlerinin Cezayı Tercih Nedenleri. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köktaş, K. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Nobel Kitapevi, Adana, ss.126-132.
- Küçükahmet, L. (2004). *Sınıf Yönetimi*. Nobel Yayınevi, Ankara, ss.73.
- Kyriacou, C., ve Martín, J. (2009). Beginning secondary school teachers' perceptions of pupil misbehaviour in Spain. *Teacher Development*, 14(4):415-426.
- Lemlech, J. (1988). *Classroom Management. Second Edition*. Longman Inc, New York.
- Lincoln, Y.S., Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications. CA:USA, pp.42-44.
- Molcho, S. (2007). *Çocuk Beden Dili*. Delta Yayınları, İstanbul, ss.148.
- Mursal, E. (2005). *İlköğretim I. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçinde İstenmeyen Davranışlar Göstermesine Neden Olan Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Nelsen, J., Lott, L., and Glenn, S. (2002). *Sınıfta Pozitif Disiplin*, Hayat Yayınları, İstanbul, ss.112.
- Oktay, A. (2001). *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi Yüzyılda Yeni Eğilimler ve Eğitim*. Serdar Yayınları, İstanbul, ss.77-81.
- Okutan, M. (2004). *Sınıf Yönetiminde Betimsel çalışmalar*. Pegem A Yayıncılık, Ankara:19-27.
- Özdemir, İ. (2004). *Sınıf Yönetimi*. Asil Yayın Dağıtım.Ltd.Şti., Ankara, ss.272-281.
- Özcan, A.O. (1999). *Öğretmenliğin İç Yüzü*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, ss.85-86.
- Özkılıç, R. (2005). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar Sınıfta Zaman Yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.85-102.
- Özsoy, O. (2004). *Etkin Öğrenci Etkin Öğretmen Etkin Eğitim*. Hayat Yayıncılık, İstanbul, ss.58.
- Öztürk, B. (2007). *Sınıf Yönetimi*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss.156-167.
- Öztürk, H.İ.ve İra, N. (2006). *Sınıf Yönetimi* (Ed. M.Yalçinkaya, İ.Günbayı), Lisans Yayınları, İstanbul, 2006.
- Özyürek, M. (1996). *Sınıfta Davranış Yönetimi*. Karatepe Yayınları, Ankara, ss.21.
- Pehlivan Aydın, İ. (2002). *Alternatif Okullar*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss.71-73.
- Sadık, F. (2006). *Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Edilme Stratejilerinin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi ve Güvengen Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş etme Stratejilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Sarı, H. (2011). *Sınıf Yönetimi*. Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, ss.3.
- Sarı, H., ve Dilmaç, B. (2004). *Sınıf Yönetimi Sınıf Yönetiminin Temelleri*. Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, ss.70-98.

- Sarıtaş, M. (2003). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.74.
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen Adaylarının Değerlendirmelerine Göre Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Değiştirmek ve Düzeltmek Amacıyla Yararlanılan Stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19(1):169.
- Sertaş, O. (2013). *Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemede Öğretmenlerin Kullandığı Yöntemler*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Denizli.
- Shenton, A.K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22(2):63-75.
- Sinkovics, R.R., Penz, E. ve Ghauri, P.N. (2008). Enhancing the trustworthiness of qualitative research in international business. *Management International Review*, 48(6):689-714.
- Sipahioğlu, E. (2008). *İlköğretim I. Kademedeki Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Önerileri (Narlıdere İlçesi Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı.
- Stuart, H. (1994). Teachers' perceptions of student behaviours: a study of NSW secondary teachers. *Educational Psychology*, 14(2):216.
- Şahin, S., ve Arslan, M. (2014). Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Öğretmen Stratejilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2):1401.
- Şenay, K. (2011). *İlköğretim Birinci Kademedeki Görevli Yönetici ve Öğretmen Algılarına Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Önleme Yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

- Şentürk, E. (2010). *İlköğretim Okullarında Sınıf İçinde Gözlenen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Şentürk, H., ve Oral, B. (2008). Türkiye’de Sınıf Yönetimi İle İlgili Yapılan Bazı Araştırmaların Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26):1-26.
- Taş, A. (2012). *Etkili Sınıf Yönetimi, Sınıf Yönetimini Etkileyen Etkenler*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.35-39.
- Tertemiz, N. (2006). *Sınıf Yönetimi Sınıf Yönetimi ve Disiplin*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.68.
- Teymuroğlu, B. (2011). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Öğretmenlerin Sınıf İçerisinde Gözlemledikleri İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etmede Kullanılabilecek Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Bilim Dalı, Niğde.
- Tok, Ş. (2012). *Etkili Sınıf Yönetimi, Öğretimin Yönetimi*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss.83-122.
- Tomul, E. (2007) "*Sınıfta Öğretmen Öğrenci İletişimi*", *Etkili Sınıf Yönetimi* (Ed. Kıran, H.), Anı Yayınları, Ankara, ss.164.
- Topses, G. (2007). *Sınıf Yönetimi, Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Psikolojik Etkiler ve Sorunlar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.11-39.
- Tulley, M., ve Chiu, L. H. (1998). Children perceptions of the effectiveness of classroom discipline techniques. *Journal of Instructional Psychology*, 25(3):189.
- Tümkiye, S. (2005). Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Anlayışları ve Tükenmişlikle İlişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(44):553.

- Türnüklü, A. (2000). Türk ve İngiliz İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranış Yönetim Stratejilerinin Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(3):449-450.
- Ünal, S., ve Ada, S. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul, ss.101-109.
- Wragg, E. C. and Dooley, P. A. (1996). *Class management during teaching practice, Classroom teaching skills*, (Ed. by E. C. Wragg), London: Routledge, pp.21-46.
- Yaka, A. (2006). *Sınıf Yönetimi, Sınıf Yönetimi Modelleri*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.37-44.
- Yalçinkaya, M. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Okul ve Sınıf Ortam*. Lisans Yayıncılık, İstanbul, ss.79-84.
- Yalçinkaya, M. ve Küçükkaragöz, H. (2006). *Sınıfta Disiplin Kuralları Belirleme ve Uygulaması Sınıf Yönetimi*. Ankara, ss.126.
- Yavuzer, H. (2002). *Ana – Baba ve Çocuk*. Remzi Kitabevi, İstanbul, ss.23-25.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin .
- Yigit, B. (2004). "*Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışlarının Yönetimi*", Sınıf Yönetimi (Ed. Şişman, M. ve Turan, S.), Pegem Akademi Yayıncılık Ankara, ss.176.
- Yüksel, A. (2005). *İlköğretim 1. Kademe 1., 2. ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem ve Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Afyon.
- Zuckerman, J. T. (2007). Classroom Management in secondary schools: A study of student teachers successful strategies. *American Secondary Education*, 35(2):4-16.

EKLER**EK-1 İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Uygulama İzni**

Evrak Tarih,ve Sayısı: 02/06/2017-E.10884

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sayı :62927161/302.08.01/E.10884
Konu :Araştırma İzin Talebi

02/06/2017

GAZİANTEP İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden Elif OYMAK "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri" adlı tezinde kullanmak üzere, Gaziantep ili Şahinbey İlçesi Mahmut Güleç İlkokulunda, ekteki görüşme formunu uygulamak istemektedir.

Adı geçen öğrencinin yukarıdaki söz konusu çalışmayı yapabilmesi için gerekli iznin verilebilmesi hususunu arz ederim.

e-imzalıdır

Doç.Dr.Mehmet Fatih ÖZMANTAR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

EKLER :

- 1- 1 Adet Dilekçe
- 2- 1 Adet Tez Öneri Formu
- 3- 1 Adet Görüşme Formu

Evrak Doğrulamak İçin : <http://193.140.136.124/enVision/Dogrula/843P4K9>

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi B Blok 3. Kat

Ayrıntılı bilgi için irtibat:

Gaziantep 27310

Tel: 0 (342) 360 12 00

Faks: 0 (342) 360 10 13

E-Posta: egbilens@gantep.edu.tr

Elektronik ağı: www.gantep.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi ^{1/1} gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34659092/605.01/9146525
Konu : Araştırma İzin Talebi

16/06/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 18/04/2017 tarihli ve 10884 sayılı yazısı.

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Elif OYMAK'ın " Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri " konulu tez çalışması kapsamında, İlimiz Şahinbey İlçesinde bulunan Mahmut Güleç İlkokulunda görev yapan öğretmenlere anket uygulama isteği, ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu kapsamda Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Elif OYMAK'ın tez çalışma isteği, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07.03.2012 tarihli ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup; araştırmacının, araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmesi şartıyla, İlimiz Şahinbey İlçesinde bulunan Mahmut Güleç İlkokulunda görev yapan öğretmenlere, eğitim öğretilmi aksatmayacak şekilde ve gözetimlik esasına dayalı olarak uygulanması, Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, Oylarınıza arz ederim.

Cengiz METE
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
...06/2017

Fahri ARICAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

I

Sayı : 34659092-605.01-E.9377791
Konu : Araştırma İzin Talebi

19.06.2017

ŞAHİNBAY KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Elif OYMAK'ın " Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri " konulu tez çalışması kapsamında, ilçeniz Mahmut Güleç İlkokulunda görev yapan öğretmenlere anket uygulama isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin 16.06/2017 tarihli ve 605.01/9146525 sayılı Valilik oluru ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cengiz METE
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

EKLER:

- 1-Valilik Onayı (1 Sayfa)
- 2- Anket (1 Sayfa)

T.C
ŞAHİNBİY KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 20332654-600-E.9439333
Konu : Araştırma İzni

20.06.2017

MAHMUT GÜLEÇ İLKOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
ŞAHİNBİY/GAZİANTEP

İlgi : İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 19/06/2017 tarih ve 9377791 sayılı yazısı.

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Elif OYMAK'ın " Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri " konulu tez çalışmasının okulunuz öğretmenlerine uygulanmasının uygun görüldüğü ilgi yazı ile bildirilmiş olup, ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Zeki ÇAKMAK
Müdür a.
Şube Müdürü

EK :
-Yazı ve ekleri (8 sayfa)

EK-2 Görüşme Formu

Değerli katılımcılar; bu görüşme formu ile sınıf içinde karşılaştığınız sizi rahatsız eden öğrenci davranışları (istenmeyen öğrenci davranışları) ile bu davranışlarla baş etme stratejilerinizi araştırmak üzere hazırlanmıştır. Görüşme formuyla vereceğiniz bilgiler sadece bilimsel çalışmalara veri sağlamada kullanılacaktır. Bu nedenle soruları çekinmeden ve samimiyetle cevaplandırmanızı rica ediyorum.

Elif OYMAK

Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz: () Bay () Bayan

Medeni Haliniz: () Evli () Bekar

Yaşınız:

Okuldaki Kıdeminiz:

Öğretmenlik Mesleğindeki Toplam Kıdeminiz:

1. Sınıf içi öğretim programlarının uygulanması sırasında sizi rahatsız eden öğrenci davranışları nelerdir ?

2. İstenmeyen öğrenci davranışları içerisinde sizi en çok olumsuz etkileyen davranış hangisidir?

3. İstenmeyen öğrenci davranışları sizi nasıl etkilemektedir ve hangi duygulara neden olmaktadır?

4. İstenmeyen öğrenci davranışları sınıf ortamını nasıl etkilemektedir?

5. İstenmeyen davranışlara kaynaklık eden nedenler neler olabilir?

6. İstenmeyen öğrenci davranışları nasıl engellenebilir? Baş etme yöntemleriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Elif OYMAK 1980 yılında Gaziantep’de doğdu. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliğinden 2010 yılında mezun oldu. Yüksek lisansı Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Bölümünde yapmaktadır. Elif OYMAK 2013 yılından beri Özel Kıvılcım Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi’nde Okul Öncesi Öğretmeni olarak görev almaktadır. Çalışmakta olduğu kurumda zihinsel engelliler, otistikler, down sendromlu çocuklar ve yaygın gelişimsel bozukluğu olan çocuklarla; duyu bütünleme terapi eğitimleri, konuşma terapisi, okuma yazma öğretimi, masaj tekniklerini uygulamaktadır. 2013 yılından beri Özel Kıvılcım Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi’nde Okul Öncesi Öğretmeni olarak görev almaktadır.

VITAE

Elif OYMAK was born in 1980 in Gaziantep. She graduated from Eskişehir Anadolu University Faculty of Education Preschool Teacher in 2013. She has a master's degree in the Department of Prep-school Teacher at Gaziantep University Social Sciences Institute. Elif Oymak is working as a preschool teacher in Özel Kıvılcım Special Education and Rehabilitation Centre, since 2013. Working with people like having mental retardation, autistic children, children with Down syndrome and children with pervasive developmental disorder; she applies sensory integration, therapy trainings, speech therapy, literacy teaching, massage techniques.